

Ungar & medier 2015: demografi

Fakta om hur barns och ungas medievanor påverkas av föräldrarnas härkomst, utbildning och inkomst

Förord

Målet för Sveriges IT-politik är ”... att Sverige ska vara bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter.” Allt är möjligt. Alla ska med. Alla har samma möjligheter. Eller...?

Nej, tyvärr. Så är inte fallet. Användningen av digitala medier bland barn och unga i Sverige är på intet sätt bortkopplad sociala faktorer som exempelvis föräldrars inkomst- och utbildningsnivå. Vi föds lika, men hamnar sedan i olika privilegierade familjemiljöer.

Den tillgång du som barn har till medieapparater beror på föräldrarnas inkomst. Mer pengar, mer prylar. Kanske föga överraskande. Samtidigt så innebär en högre utbildningsnivå hos föräldrarna att barnet använder medier i mindre utsträckning (tid) samt att det till medieanvändningen i allmänhet – och till digitala medier i synnerhet – finns fler uppsatta regler att förhålla sig till.

Hos barn mellan 9 och 12 år är det stora skillnader. 66 % av barnen till de allra fattigaste föräldrarna har tillgång till en mobiltelefon. Motsvarande siffra för barnen till de allra rikaste föräldrarna är 89 %. Skillnaden mellan grupperna handlar om vart fjärde barn.

Föreliggande rapport ”Ungar & medier 2015: demografi” är på många sätt unik. Aldrig tidigare har myndigheten – i traditionen om biennala enkätstudier kring barns och ungas medievardag – haft ett datamaterial så omfattande att analyser kopplat till föräldrars inkomstnivå, utbildning, geografisk hemvist och härkomst kunnat göras. Materialet är intressant. Sorgligt. Och, på många sätt utmanande.

Den ansvariga utredaren för pågående Medieutredning Anette Novak uttrycker i sitt första delbetänkande att ”... alla är överens om behovet av ett hållbart, framtida medielandskap, där så många ansvarsfulla röster som möjligt kommer till tals. De digitala möjligheterna öppnar dörrar som hittills i historien varit stängda, potentialen att denna utveckling stärker demokratin är enorm. Samtidigt skapar den omvälvande utvecklingen nya ojämlikheter eller disharmonier.” Och, för att kunna delta fullt ut i en modern demokrati – och samtidigt hantera ojämlikheter och svårigheter – så krävs det helt nya förmågor såsom att kunna finna, analysera och kritiskt värdera allt den information som sköljer över oss alla. Men, då krävs det förstås att man redan som liten har både tillgång till medieförmedlare (apparater) OCH till en vuxen som både lotsar och vägleder. Denna vuxna person kanske inte alltid finns i hemmet. Men, den finns i form av kvalificerad kompetens både i skolan och på biblioteket.

Jag hoppas att resultaten från denna studie kan leda till mer insikt, mer kunskap, mer fokus på att alla – verkligen ALLA – måste med. Och det redan från allra första början.

Stockholm den 30 november 2015

Ewa Thorslund

Direktör, Statens medieråd

Innehåll

Förord.....	1
Inledning, bakgrund, metod och läsanvisning.....	3
Sammanfattning.....	7
1. Kommunstorlek.....	16
2. Föräldrars födelseland.....	19
Ägande och tillgång.....	19
Mobilanvändning.....	22
Medieanvändning: frekvens.....	24
Medieanvändning: omfattning.....	26
Kön.....	28
Självskattning av medievardagen – för mycket, för lite eller lagom?.....	29
Nyheter.....	30
Regler: hur sent?.....	31
Regler: hur lång tid?.....	32
Medierelaterade konflikter.....	34
3. Föräldrars utbildningsnivå.....	37
Ägande och tillgång.....	37
Mobilanvändning.....	40
Medieanvändning: frekvens.....	42
Medieanvändning: omfattning.....	43
Kön.....	44
Självskattning av medievardagen – för mycket, för lite eller lagom?.....	45
Nyheter.....	47
Regler: hur sent.....	48
Regler: hur lång tid?.....	50
Medierelaterade konflikter.....	52
4. Familjeinkomst.....	53
Ägande och tillgång.....	53
Mobilanvändning.....	56
Medieanvändning: frekvens.....	58
Medieanvändning: omfattning.....	60
Kön.....	62
Självskattning av medievardagen – för mycket, för lite eller lagom?.....	63
Nyheter.....	65
Regler: sent.....	66
Regler: hur lång tid?.....	67
Medierelaterade konflikter.....	69
Avslutande kommentarer.....	72

Inledning, bakgrund, metod och läsanvisning

Föreliggande rapport är en analys av hur demografiska faktorer – föräldrars härkomst, utbildning och inkomst samt boendekommunens storlek – påverkar barns och ungas medievanor och attityder till dessa. Det är första gången Statens medieråd genomför en sådan studie. Demografiska data har visserligen funnits i tidigare Ungar & medier-insamlingar, men urvalet har varit för litet för meningsfulla analyser.

Tidigare under 2015 har tre rapporter publicerats, *Småungar & medier 2015*, där föräldrar till barn 08 år tillfrågats om barnens medievanor och deras egna attityder kring medier, *Ungar & medier 2015* där barn 9–18 år tillfrågats om sina medievanor och attityder samt *Föräldrar & medier 2015* där föräldrar till barn 9–18 tillfrågats om sina attityder till barnens medianvändning.

De data som används i denna analys har samlats in av Statistiska centralbyrån (SCB) på uppdrag av Statens medieråd för rapporten Ungar & medier som genomförs vartannat år. Datainsamlingen pågick mellan den 2 september och den 17 november 2014. Postala enkäter – kompletterade med en möjlighet att svara online – skickades ut till ett obundet slumpmässigt urval ur populationsregistret. Således har alla i Sverige folkbokförda personer lika stor chans att hamna i urvalet. Urvalet bestod av 5 994 barn 0–18 år. Avseende medievanorna hos barn under 9 år var det föräldrar som svarade på frågorna. Den totala svarsfrekvensen var 41 %. I denna rapport används data från sammanlagt 2 142 respondenter (1 350 barn 9–16 år och 792 föräldrar med barn 5–8 år). För att kompensera för bortfallsfel används SCB:s kalibreringsvikter i alla statistiska analyser. Vid bortfall kan det vara så att vissa grupper svarar i högre utsträckning än andra, t.ex. kan högutbildade personer vara mer svarsbenägna än lågutbildade. För att kompensera för detta beräknas kalibreringsvikter så att analysresultaten ska motsvara ett riksrepresentativt urval.¹ Alla demografiska variabler i denna analys är skapade ur registerdata från Statistiska centralbyrån.

Analysen redovisas utifrån variablerna *föräldrars födelseland*, *föräldrars utbildningsnivå* samt *familjeinkomst* i nu nämnd ordning. Genomgående redovisas resultatet fördelat på tre åldersgrupper, vilka omnämns med siffror i löpande text: 5–8 (år), 9–12 (år) samt 13–16 (år).

1. Föräldrars födelseland: SCB:s registerdata har omkodats till en variabel med tre värden: (1) två utlandsfödda föräldrar, (2) en utlandsfödd och en svenskfödd förälder samt (3) två svenskfödda föräldrar. Analysresultaten för gruppen med en utlandsfödd och en svenskfödd förälder avviker i mycket få fall från gruppen med två svenskfödda föräldrar. För att öka läsbarhet och överskådlighet

¹ Trots användningen av kalibreringsvikter går det inte att garantera att data är riksrepresentativa. Några resultat förvånar, t.ex. att barn med två utlandsfödda föräldrar oftare läser böcker och tidningar än barn med två svenskfödda. Detta motsäger tidigare forskning, t.ex. SCB:s Undersökningar av levnadsförhållanden (http://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START_LE_LE0101_LE0101F/LE0101F52/table/tableVieLayout1/?rxid=ee7a5c79-a56c-4d62-ba79-8b0606d49ebd), Läsandets kultur: Slutbetänkande av Litteraturutredningen SOU 2012:65. Vid en närmare analys av utbildningsbakgrunden hos de utlandsfödda visar det sig att de som besvarat enkäten betydligt oftare är högutbildade än riksgenomsnittet (jfr http://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START_UF_UF0506/UtbSUNBef/?rxid=82235b65-be60-40b1-9065-4ca501f4e3bb). Det är generellt så att högutbildade, oavsett härkomst, är mer svarsbenägna i enkätundersökningar. När detta sker bland utlandsfödda, brukar man i statistiksammanhang skämtsamt benämna det "diplomateffekten". Det finns alltså anledning att misstänka att vad som i förstone ser ut som effekter av föräldrarnas härkomst (framför allt resultaten som visar att barn till två utlandsfödda föräldrar oftare läser böcker och tidningar samt oftare gör läxor än barn till två svenskfödda) i själva verket är effekten av föräldrarnas utbildningsnivå. Kalibreringsvikterna är i dessa fall alltså inte tillräckliga för att kompensera för den statistiska snedfördelningen. Antalet respondenter är emellertid inte stort nog för att fullständigt kontrollera för detta.

har gruppen med en utlandsfödd och en svenskfödd förälder uteslutits ur resultatredovisningen i föreliggande rapport.

2. Föräldrars utbildningsnivå: Statistiska centralbyrån använder sig av det standardiserade SUN2000-systemet för att klassificera svenska utbildningar.² Båda föräldrarnas SUN2000-värden kodades om och adderades och resultatet kodades i sin tur till en variabel med tre värden: (1) låg utbildningsnivå, (2) medelutbildade föräldrar samt (3) hög utbildningsnivå. De tre värdena motsvarar således en sammantagen familjeutbildningsnivå.

3. Familjeinkomst: Statistiska centralbyrån tillhandahöll flera olika inkomstmått. Denna analys använder disponibel hushållsinkomst per konsumtionsenhet, dvs. ett mått där hushållets totala inkomst divideras med (det viktade) antalet medlemmar i hushållet.³ De värden som använts för analysen är de lägsta respektive högsta decilerna (tiondelarna) av disponibel hushållsinkomst per konsumtionsenhet, vilket resulterat i en dikotom variabel med två värden: Låginkomstföräldrar och Höginkomstföräldrar. Således är detta en variabel som endast innehåller extremvärden: den innehåller endast barn från de fattigaste tio procenten hushåll och barn från de tio procenten rikaste.

Mer information finns i *Teknisk Rapport: En beskrivning av genomförande och metoder. Ungar och medier 2014*.⁴

Kommunstorlek

Utöver de tre demografiska variablerna presenterade ovan har även kommunstorlekens betydelse undersökts. Samtliga respondenter delades in i tre grupper, (1) boende i kommuner med färre än 50 000 invånare, (2) boende i kommuner med fler än 50 000 invånare samt (3) boende i de tre storstadsområdena Stockholm, Göteborg och Malmö. Kommunstorleken visade sig dock endast påverka medieanvändningen i ett fåtal avseenden.

Ålder, kön och medieanvändning

Sedan tidigare är det känt att barns ålder är den enskilda faktor som har störst påverkan på deras medieanvändning. Överlag ökar medieanvändningen i takt med att barnen blir äldre, med en kulmen vid 15–16-årsåldern, för att sedan minska svagt under de senare tonåren. Tv-tittandet utgör dock ett undantag, eftersom den största andelen dagliga tittare uppträder redan vid 2–4 års ålder (62 %) för att sedan minska med stigande ålder. Tiden som ägnas åt tv ökar dock med åldern. På grund av att ålder är en så särskiljande variabel är det inte meningsfullt att analysera medieanvändningen hos hela åldersintervallet 5–16 år som en grupp. Därför delades respondenterna in i tre undergrupper: 5–8 år, 9–12 år och 13–16 år.

² http://www.scb.se/statistik/UF/UF0506/_dokument/MISSUN.pdf

³ **Disponibel inkomst** är summan av alla inkomster och transfereringar (t.ex. barn- och bostadsbidrag samt försörjningsstöd) minus slutlig skatt.

Konsumtionsenhet: För att göra jämförelser av t.ex. disponibel inkomst och ekonomisk köpkraft mellan olika typer av hushåll används ett viktsystem där konsumtionen är relaterad till hushållets sammansättning. Den disponibla inkomsten divideras med den konsumtionsvikt som gäller för hushållet. Skalan fastställs av SCB och bygger bl.a. på budgetberäkningar utförda av Konsumentverket och underlag för bedömning av en baskonsumtion som kan beräknas för olika hushållstyper.

Konsumtionsenhetsskala:

Ensamboende 1,0

Sammanboende par 1,51

Ytterligare vuxen 0,6

Första barnet 0–19 år 0,52

Andra och påföljande barn 0–19 år 0,42

⁴ http://www.statensmedierad.se/download/18.7a953dba14fef1148cf3a10/1442841295683/Teknisk_rapport2015.pdf

Sedan tidigare är det också känt att kön, näst efter ålder, är den faktor som har störst betydelse för skillnader i medieanvändningen. Bland de yngsta barnen syns nästan inga könsskillnader, med undantag för digitala spel (pojkar spelar mer från 4–5-årsåldern och pojkar och flickor spelar olika spel från och med tre års ålder). I de tidiga tonåren är könsskillnaderna mycket stora när det gäller spelande (46 % av pojkarna i 14-årsåldern spelar mer än 3 timmar per dag, jämfört med 8 % av flickorna), mobilanvändning (46 % av pojkarna i 14-årsåldern använder mobiltelefonen mer än 3 timmar per dag, jämfört med 67 % av flickorna) och sociala medier (10 % av pojkarna i 14-årsåldern använder sociala medier mer än 3 timmar per dag, jämfört med 30 % av flickorna). Könsskillnaderna minskar sedan i de senare tonåren.

Om man ser till hur de fyra demografiska variabler som används i denna rapport är korrelerade till varandra, finner man att framför allt *ursprung* och *inkomst*, samt *inkomst* och *utbildning* har starka samband med varandra.

Tabell 1. Korrelationer mellan föräldrars utbildningsnivå, föräldrars födelse land, hushållsinkomst per konsumtionsenhet samt kommunstorlek bland barn 5–8 år

		Föräldrars utbildningsnivå	Föräldrars ursprung	Hushållsinkomst	Kommunstorlek
Föräldrars utbildningsnivå	Pearsons korr.	1	.177**	.741**	-.251**
	N	461	461	85	461
Föräldrars ursprung	Pearsons korr.		1	.570**	.214**
	N		765	146	765
Hushållsinkomst	Pearsons korr.			1	-.252**
	N			157	157
Kommunstorlek	Pearsons korr.				1
	N				792

Tabell 2: Korrelationer mellan föräldrars utbildningsnivå, föräldrars födelse land, hushållsinkomst per konsumtionsenhet samt kommunstorlek bland barn 9–12 år

		Föräldrars utbildningsnivå	Föräldrars ursprung	Hushållsinkomst	Kommunstorlek
Föräldrars utbildningsnivå	Pearsons korr.	1	.038**	.517**	-.180**
	N	737	736	136	737
Föräldrars ursprung	Pearsons korr.		1	.395**	-.102**
	N		767	144	767
Hushållsinkomst	Pearsons korr.			1	-.409**
	N			159	159
Kommunstorlek	Pearsons korr.				1
	N				808

Tabell 3. Korrelationer mellan föräldrars utbildningsnivå, föräldrars födelse land, hushållsinkomst per konsumtionsenhet samt kommunstorlek konsumtionsenhet bland barn 13–16 år

		Föräldrars utbildningsnivå	Föräldrars ursprung	Hushållsinkomst	Kommunstorlek
Föräldrars utbildningsnivå	Pearsons korr.	1	.160**	.536**	-.142
	N	491	491	87	491
Föräldrars ursprung	Pearsons korr.		1	.687**	-.006
	N		498	88	498
Hushållsinkomst	Pearsons korr.			1	-.283**
	N			101	101
Kommunstorlek	Pearsons korr.				1
	N				498

Korrelationen mellan de demografiska variabler som använts är signifikant på .01-nivån, det gäller alla variabler.⁵ Den svagaste signifikanta korrelationen är föräldrars utbildningsnivå och föräldrars födelse-land (.038**–.160**). Korrelationerna mellan föräldrars födelse-land och inkomst (.395**–.687** samt mellan föräldrars utbildning och inkomst (.517**–.741**) är mycket starka. Notervärt är att sambandet mellan födelse-land och inkomst (.687**) är starkare än sambanden mellan utbildning och inkomst (.536**) i åldersintervallet 13–16. Det innebär att bland respondenterna i denna undersökning har föräldrars härkomst en starkare inverkan på familjeinkomsten än deras utbildningsnivå. Utlandsfödda föräldrar har lägre disponibel inkomst per konsumtionsenhet än föräldrar födda i Sverige, oavsett utbildningsnivå. En tänkbar förklaring till den starka korrelationen mellan födelse-land och disponibel hushållsinkomst per konsumtionsenhet är att invandrade föräldrar har fler barn och därmed fler konsumtionsenheter i familjen än infödda föräldrar. En kontroll av korrelationen mellan varje enskild förälders disponibla inkomst (där man inte dividerar den med antalet konsumtionsenheter) och deras födelse-land är dock också stark (Pearson .511** och .580**), vilket innebär att invandrade föräldrars familjestorlek inte påverkar korrelationen nämnvärt. Kommunstorlek korrelerar negativt med både utbildningsnivå (-.142**–.251**) och hushållsinkomst (-.252**–.409**). Detta innebär att föräldrar i mindre kommuner har lägre utbildning och lägre inkomst än föräldrar i storstadskommuner. Det finns dock inget tydligt sambandsmönster mellan kommunstorlek och härkomst.

Nedan presenteras antalet respondenter i de olika grupperna. Av utrymmesskäl används följande förkortningar i tabellen: 2UFF = två utlandsfödda föräldrar, 1UFF = en utlandsfödd förälder, 2SFF = två svenskfödda föräldrar.

Tabell 4. Antal respondenter i de olika grupperna (n)

	Föräldrars utbildningsnivå			Hushållsinkomst		Föräldrars ursprung			Kommunstorlek		
	Låg	Medel	Hög	Låg	Hög	2UFF	1UFF	2SFF	Storstad	> 50 000	< 50 000
5–8 år	130	158	173	79	78	92	96	577	364	239	189
9–12 år	173	347	217	80	79	83	87	597	339	226	243
13–16 år	130	246	115	47	54	62	47	389	216	169	157

I de följande kapitlen presenteras endast de variabler där det gått att se skillnader mellan de olika demografiska grupperna. Det finns betydligt fler frågor om barns och ungas medieanvändning och deras egna, och föräldrars attityder kring dessa där det inte gått att se några effekter av demografiska faktorer. Samtliga dessa frågor finns redovisade i *Föräldrar & medier 2015, Småungar & medier 2015 samt Ungar & medier 2015*, samtliga tillgängliga för gratis nedladdning på www.statensmedierad.se.

⁵ Signifikansnivån anger sannolikheten för att man av en slump skulle få det erhållna resultatet och .01 innebär att det är 99 % sannolikhet att resultaten inte påverkats av slumpen.

Sammanfattning

Det är svårt att enkelt sammanfatta analyserna i denna rapport. Delvis beror det på att data är mycket omfattande. Det beror också på att de olika demografiska bakgrundsvariablerna uppenbart har olika betydelse för barnens medieanvändning beroende på hur gamla barnen är. Det går dock att drista sig till att dra ett antal slutsatser utifrån datamaterialet. Samtliga data och resonemang återfinns även i de följande, mer detaljerade avsnitten.

Eget ägande av medieteknik

Eget ägande av olika medieapparater varierar stort mellan de olika demografiska grupperna. När det gäller åldersgruppen 5–8 år syns följande mönster:

- Skillnaden i eget ägande är störst avseende utbildningsnivå, barn till högutbildade äger mindre av allt
- Det är vanligare att själv äga samtliga medieapparater i gruppen barn med två utlandsfödda föräldrar (förutom när det gäller smarta mobiler, där barn med två svenskfödda föräldrar oftare har egna sådana)
- Skillnaderna i ägande mellan barn i familjer med hög respektive låg hushållsinkomst är relativt små och uppvisar inget tydligt mönster. Man kan alltså dra slutsatsen att ägandet av medieapparater i denna åldersgrupp inte är särskilt beroende av materiella förutsättningar, utan beror på föräldrarnas uppfattning om huruvida barnen bör äga en egen apparat eller inte

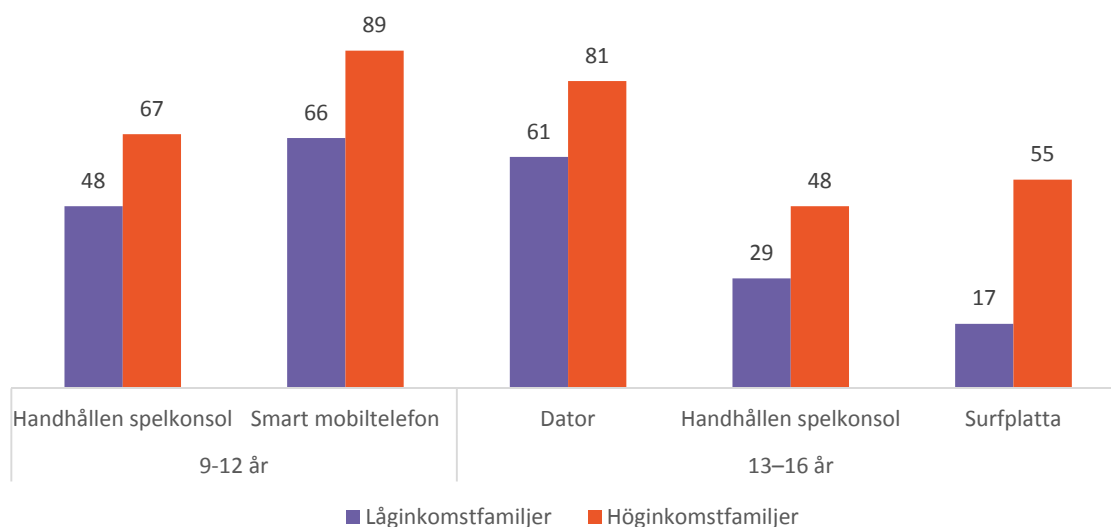
Även bland barn 9–12 äger barn till högutbildade mindre av allt, dock är skillnaderna mindre än i gruppen 5–8 år. En lägre andel barn med två utlandsfödda föräldrar äger egna medieapparater än barn med två föräldrar födda i Sverige, vilket gäller alla apparater.

Barn i höginkomstfamiljer äger, med undantag för tv, mer av samtliga apparater än barn i låginkomstfamiljer.

I gruppen 13–16 år äger en betydligt större andel barn till två svenskfödda föräldrar alla medieapparater. Samma förhållande gäller inkomst – barn i höginkomstfamiljer äger mer av allt. I relation till utbildning är skillnaderna mellan barn 13–16 relativt små, fler barn till lågutbildade föräldrar äger en egen tv. Annars finns den största andelen eget ägande i gruppen med barn i medelutbildade familjer. I diagrammen nedan redovisas endast de medieapparater där differenserna överstiger 15 procentenheter. Samtliga data återfinns i diagram 59 och 60.

Barn i lågutbildade familjer äger oftare egna apparater än barn i högutbildade

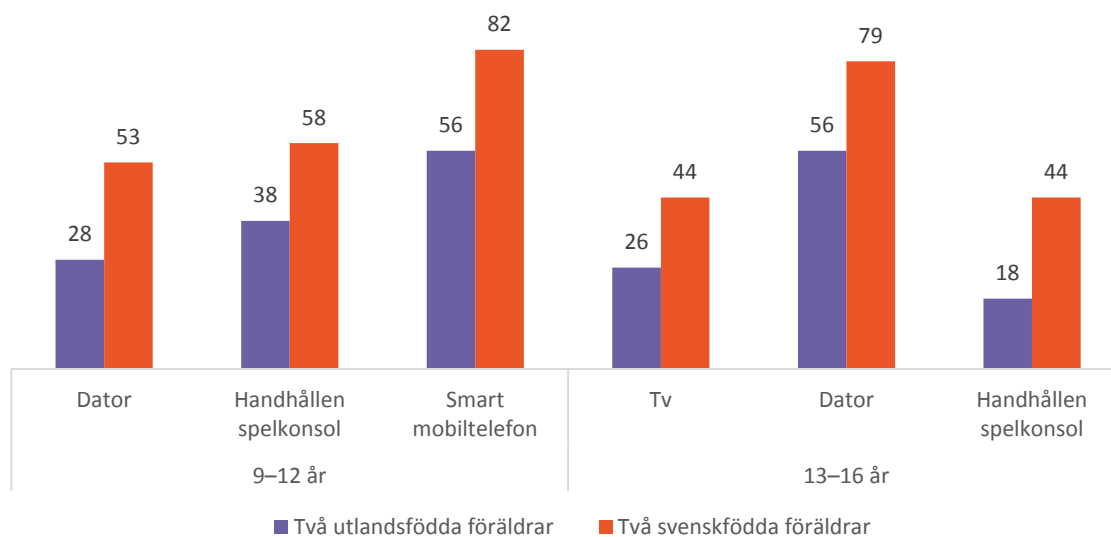
Diagram A1. Äger egna medieapparater, inkomst (9–12 och 13–16 år), procent

66 % av de fattigaste barnen har en egen smart mobil.
89 % av de rikaste

Barn med två svenskfödda föräldrar äger – med få undantag – mer av alla apparater både bland 9–12 och 13–16. Skillnaderna är i flera fall omfattande. Även här redovisas endast differenser överstigande 15 procentenheter. Samtliga data återfinns i diagram 6 och 7.

Diagram A2. Äger egna medieapparater, föräldrars födelseland (9–12 och 13–16 år), procent

Avseende föräldrarnas härkomst och inkomst är det bland barn 5–8 vanligare att själv äga en tv bland barn med två utlandsfödda föräldrar samt bland barn till låginkomsttagare. Med stigande ålder utjämnas skillnaderna och bland de äldsta är förhållandet det omvända; barn till två svenskfödda föräldrar och barn till höginkomsttagare äger oftare en egen tv. Det är också vanligare att barnen äger en egen tv i mindre kommuner än i storstäder. Detta gäller samtliga åldersintervall.

Att barn i högt utbildade familjer mindre ofta äger egna medieapparater beror sannolikt mer på attityder hos föräldrarna än på materiella förutsättningar

Generellt innebär en hög hushållsinkomst alltså ett mer utbrett ägande av medieapparater, oavsett ålder. En hög utbildningsnivå bland föräldrar borde vara detsamma, eftersom inkomst är korrelerat till utbildning, men så är inte fallet. Ägande av egna medieapparater är istället generellt lägre bland högutbildade. Att barn i högutbildade familjer mindre ofta äger egna medieapparater beror troligen mer på utbildningsrelaterade attityder hos föräldrarna än på materiella förutsättningar. Detta understöds av den högre förekomsten av regler för medieanvändning i den högutbildade gruppen. Att barn till två utlandsfödda i högre utsträckning äger egna apparater bland de yngsta, kan på samma sätt spåras till den mer tillåtande attityd gentemot medieanvändning som framträder i gruppens tillämpande av regler för medieanvändning. I de båda äldre grupperna kan den generellt lägre hushållsinkomsten i gruppen med två utlandsfödda föräldrar bidra till att apparatägandet är lägre jämfört med gruppen med två svenskfödda föräldrar.

Tillgång till medieteknik

När det gäller tillgång till medieteknik – det vill säga att det finns en apparat i hemmet som barnet får använda – är skillnaderna generellt mindre än avseende ägande. Däremot är mönstren tydligare: tillgången till medieapparater är med enstaka undantag högre bland barn till två svenskfödda föräldrar och i höginkomstfamiljer än bland barn till två utlandsfödda föräldrar och i låginkomstfamiljer. Avseende föräldrarnas utbildningsnivå är skillnaderna med några undantag mycket små. Detta gäller samtliga åldersgrupper. När det gäller åldersgruppen 5–8 år syns följande mönster:

- Barn till två svenskfödda föräldrar i större utsträckning tillgång till medieapparater än barn med två utlandsfödda föräldrar – det gäller samtliga apparater med undantag för handhållen spelkonsol
- Avseende utbildningsnivå framträder två tydliga skillnader, barn till högutbildade har i högre utsträckning tillgång till en dator och barn till lågutbildade har i högre utsträckning tillgång till en smart mobiltelefon

Bland 9–12-åringar har barn med två svenskfödda föräldrar större tillgång till samtliga medieapparater än barn med två utlandsfödda föräldrar. I några fall är skillnaderna omfattande. Exempelvis har 76 % av barnen 9–12 med två utlandsfödda föräldrar tillgång till mobiltelefon jämfört med 92 % hos dem med svenskfödda föräldrar. Motsvarande förhållande syns också avseende inkomst, barn i höginkomstfamiljer har i större utsträckning tillgång till medieapparater jämfört med barn i låginkomstfamiljer – undantaget tv.

Tillgången till apparater är större i familjer med två svenskfödda föräldrar och med hög inkomst än i familjer med två utlandsfödda och med låg inkomst

I åldersintervallet 13–16 är de demografiska skillnaderna avseende tillgång betydligt mindre. Det finns dock några tydliga skillnader. Barn med två svenskfödda föräldrar har större tillgång till samtliga medieapparater jämfört med barn med två utlandsfödda föräldrar. I relation till utbildning har en lägre andel barn i lågutbildade familjer tillgång till en surfplatta. Sett till inkomst är skillnaderna markanta avseende surfplatta, här har endast 47 % av barnen i låginkomstfamiljer tillgång till en surfplatta, vilket kan jämföras med 88 % bland barnen i höginkomstfamiljer. Avseende medietillgång bland 13–16-åringar är surfplattan den enda apparat där stora demografiska skillnader kan avläsas.

Medieanvändning

Ägande av medieapparater har stor inverkan på barnens medieanvändning. De grupper som äger egna apparater använder också dessa oftare än de som inte äger egen medieteknik. Särskilt tydligt är

detta avseende mobiltelefoner, som kan sägas vara den mest personliga medieapparaten – den fylls med eget, ofta privat innehåll och används för socialt umgänge och privat kommunikation i större utsträckning än andra medieapparater. Skillnaderna i användning kan dock inte enbart spåras till ägande.

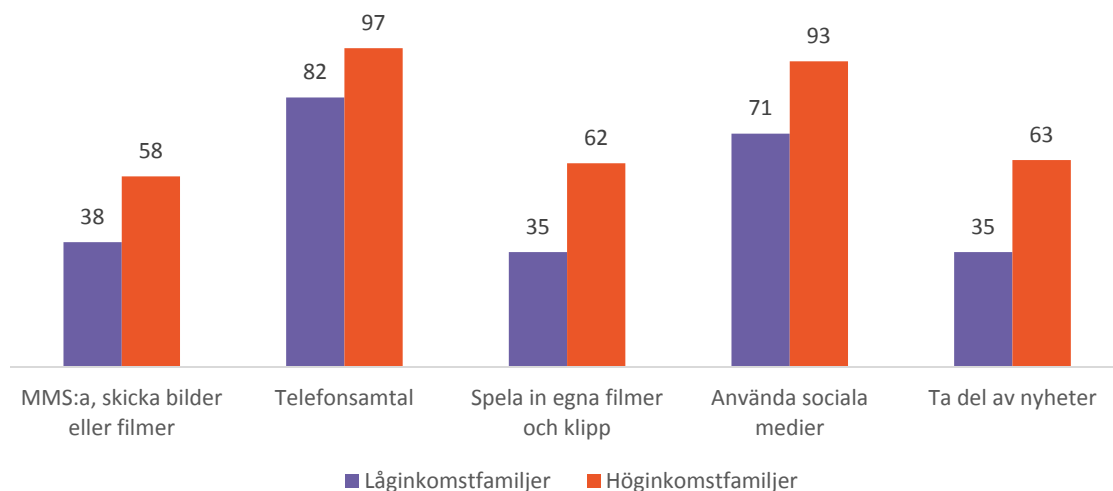
Mobilanvändning

Bland 5–8 är skillnaderna i användning överlag ganska små och när skillnader förekommer uppvisar de inga tydliga mönster i relation till de demografiska faktorerna. Undantaget är utbildning där barn till lågutbildade använder mobilen något mer än barn till högutbildade.

I gruppen 9–12 är det stora skillnader avseende alla demografiska faktorer. Barn till två svenskfödda föräldrar använder mobilen i större utsträckning – för samtliga aktiviteter – än barn med två utlandsfödda föräldrar. Skillnaderna är omfattande (9–26 procentenheter). Detta beror på att barn med två svenskfödda föräldrar i betydligt högre utsträckning äger egna mobiler eller har tillgång till dem. Avseende utbildning är det vanligare att barn till lågutbildade lyssnar på musik, tittar på film/videoklipp och spelar spel jämfört med barn till medel- och högutbildade. I relation till inkomst är skillnaderna påtagliga. Detta förvånar inte, då det är i denna åldersgrupp som skillnaden är störst i att äga en egen smart mobil. Det finns inte något användningsområde som är vanligare bland barn i låginkomstfamiljer.

I åldersintervallet 13–16 äger 98 % av höginkomstbarnen en egen smart mobil jämfört med 90 % av låginkomstbarnen. Skillnaderna i användning är dock större. I likhet med tidigare presenteras endast skillnader på 15 procentenheter eller mer i diagrammet.

Diagram A3. Vad brukar du använda mobilen till? Familjeinkomst (13–16), procent

De inkomstrelaterade skillnaderna i användning överstiger markant skillnaderna i ägande. En tänkbar förklaring till detta är att användningen av en smart mobil förutsätter ett abonnemang, där datatrafiken är dyr, och att barn i höginkomstfamiljer har dyrare abonnemang med mer datatrafik, än barnen i låginkomstfamiljer. Det finns dock inga data i föreliggande studie som kan vare sig bevisa eller vederlägga detta antagande.

Barn i höginkomstfamiljer använder fler mobilfunktioner än barn i låginkomstfamiljer. Skillnaderna är större än mobilägandet

Tv- och filmtittande

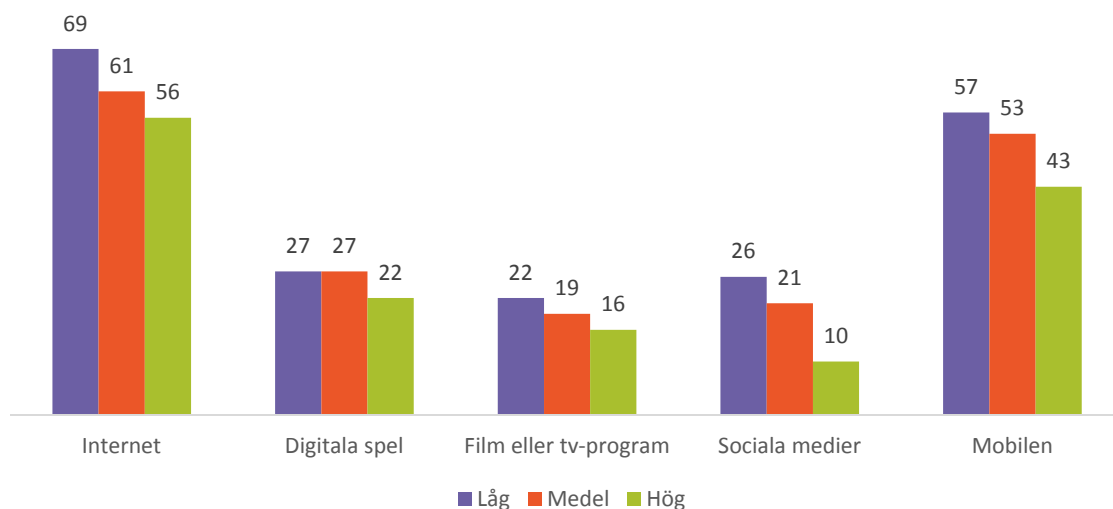
Det är i regel fler bland dem som själva äger en medieapparat som använder denna varje dag. Tv-tittandet följer dock inte helt detta mönster. I åldersintervallet 5–8 är det vanligare att titta på film och tv-program varje dag bland barn till två svenskfödda föräldrar (62 %) än bland barn till två utlandsfödda (40 %), trots att den senare gruppen oftare äger en egen tv. Detsamma gäller i åldersintervallet 13–16 där en större andel barn i låginkomstfamiljer tittar på film och tv-program varje dag (54 %) jämfört med barn i höginkomstfamiljer (36 %). Även här är tv-ägandet det omvända. En tänkbar förklaring är att en del av tittandet sker på andra plattformar än traditionell tv. En annan förklaring är att tillgången till tv är viktigare än att äga en helt egen tv-apparat.

Medieanvändningens tidsåtgång

Respondenterna tillfrågades inte bara hur ofta de använder olika medier, utan även hur länge. För att mäta omfattningen av medieanvändningen fick respondenterna svara på hur lång tid de ägnar åt olika medieformer "en vanlig dag". I de följande analyserna har resultaten grupperats i dikotoma värden: "högkonsumenter" (mer än 3 timmar per dag) och "lågkonsumenter" (mindre än 3 timmar per dag). Med tanke på att ungefär varannan tonårspojke spelar spel mer än 3 tim/dag och att 78 % av 17-åriga flickor ägnar över tre timmar per dag åt mobilen, är uttrycket "högkonsument" kanske inte så välfunnet – de representerar en majoritet. I brist på bättre formuleringar används benämningen "högkonsumenter" dock fortsättningsvis, trots att den ofta avser "genomsnittskonsumenter".

När det gäller hur mycket tid man ägnar åt medieanvändningen saknas en tydlig koppling till ägande av apparater. Tvärtom är det konsekvent så att högkonsumenterna i högre utsträckning återfinns bland barn från traditionellt sett marginaliserade grupper (två utlandsfödda föräldrar, lågutbildade föräldrar samt låginkomsttagare), tänkbara förklaringar till detta undersöks närmare nedan. Med andra ord tycks ägandet innebära en större sannolikhet att mediet används varje dag, men sannolikheten att du gör det mer än 3 timmar en vanlig dag ökar inte. Bland de allra yngsta är skillnaderna mycket små, eftersom det överlag är få som använder medier mer än tre timmar/dag i denna åldersgrupp. I de båda äldre åldersintervallen är skillnaderna inte särskilt stora (i regel 5–13 procentenheter), men mönstret är tydligt.

Diagram A4. Använder mer än 3 tim/dag, föräldrars utbildning (13–16 år), procent

När det gäller högkonsumenter (mer än 3 tim/dag) i åldersintervallet 13–16 år visar det sig att barn i lågutbildade familjer i högre grad är högkonsumenter avseende samtliga medier. Tv-tittandet uppvisar ett särskilt mönster när det gäller högkonsumtion:

- Barn i låginkomstfamiljer och barn till två utlandsfödda föräldrar tittar mer på tv än höginkomstbarn och barn med två svenskfödda föräldrar – även i de grupper där tv-ägandet är jämförbart eller ovanligare (två utlandsfödda föräldrar 9–12 och 13–16 samt låginkomstfamiljer 13–16)
- Det är också något vanligare att se på tv mer än tre timmar per dag i små kommuner jämfört med storstäder

Att använda medier mer än 3 tim/dag mycket beror *inte* på ägandet av medieapparater, utan på demografiskt betingade familjeattityder

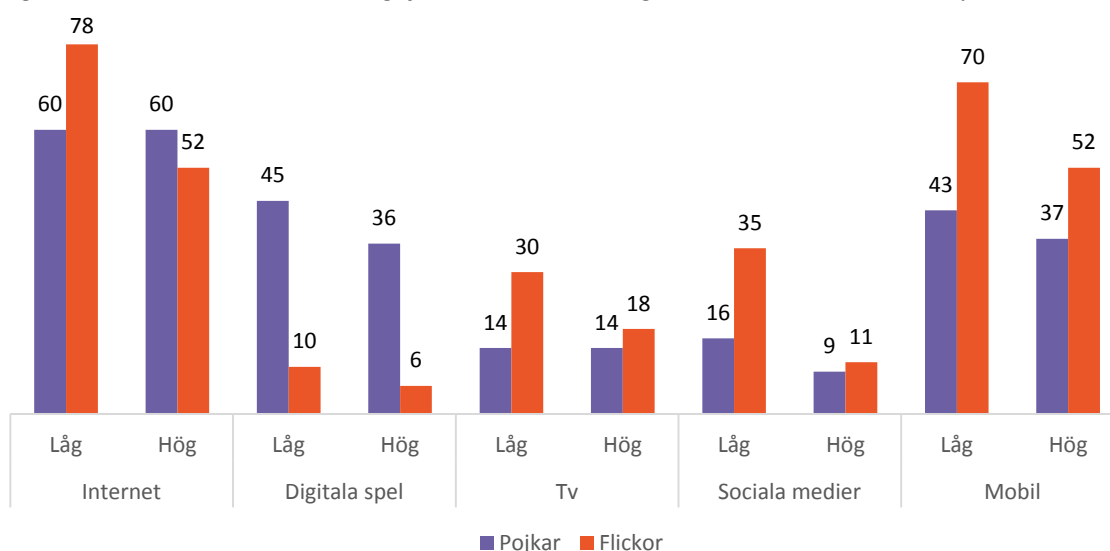
Medan tillgången till apparater styr om man över huvud taget använder medier, beror hög mediekonsumtion sannolikt mer på demografiskt betingade familjeattityder till medieanvändningen.

Könsskillnader

Barnets kön har en avgörande betydelse för vissa medieaktiviteter, exempelvis spelar pojkar generellt betydligt mer digitala spel än flickor, medan förhållandet är det omvända när det gäller användning av sociala medier. De olika demografiska variablerna påverkar också omfattningen av sådana könsskillnader.

Bland barn med två utlandsfödda föräldrar är det större könsskillnader avseende hur mycket man tittar på filmer/tv-program och använder internet. I båda fallen handlar det om att flickor gör detta betydligt mer än pojkar. Däremot är könsskillnaderna större avseende användning av mobiltelefon och sociala medier bland barn med två svenskfödda föräldrar. Även här handlar det om att flickor använder dem mer än vad pojkar gör. Det är alltså svårt att dra några entydiga slutsatser om könsskillnader i relation till föräldrars härkomst. I diagrammet nedan redovisas könsskillnader i medieanvändning med hänsyn taget till föräldrars utbildningsnivå. Av överskådlighetskäl har medelutbildade uteslutits ur analysen, men de placerar sig mellan de två extremerna avseende samtliga medieaktiviteter.

Diagram A5. Använder + 3 tim/dag, föräldrars utbildning, barnets kön, (13–16 år), procent

Det går att dra tre slutsatser utifrån dessa resultat. För det första är könsskillnaderna konsekvent större bland barn till lågutbildade. Särskilt påtagligt är detta avseende internetanvändning. För det andra är det främst flickornas medieanvändning som påverkas av föräldrarnas utbildningsnivå. Medan lika stora andelar pojkar (60 %) använder nätet mer än 3 timmar/dag i båda grupperna, är det 26 procentenheter fler flickor som gör det bland de lågutbildade. Faktum är att samma tendens kan iakttagas för samtliga medier utom digitala spel: medan andelen pojkar som använder ett medium mer än tre timmar/dag skiljer sig relativt lite åt eller är desamma bland låg- och högutbildade, är skillnaderna stora bland flickorna. För det tredje är det flickor med lågutbildade föräldrar som utmärker sig mest. Denna grupp har den största andelen högkonsumenter av samtliga medier utom digitala spel. Andelen flickor som är högkonsumenter av sociala medier är mer än tre gånger så hög bland barn till lågutbildade. Den betydligt lägre medieanvändningen bland flickor i högutbildade familjer kan möjligen förklaras med en medelklassbetingad prestationskultur där flickor i högre grad än pojkar förväntas vara "duktiga" och högpresterande.

Flickors medieanvändning påverkas *mycket* mer än pojkars av föräldrarnas utbildningsnivå

En analys av hushållsinkomsten (se diagram 74) visar att könsskillnaderna är betydligt större i höginkomstfamiljer avseende digitalt spelande och något större avseende internetanvändning (pojkar använder mer i båda fallen). I låginkomstfamiljer är könsskillnaderna större avseende tv-tittande (flickor tittar mer). Notervärt är att det är fem gånger vanligare att flickor ur låginkomstfamiljer spelar digitala spel mer än tre timmar/dag (15 %), än vad flickor i höginkomstfamiljer gör (3 %). I övrigt är könsskillnader kopplade till inkomst nästintill obefintliga.

**15 % flickor i låginkomstfamiljer spelar +3 tim/dag.
3 % i höginkomstfamiljer gör detsamma**

Självreflexion

I rapporten mäts barnens uppfattning om sin egen medieanvändning, denna variabel kallas i rapporten för *självreflexion*. Den fråga som ställdes (om barnet tillbringar för mycket, lagom eller för lite tid med olika aktiviteter) mäter två olika saker. I åldersintervallet 5–8 är det föräldrarna som svarar, och frågan mäter således föräldrarnas bedömning. I de båda äldre åldersgrupperna har barnen själva svarat, och det är således deras egna reflektioner om medieanvändningen som mäts.

Bland de yngsta barnen motsvarar föräldrarnas åsikter inte barnens faktiska användning, det finns alltså inte någon tydlig relation mellan hög medieanvändning bland barnen och att föräldrarna tycker att de ägnar för mycket tid åt detta. Tvärtom tycks föräldrarnas åsikter återspegla demografiskt betingade normer om barns medieanvändning.

I samtliga åldersintervall gör barn till två utlandsfödda oftare läxor än vad barn till två svenskfödda föräldrar gör. I åldersintervallet 13–16 läser barn till utlandsfödda också oftare böcker och tidningar.⁶ Trots detta anser utlandsfödda föräldrar att deras barn läser för lite och gör för lite läxor i högre utsträckning än vad svenskfödda föräldrar anser.

Barn till två utlandsfödda föräldrar och barn till högutbildade läser mest. De tycker också att de borde läsa *ännu* mer

När det gäller föräldrarnas utbildning och inkomst framträder samma mönster. Både högutbildade och höginkomsttagare anser att barnen spelar för mycket spel och tittar för mycket på

⁶ Detta bör dock tolkas med försiktighet, se vidare not 1.

filmer och tv-program, trots att deras barn både spelar och tittar mindre än andra barn. Detta kan sägas återspegla en mer restriktiv syn på medier där "för mycket tid" åsyftar ett lägre mått bland höginkomsttagare och välutbildade, än bland låginkomsttagare och lågutbildade.

I de båda äldre åldersintervallen framträder ett mönster där den egna uppfattningen om huruvida man ägnar för mycket, lagom eller för lite tid åt olika aktiviteter är avhängigt den faktiska medieanvändningen. Högkonsumenter anser i högre utsträckning att de ägnar för mycket tid åt den/de aktuella medieformerna. Ett undantag är läsning av böcker och tidningar där barn till högutbildade föräldrar och barn med två utlandsfödda föräldrar både läser mer och i högre utsträckning tycker att de läser för lite jämfört med barn till lågutbildade föräldrar och barn med två svenskfödda föräldrar.

Även höginkomstbarnen utmärker sig genom att i betydligt högre utsträckning anse att de ägnar för lite tid åt läsning och skolarbeten, trots att deras faktiska aktiviteter i detta avseende är högre eller jämförbara med låginkomstbarn. Avseende läsning och läxor kan man alltså hävda att dessa barn internaliserat föräldrarnas medieanvändningsnormer där "för lite" är betydligt mer än bland de övriga.

Nyhetskonsumtion

Skillnaderna mellan de olika grupperna är i de flesta fall små avseende deras nyhetskonsumtion. De mest omfattande skillnaderna går att härleda till föräldrarnas härkomst. Barn med två utlandsfödda föräldrar konsumerar i de flesta fall något mer nyheter än barn till två svenskfödda. I de båda yngre åldersintervallen är skillnaderna små, men mönstret tydligt. I åldersgruppen 13–16 är skillnaderna mer omfattande; i denna grupp är det 10–14 procentenheter fler barn med två utlandsfödda föräldrar som dagligen tar del av nyheter på nätet, på tv eller i mobilen än bland barn med två svenskfödda föräldrar. En tänkbar förklaring – som det dock saknas data för att stödja – är att barn till två utlandsfödda i större utsträckning tar del av nyheter eftersom de har två intressesfärer för nyheter: både Sverige och föräldrarnas hemland.

Barn till två utlandsfödda föräldrar konsumerar mer nyheter än barn till svenskfödda

Föräldrars utbildningsnivå tycks ha liten påverkan på barnens nyhetskonsumtion. Det är egentligen bara bland de äldsta man kan urskilja (små) skillnader. Barn till högutbildade läser något oftare nyheter i papperstidning, medan de mindre ofta tar del av nyheter i mobilen.

Det finns inga tydliga mönster avseende hushållsinkomstens påverkan på den dagliga nyhetsanvändningen.

Regler

Barn till två utlandsfödda föräldrar har mindre ofta regler för hur sent de får använda medier. Detta gäller samtliga åldersgrupper och samtliga medier. Däremot har de oftare regler för hur lång tid de får använda medier. Även detta gäller samtliga åldersgrupper. Det är emellertid svårt att dra några slutsatser av detta.

Föräldrarnas utbildningsnivå har relativt svag inverkan på förekomsten av regler för hur sent barnen får använda medier i de båda lägsta åldersintervallen. Det finns en tendens att det är vanligare med sådana regler i högutbildade familjer, men skillnaderna är relativt små. Däremot är skillnaderna tydliga i den äldsta åldersgruppen, där det konsekvent är vanligare med regler i högutbildade familjer. Avseende hur lång tid man får använda medier är det svårt att urskilja några tydliga mönster.

Barn i höginkomstfamiljer har i samtliga åldersgrupper och för samtliga medier (utom för mobilen i åldersgruppen 9–12) oftare regler för hur sent de får använda medier. Däremot har de med något undantag mindre ofta regler för hur lång tid.

Föräldrar med låg utbildningsnivå, låg inkomst och med utländsk härkomst förefaller alltså generellt vara mer tillåtande i sina attityder till barnens medieanvändning än vad svenskfödda föräldrar med hög utbildningsnivå och hög inkomst är. Indikatorer på detta är att det i dessa grupper är större andelar barn som är högkonsumenter samt att man generellt i dessa grupper har färre regler för barnens medieanvändning (se nedan). Det är, som påpekats, också vanligare att de yngsta äger egna medieapparater i låginkomstfamiljer och i familjer med två utlandsfödda föräldrar.

Konflikter om medieanvändning

Föräldrarnas härkomst är den variabel som tydligast påverkar förekomsten av konflikter om medieanvändning mellan barn och föräldrar. Medan föräldrarnas utbildningsnivå inte inverkar nämnvärt på förekomsten av konflikter är den enda tydliga skillnaden avseende inkomst den att man i låginkomstfamiljer oftare blir osams om medieinnehåll i åldersgruppen 9–12. Den enda demografiska bakgrundsfaktor man alltså med säkerhet kan hävda påverkar konfliktnivåerna i familjen är om barnet har två svenskfödda eller två utlandsfödda föräldrar. Detta gäller både konflikter om medieinnehåll och om den tid man ägnar åt medieanvändning. En tänkbar förklaring till skillnaderna är att typen av regler man har skiljer sig mellan utlandsfödda och svenskfödda föräldrar.

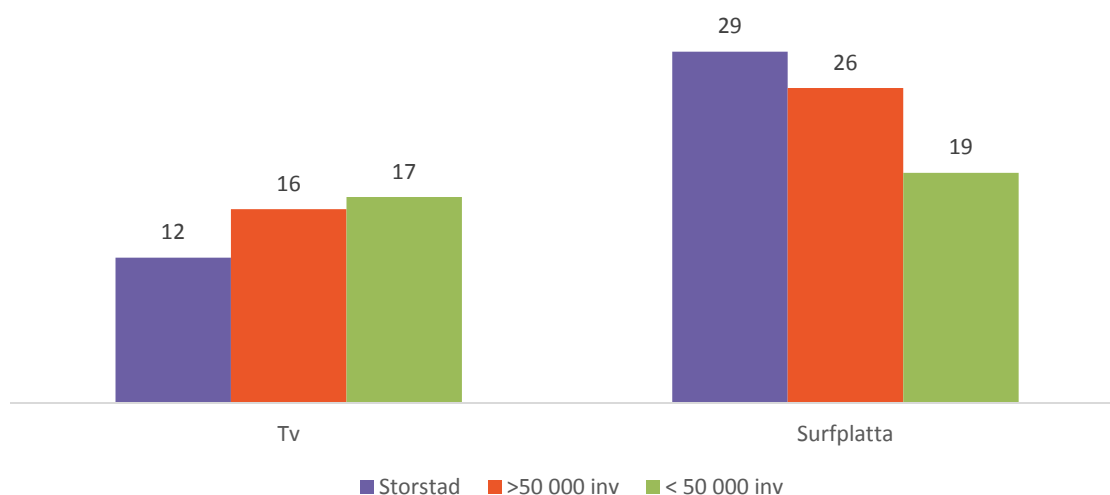
Att ha etablerade regler, som barnen accepterar, är ett sätt att undvika konflikter som lätt uppstår om föräldrarna istället vill begränsa barnets medieanvändning ”i stridens hetta”. Medan det är betydligt vanligare med regler för hur sent barnet får använda medier i familjer med två svenskfödda föräldrar, är förhållandet det motsatta i familjer med två utlandsfödda. Den förra regeltypen kräver egentligen bara en kontrolltidpunkt: det klockslag då man bestämt att barnet ska stänga av. Den senare regeltypen kräver istället flera kontroller och kan därför också leda till fler konflikter: föräldern anser att barnet spelat den överenskomna tiden, medan barnet hävdar att det inte spelat *hela* tiden, utan gjort läxan och pratat med kompisar, så att i själva verket är det en halvtimme kvar... Om inte föräldern noggrant kontrollerar vad barnet gjort, är det mycket svårt att upprätthålla regler om hur lång tid man får använda medier. Det går också att spekulera i om inte de olika regelstrukturerna kan förklara skillnaderna i konflikter om innehåll. Eftersom regler om hur lång tid man får använda medier kräver en kontinuerlig kontroll, är det också lättare att märka om barnet ägnar sig åt medieinnehåll som man från föräldrahåll misstycker till. Det är betydligt svårare att upptäcka om kontrollen inskränker sig till att säga ”klockan är nio, dags att stänga av”.

1. Kommunstorlek

För att undersöka kommunstorlekens betydelse delades samtliga respondenter in i tre grupper, (1) boende i kommuner med färre än 50 000 invånare, (2) boende i kommuner med fler än 50 000 invånare samt (3) boende i de tre storstadsområdena Stockholm, Göteborg och Malmö (här kallat "storstad"). Variabeln visade sig ha ett mycket litet förklaringsvärde för skillnader i barns och ungas medieanvändning. Strängt taget är det bara på tre områden som kommunstorleken påverkar medieanvändningen, varav två gäller ägande av apparater och det tredje är att titta på tv dagligen.

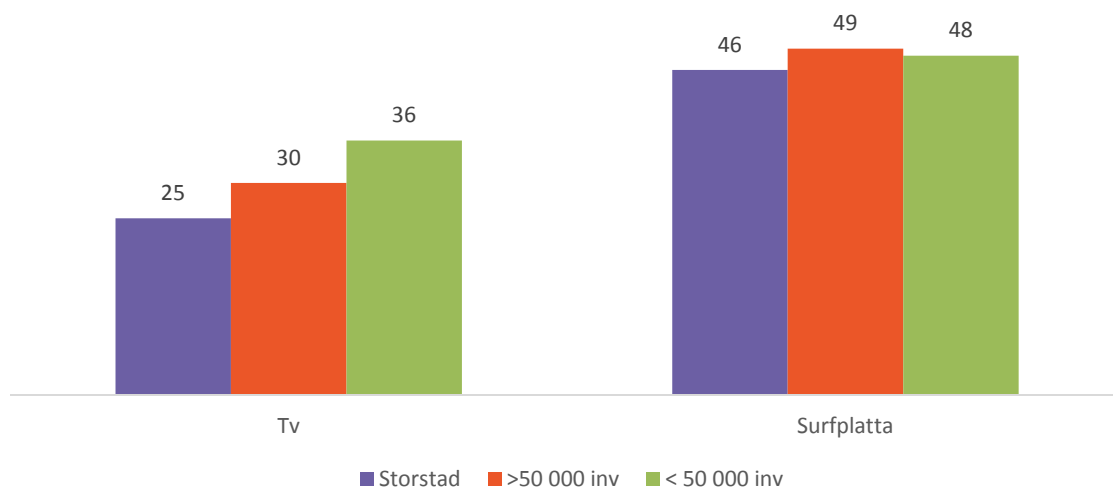
När det gäller ägande av en egen tv respektive surfplatta har kommunhemvisten viss betydelse. Skillnaderna är inte stora, men det finns en tendens till att barn i små kommuner i högre utsträckning äger en tv, medan det är vanligare att barn i storstäder äger surfplattor. För tv gäller detta åldersintervallen 9–12 och 13–16, för surfplattor 5–8 och 13–16. Det går inte att kontrollera om den generellt lägre inkomstnivån i mindre kommuner är den egentliga orsaken till skillnaderna, eftersom det blir för få individer om man bryter ned tv-innehavet på både kommunstorlek och inkomst. Det går däremot att kontrollera om den generellt högre utbildningsnivån i storstäder förklarar skillnaderna.

Diagram 1. Äger egen... (5–8 år), procent

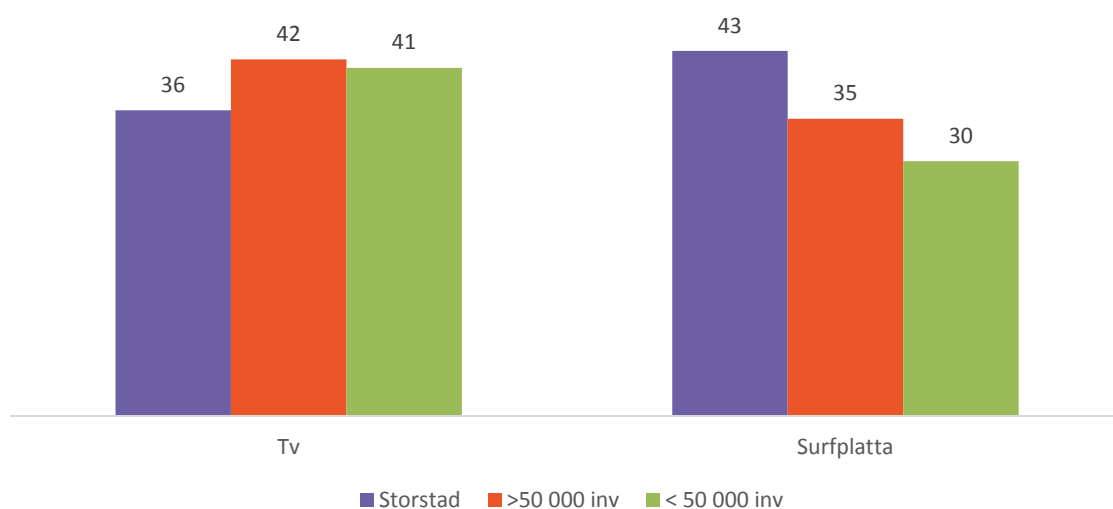
Vad som ser ut som en liten skillnad avseende tv-ägande i denna åldersgrupp visar sig vara resultatet av den generellt lägre utbildningsnivån i mindre kommuner. Barn till lågutbildade föräldrar äger oftare en egen tv men om man kontrollerar för både utbildning och kommunstorlek försvinner sambandet mellan tv-ägande och kommunstorlek. Skillnaden i surfplattaägande kvarstår dock efter kontroll för utbildningsnivå.

Diagram 2. Äger egen... (9–12 år), procent

I åldersintervallet 9–12 föreligger inga skillnader avseende surfplattaägande. Däremot kvarstår skillnaderna avseende tv-ägande även efter kontroll för föräldrarnas utbildningsnivå.

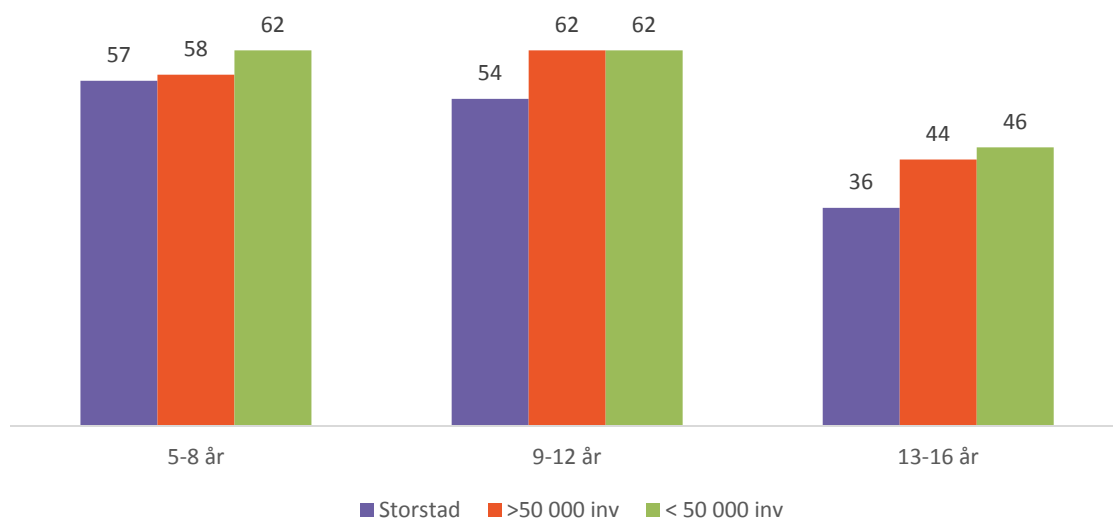
Diagram 3. Äger egen... (13–16 år), procent

I åldersintervallet 13–16 kvarstår skillnaderna mellan kommunerna både avseende tv- och surfplattaägande efter kontroll för utbildningsnivå.

Att dagligen se på tv är den enda medieaktivitet där det konsekvent framträder skillnader beroende på storleken av boendekommunen.

Diagram 4. Tittar på filmer/tv-program varje dag (5–16 år), procent

Ju mindre kommun barnen bor i, desto större andel är det som tittar på tv varje dag. Detta gäller samtliga tre studerade åldersintervall. Vid kontroll för föräldrarnas utbildningsnivå blir skillnaden mellan kommunstorlek negligerbar i åldersintervallet 5–8 år. I de båda äldre intervallen kvarstår skillnaderna även efter en sådan kontroll.

I övrigt finns det inga notervärda skillnader, som kan härledas till kommunstorlek i medievanor mellan barn.

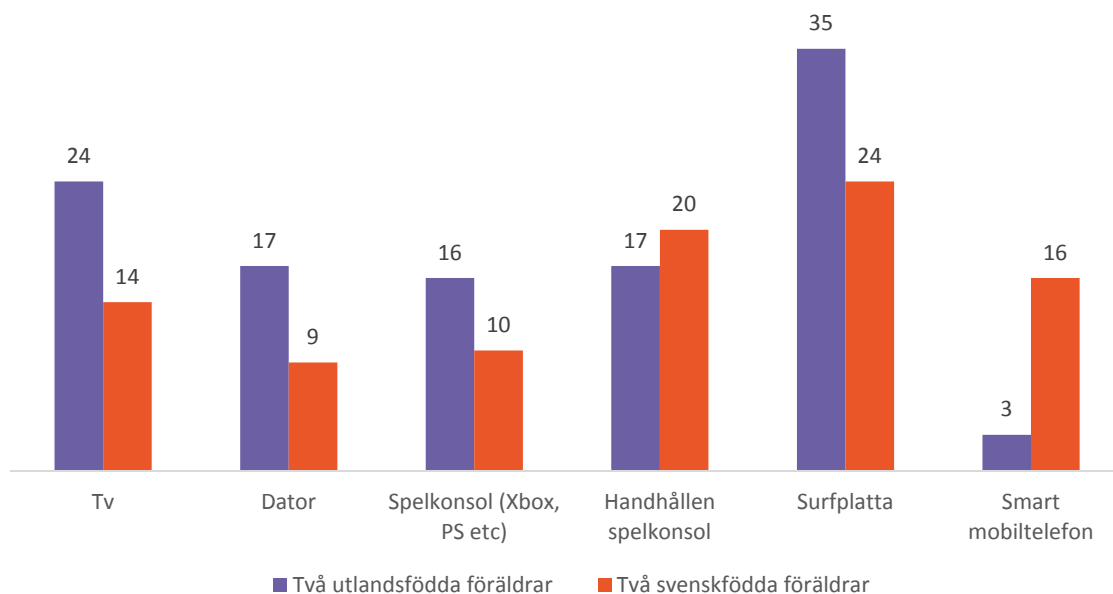
2. Föräldrars födelseland

I följande kapitel jämförs två grupper: barn med två utlandsfödda föräldrar samt barn med två svenskfödda föräldrar. Den tredje gruppen, barn till föräldrar med en utlandsfödd och en svenskfödd förälder, har av läsbarhetsskäl exkluderats ur analysen. Medieanvändningen i denna grupp är dock i det flesta avseenden mycket snarlik eller rentav identisk med den hos barn med två svenskfödda föräldrar. Antalet respondenter i de olika grupperna framgår av tabell 4 i *Inledning, bakgrund, metod och läsanvisning*.

Ägande och tillgång

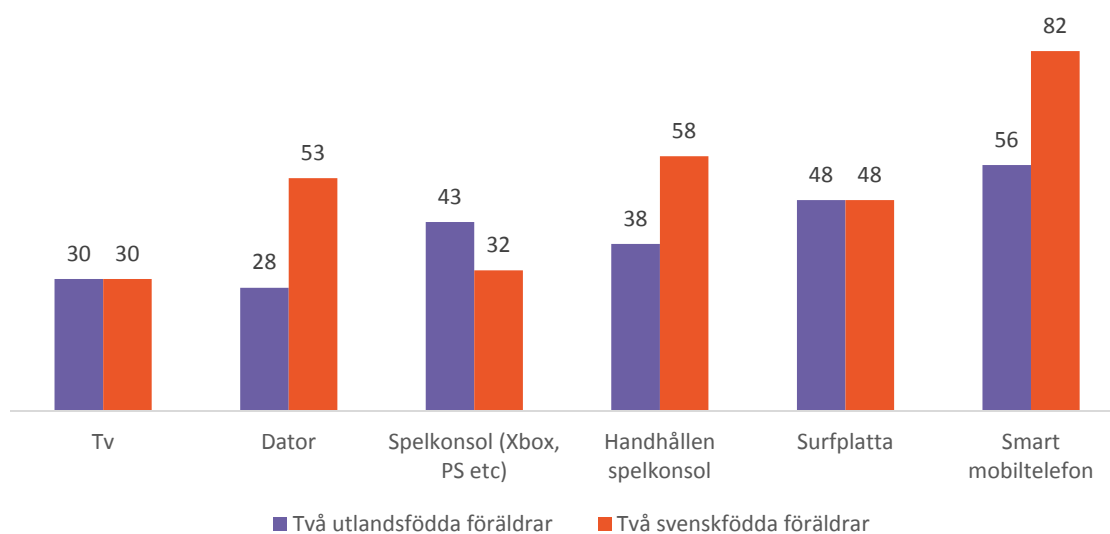
Som *ägare* av medieteknik räknades de som svarade "ja, en egen" på frågan "har du tillgång till [olika mediebärare]?". För att mäta vilka som har *tillgång* till medietekniken i fråga adderades de som svarade "ja, jag delar den med andra i familjen" till dem som uppgav att de hade en egen.

Diagram 5. Äger egna medieapparater, (5–8 år), procent

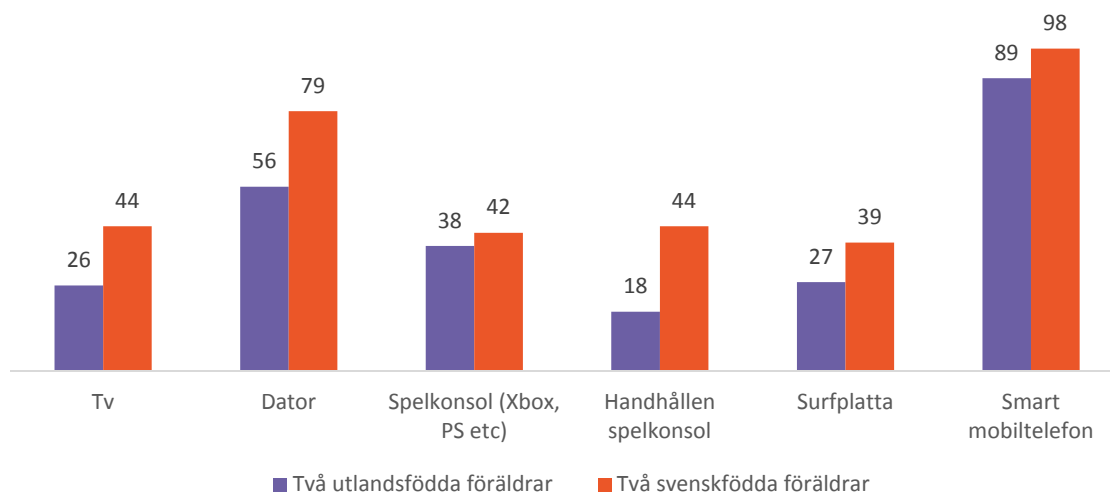
Bland 5–8-åringar är det vanligare att barn med utlandsfödda föräldrar har en egen tv, dator och surfplatta, medan ägande av mobiltelefoner är betydligt vanligare bland barn med svenskfödda föräldrar.

Diagram 6. Äger egna medieapparater, (9–12 år), procent

När det gäller 9–12-åringar är ägandet av surfplattor och tv-apparater likvärdigt mellan grupperna, en egen spelkonsol är vanligare bland barn till utlandsfödda medan en egen dator, handhållen spelkonsol och smart mobil är betydligt vanligare bland barn till svenskfödda föräldrar.

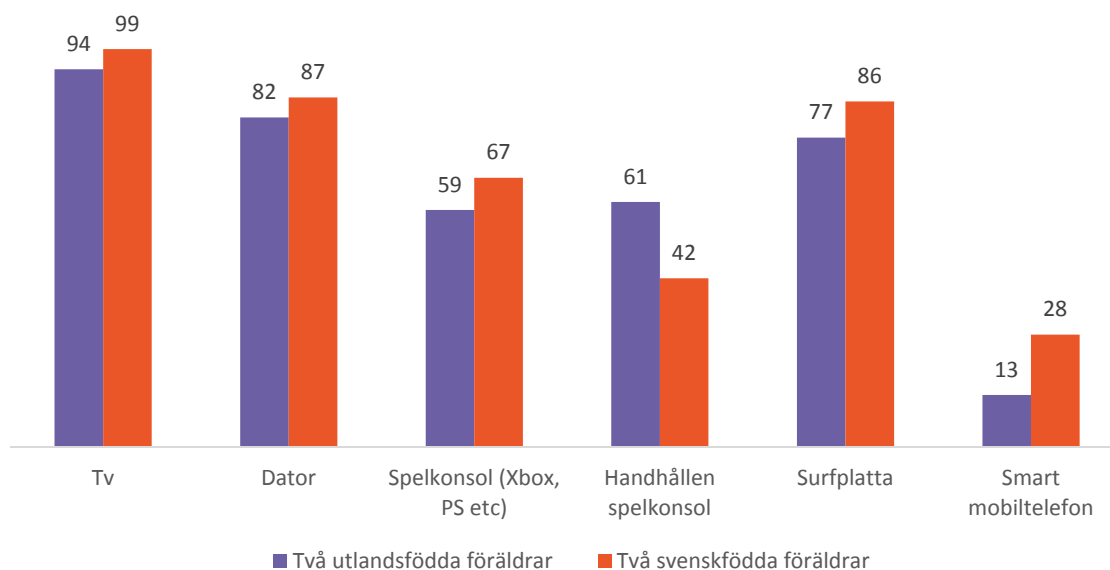
Diagram 7. Äger egna medieapparater, (13–16 år), procent

Bland 13–16-åringar äger barn med svenskfödda föräldrar mer av samtliga medieapparater.

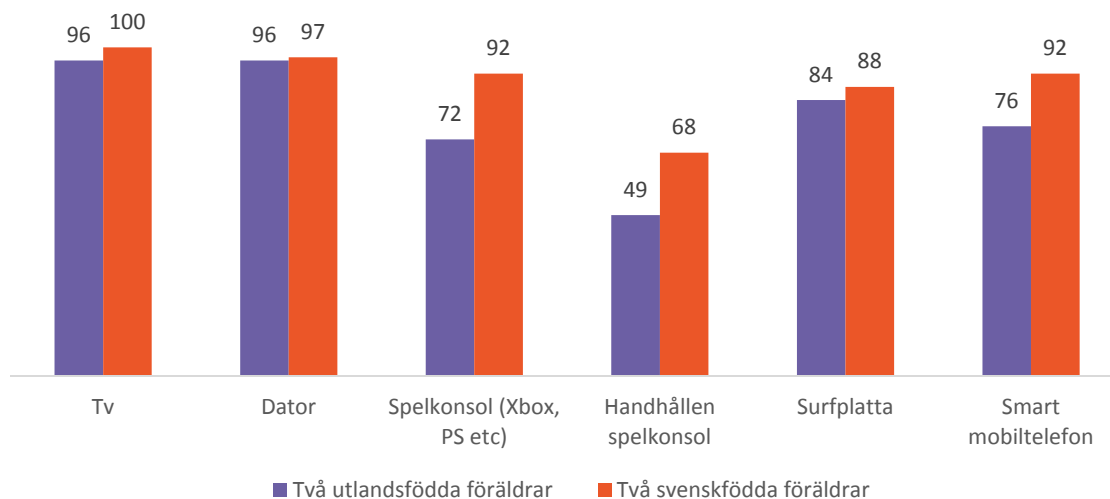
Generellt kan man säga att ägande av egna medieapparater är vanligare bland barn till två utlandsfödda föräldrar i åldersintervallet 5–8 år, men vanligare bland barn till två svenskfödda föräldrar med stigande ålder. Undantaget är ägandet av smarta telefoner, som är betydligt vanligare bland barn med svenskfödda föräldrar oavsett ålder.

Diagram 8. Har tillgång till medieapparater i hemmet (äger egen + delar med andra i familjen) 5–8 år, procent

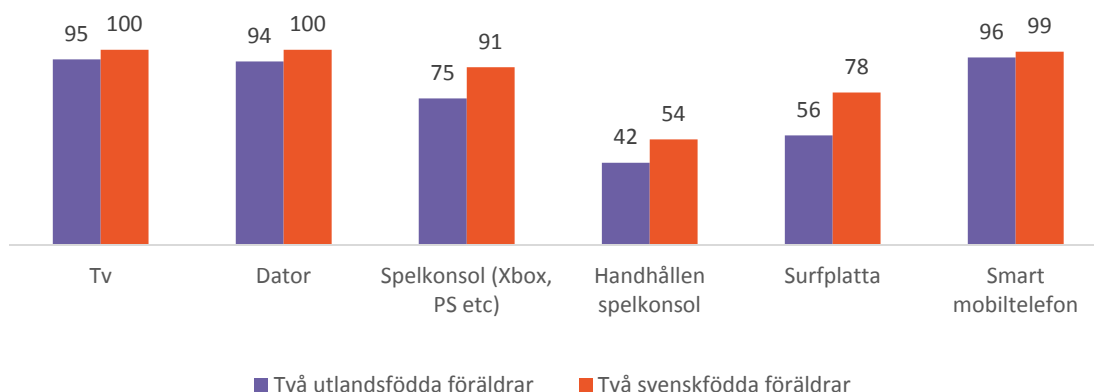
Skillnaderna mellan de två grupperna är mindre avseende tillgång till medieapparater jämfört med ägande. I åldersintervallet 5–8 år har barn med två svenskfödda föräldrar större tillgång till alla apparater utom handhållna spelkonsoler, där förhållandet är det omvända.

Diagram 9. Har tillgång till medieapparater i hemmet (äger egen + delar med andra i familjen) 9–12 år, procent

I åldersintervallet 9–12 år är skillnaderna mellan de två grupperna marginella avseende tillgången till tv, dator och surfplatta. Tillgången till medieapparater är dock större bland barn till två svenskfödda föräldrar i samtliga fall.

Diagram 10. Har tillgång till medieapparater i hemmet (äger egen + delar med andra i familjen) 13–16 år, procent

Motsvarande förhållanden kan iakttas i åldersintervallet 13–16 år. Barn med två svenskfödda föräldrar har större tillgång till samtliga medieapparater än barn med två utlandsfödda föräldrar. Skillnaderna är dock små avseende tv, dator och mobiltelefon.

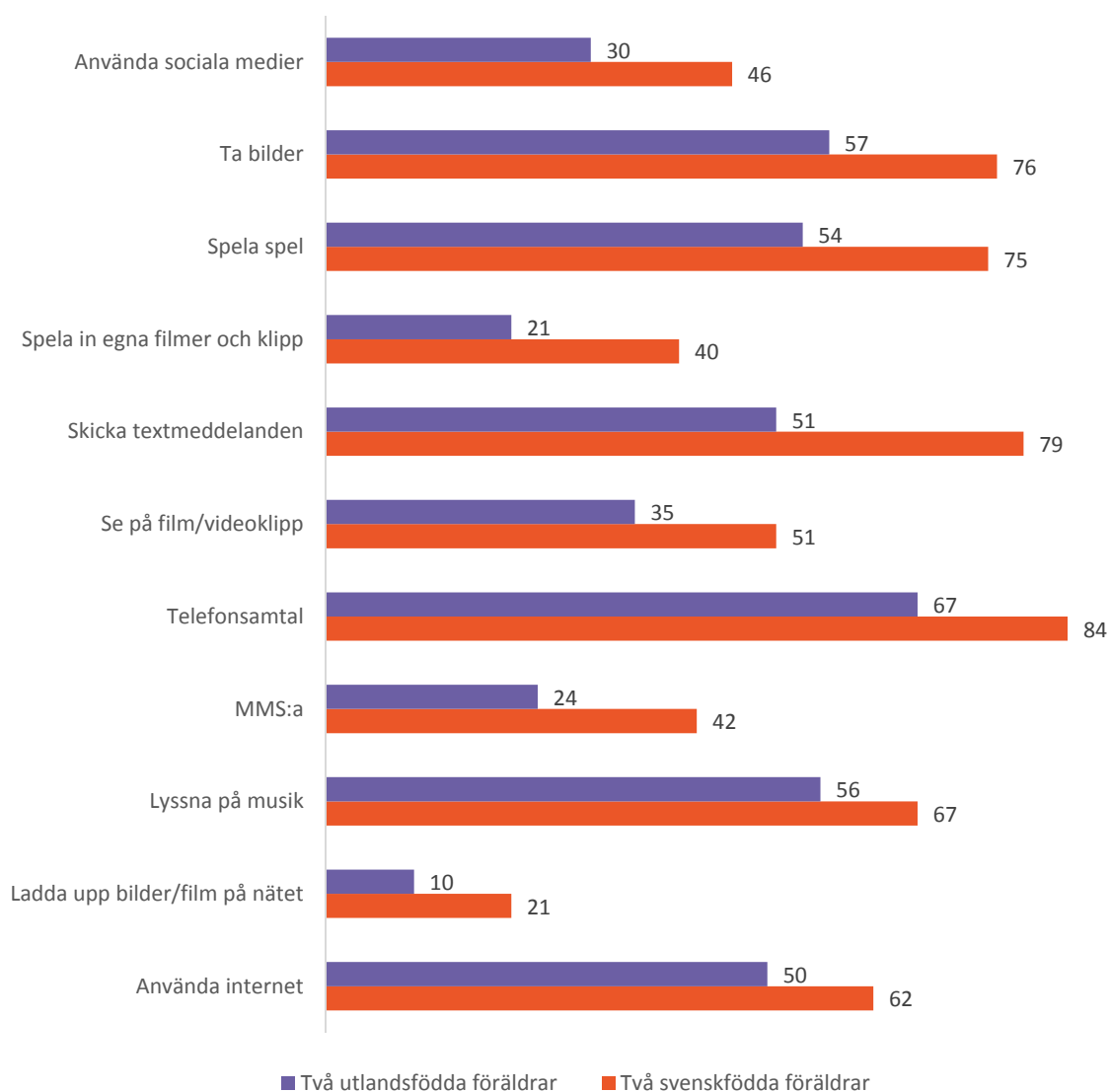
Skillnaderna avseende tillgången till medieteknik (alltså att apparaten finns tillgänglig för barnet att använda i hemmet) är alltså generellt mindre än skillnaderna i ägande, men de är också mer konsekventa. Barn med svenskfödda föräldrar har generellt större tillgång till *all* medieteknik i samtliga åldersgrupper. Det enda undantaget gäller handhållna spelkonsoler bland 5–8-åringar, vilket är vanligare bland barn med utlandsfödda föräldrar.

Mobilanvändning

I diagrammen 5, 6 och 7 framgick det att barn med två utlandsfödda föräldrar mindre ofta äger en egen smart telefon än övriga. Skillnaderna minskar dock i takt med att barnen blir äldre. Tillgången till en egen telefon får konsekvenser för hur man använder mobilen.

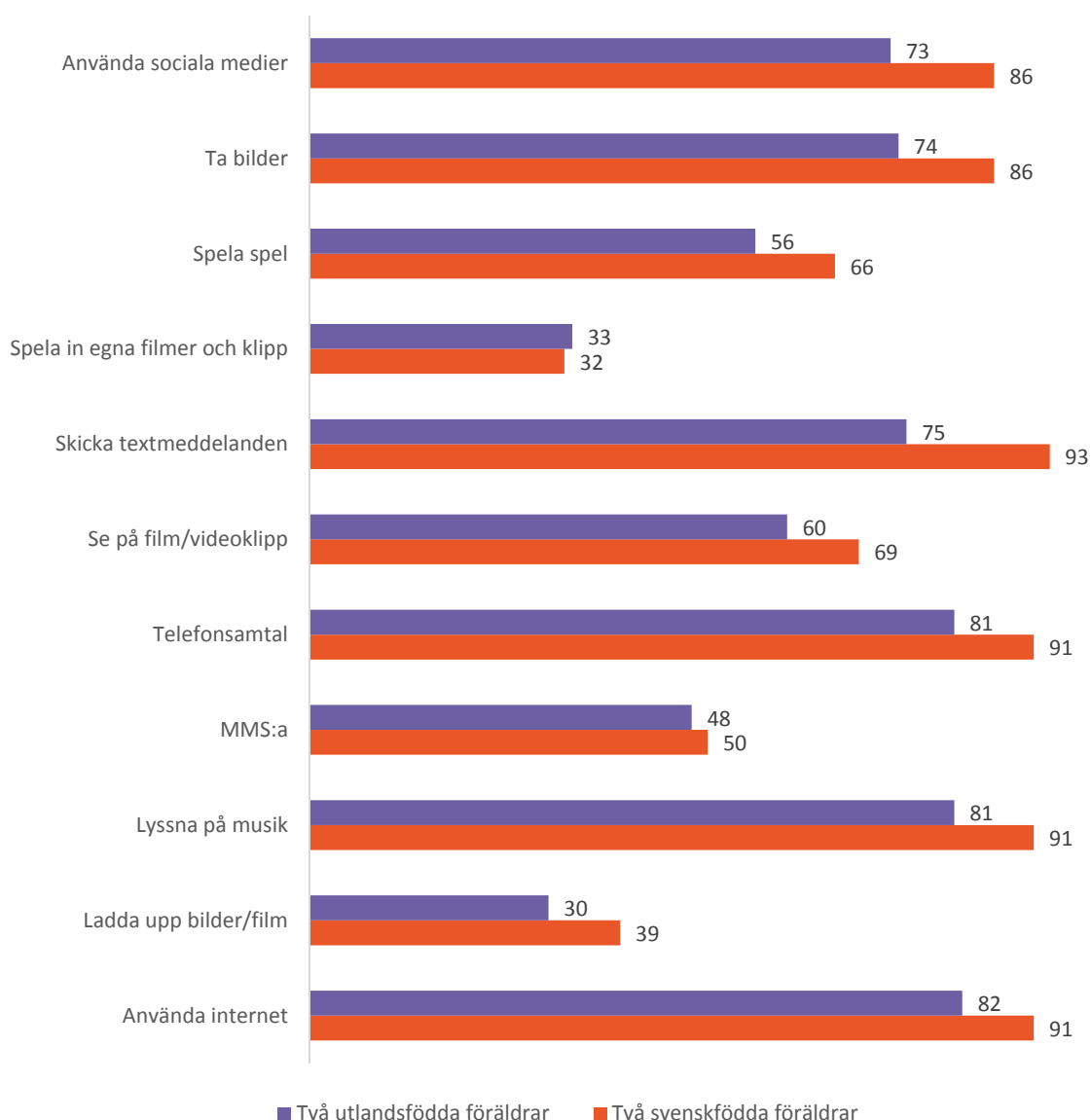
När det gäller föräldrarnas ursprung är skillnaderna i åldersintervallet 5–8 år inte så omfattande, vilket kan förklaras med att barn i denna ålder inte använder mobilen till så många olika saker. De enda egentliga skillnaderna mellan de två grupperna är att barn med två svenskfödda föräldrar i högre utsträckning använder mobilen till telefonsamtal (22 %) och spelande (40 %) jämfört med barn med utlandsfödda föräldrar (9 % respektive 29 %). I de båda äldre åldersgrupperna är skillnaderna mer omfattande.

Diagram 11. Vad brukar du använda mobilen till? (9–12 år), procent

Det är betydligt vanligare att barn till två svenskfödda föräldrar använder mobilen för samtliga ovanstående aktiviteter än att barn med två utlandsfödda föräldrar gör det. Skillnaderna är omfattande (9–26 procentenheter). Detta beror på att barn med två svenskfödda föräldrar i betydligt högre utsträckning både äger egna mobiler (se diagram 6) och har tillgång till dem (se diagram 9).

Diagram 12. Vad brukar du använda mobilen till? (13–16 år), procent

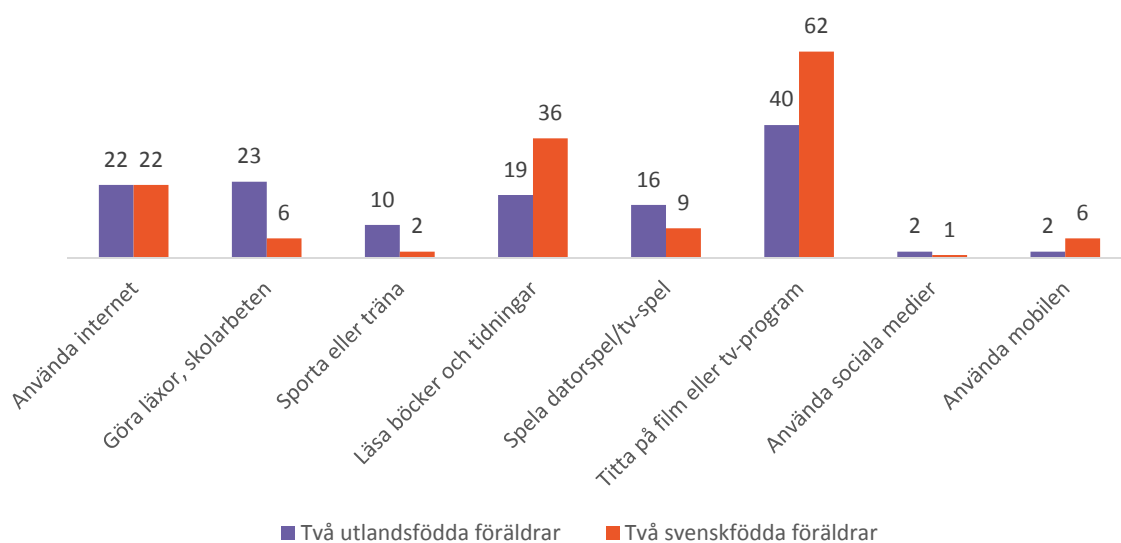

I åldersintervallet 13–16 är skillnaderna mindre, men det är fortfarande så att barnen till svenskfödda föräldrar i högre utsträckning använder mobilen avseende de flesta aktiviteter. I några fall är skillnaderna obetydliga, t.ex. avseende "MMS:a" och "Spela in egna filmer och klipp". Störst skillnad är det avseende att skicka textmeddelanden (18 procentenheter). Även i denna grupp kan skillnaderna delvis förklaras med det högre mobilägandet bland barn med två svenskfödda föräldrar.

Medieanvändning: frekvens

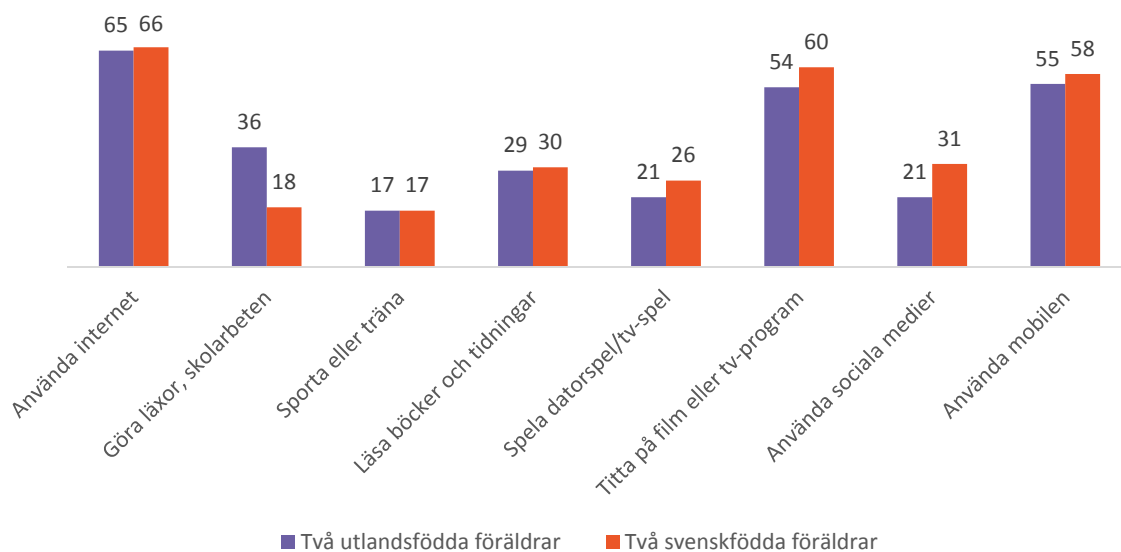
Respondenterna fick frågor huruvida de använder olika medieformer och hur ofta de använder dem. För att mäta frekvensen i medieanvändningen ställdes frågan "Hur ofta brukar du göra något av följande", med svarsalternativen "varje dag", "några gånger i veckan", "en gång i veckan", "mer sällan" samt "aldrig". Nedan redovisas andelarna som angivit att de gör en aktivitet *varje dag*.

Diagram 13. Aktiviteter varje dag, (5–8 år), procent

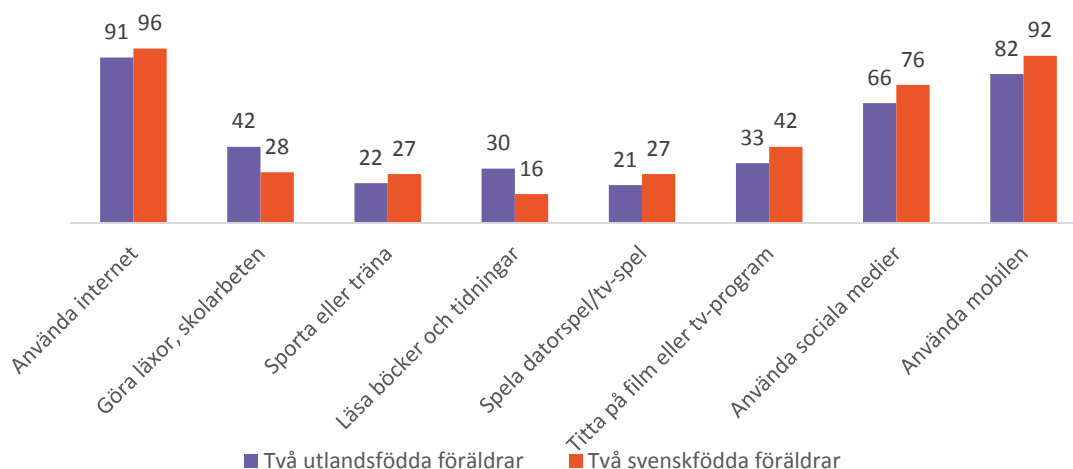
Bland de allra yngsta är de mest framträdande skillnaderna att barn till två svenskfödda föräldrar oftare tittar på film eller tv-program samt läser böcker och tidningar. Barn till två utlandsfödda föräldrar sportar, gör läxor, samt spelar datorspel något oftare.

Diagram 14. Aktiviteter varje dag, (9–12 år), procent

I åldersintervallet 9–12 år är skillnaderna i dagliga aktiviteter inte så stora. Mest påtagliga är de avseende sociala medier (två svenskfödda föräldrar: 31 %, två utlandsfödda föräldrar: 21 %) samt att göra läxor och skolarbeten (två svenskfödda föräldrar: 18 %, två utlandsfödda föräldrar: 36 %).

Diagram 15. Aktiviteter varje dag, (13–16 år), procent

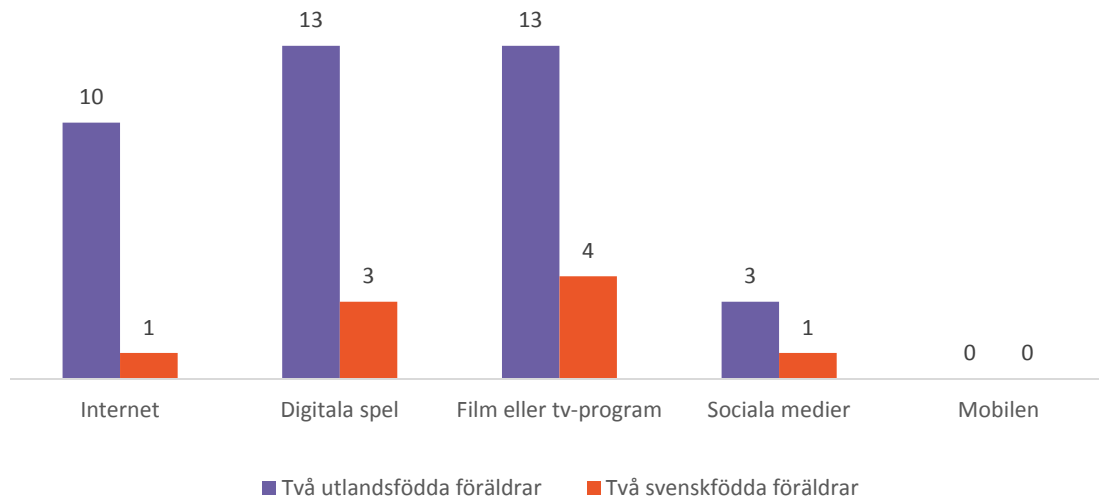
Även i åldersintervallet 13–16 är det vanligare att använda sociala medier varje dag bland barn med svenskfödda föräldrar (76 %), än bland dem med utlandsfödda (66 %). Också digitala spel, (svenskfödda föräldrar: 27 %, utlandsfödda: 21 %) samt film/tv (svenskfödda föräldrar: 42 %, utlandsfödda: 33 %) är en vanligare vardagsaktivitet bland barn med svenskfödda föräldrar. Den enda medieaktivitet som är mer vanlig bland barn med utlandsfödda föräldrar är att läsa böcker och tidningar (utlandsfödda: 30 %, svenskfödda: 16 %).

I de båda äldre åldersintervallen är den dagliga användningen av digitala medier (spel och sociala medier) och film/tv högre bland barn med svenskfödda föräldrar. Detta kan bero på lägre tillgång till medieteknik bland barn med utlandsfödda föräldrar. Bland de yngsta läser barn till svenskfödda föräldrar mer, men förhållandet är det omvända bland de äldsta. Dagligt läxarbete är vanligast bland barn med utlandsfödda föräldrar oavsett åldersgrupp.

Medieanvändning: omfattning

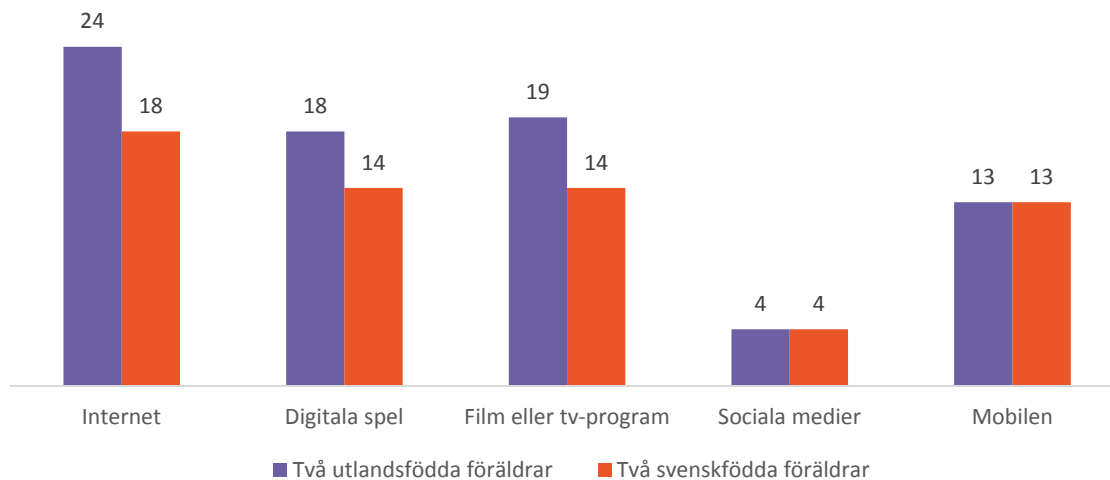
För att mäta omfattningen av medieanvändningen fick respondenterna svara på hur lång tid de ägnar åt olika medieformer "en vanlig dag". I de följande analyserna har resultaten grupperats i dikotoma värden: de som använder mediet i fråga mer än 3 timmar per dag ("högkonsumenter"), och de som använder det mindre än 3 timmar per dag. Med tanke på att ungefär varannan tonårspojke spelar spel mer än 3 tim/dag och att 78 % av 17-åriga flickor ägnar mer än tre timmar per dag åt mobilen, är uttrycket "högkonsumenter" kanske inte så välfunnet – de representerar faktiskt en majoritet. I brist på bättre formuleringar används benämningen "högkonsumenter" dock fortsättningsvis, trots att den ofta avser "genomsnittskonsumenter".

Diagram 16. Använder mer än 3 tim/dag, (5–8 år), procent

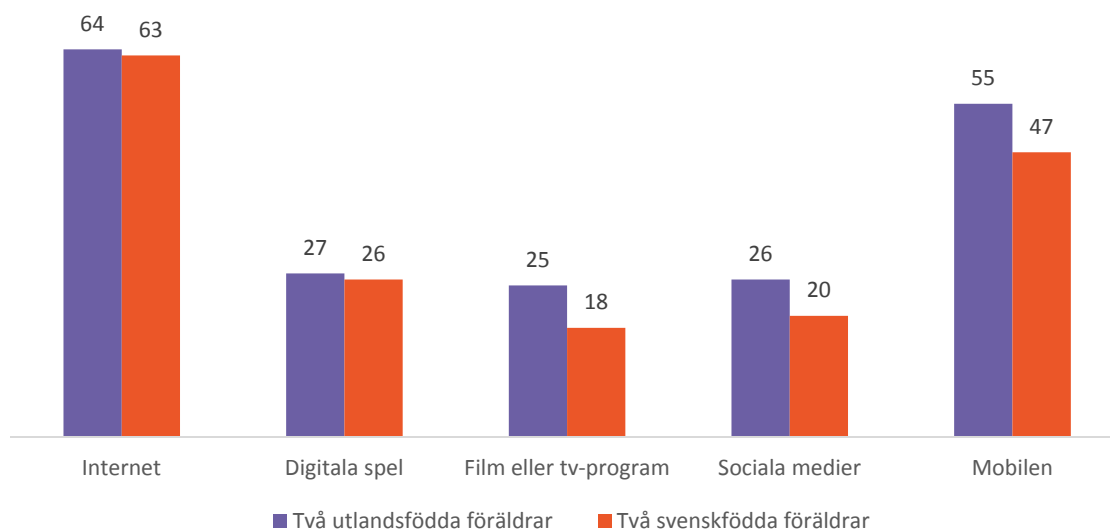
Det finns överlag inte många högkonsumenter i detta åldersintervall. Man hittar dem dock oftare bland barn med två utlandsfödda föräldrar när det gäller internet, digitala spel samt film eller tv-program.

Diagram 17. Använder mer än 3 tim/dag, (9–12 år), procent

Även i åldersintervallet 9–12 finner man oftare högkonsumenter bland barn till utlandsfödda avseende internet, digitala spel samt film/tv-program. Skillnaderna är dock inte lika stora mellan dessa två grupper som bland de yngsta.

Diagram 18. Använder mer än 3 tim/dag, (13–16 år), procent

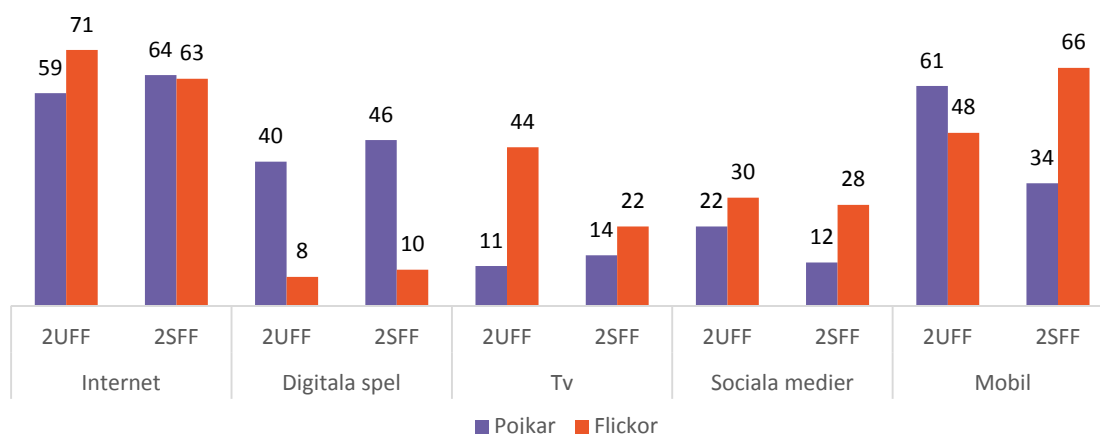

Det är större andelar barn med utlandsfödda föräldrar som är högkonsumenter av film/tv, sociala medier och mobiltelefoni jämfört med barn med svenskfödda föräldrar, skillnaderna är dock relativt små (6 till 8 procentenheter). Skillnaderna när det gäller generell internetanvändning och digitala spel är marginella.

Kön

I *Ungar & medier 2015* konstateras, liksom i tidigare rapporter, att det i många fall föreligger könsskillnader i medieanvändningen. Bland yngre barn är skillnaderna inte så stora, men bland tonåringar är de omfattande. Nedan presenteras hur medieanvändningen hos pojkar respektive flickor påverkas av föräldrarnas födelseland. Av utrymmesskäl inskränker sig jämförelserna till åldersgruppen 13–16 år.

Diagram 19. Föräldrars födelseland, barnets kön, använder + 3 tim/dag, (13–16), procent

7

⁷ Av utrymmesskäl betecknas "två utlandsfödda föräldrar" med "2UFF" och "två svenskfödda föräldrar" med "2SFF" i diagrammet.

Skillnaderna mellan pojkars och flickors medieanvändning visar sig i några fall vara avhängig föräldrarnas härkomst.

Könsskillnaderna är större i gruppen med två utlandsfödda föräldrar avseende internet och tittande på tv/film (i båda fallen är flickor högkonsumenter i betydligt högre grad än pojkar). Avseende digitala spel är könsskillnaderna omfattande, men de skiljer sig inte åt beroende på föräldrarnas härkomst. Bland barn med svenskfödda föräldrar är skillnaderna större avseende sociala medier, där flickor i högre utsträckning använder sådana mer än 3 tim/dag. Skillnaderna avseende mobilanvändning är svårförklarliga: i gruppen med utlandsfödda föräldrar är det vanligare att pojkar använder mobilen mer än tre timmar/dag (61 %) än vad flickor gör (48 %). I gruppen med svenskfödda föräldrar är förhållandet det omvända (pojkar: 34 %, flickor 66 %).

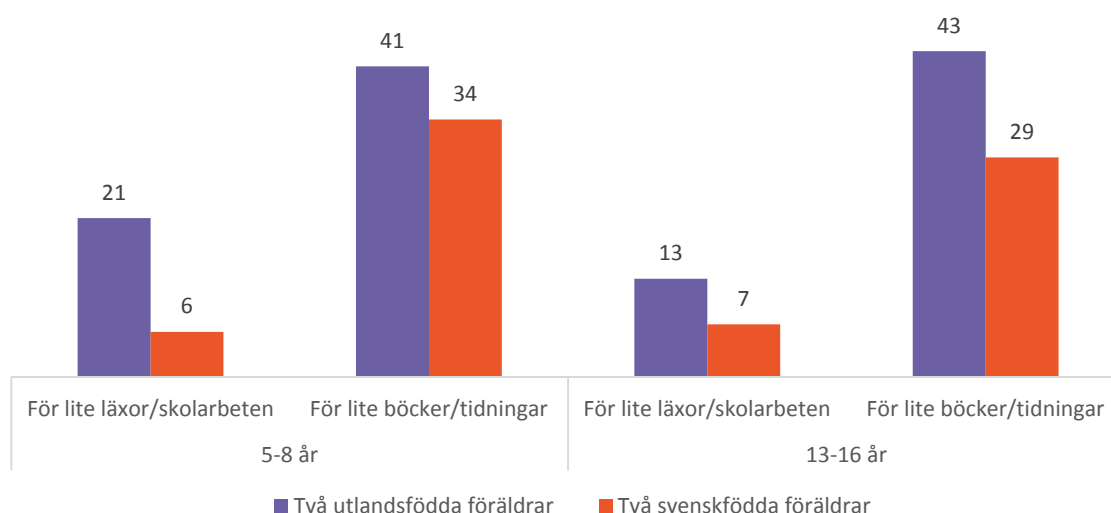
Slutsatser

Trots att tillgången till och ägandet av medieteknik är högre bland barn med svenskfödda föräldrar och att deras användningsfrekvens är högre, är det större andelar högkonsumenter bland barn med utlandsfödda föräldrar. Skillnaderna mellan flickors och pojkars medieanvändning är större bland dem med två utlandsfödda föräldrar avseende internetanvändning och tittande på filmer och tv-program. Bland barnen med två svenskfödda föräldrar är skillnaden mellan pojkar och flickor större avseende användningen av sociala medier.

Självskattning av medievardagen – för mycket, för lite eller lagom?

I åldersgrupperna 9–12 och 13–16 tillfrågades respondenterna om de upplevde att de ägnade "för mycket tid", "lagom med tid" eller "för lite tid" åt olika aktiviteter. I åldersintervallet 5–8 svarade föräldrarna hur de tyckte att barnen tillbringade tiden. Överlag anser både föräldrar och barn att de senare ägnar för mycket tid åt medier och för lite tid åt att läsa böcker/tidningar, skolarbeten samt sport/träning.

Diagram 20. Tycker du att barnet/du ägnar för mycket tid, lagom med tid eller för lite tid åt..., (5–8 och 13–16 år), procent

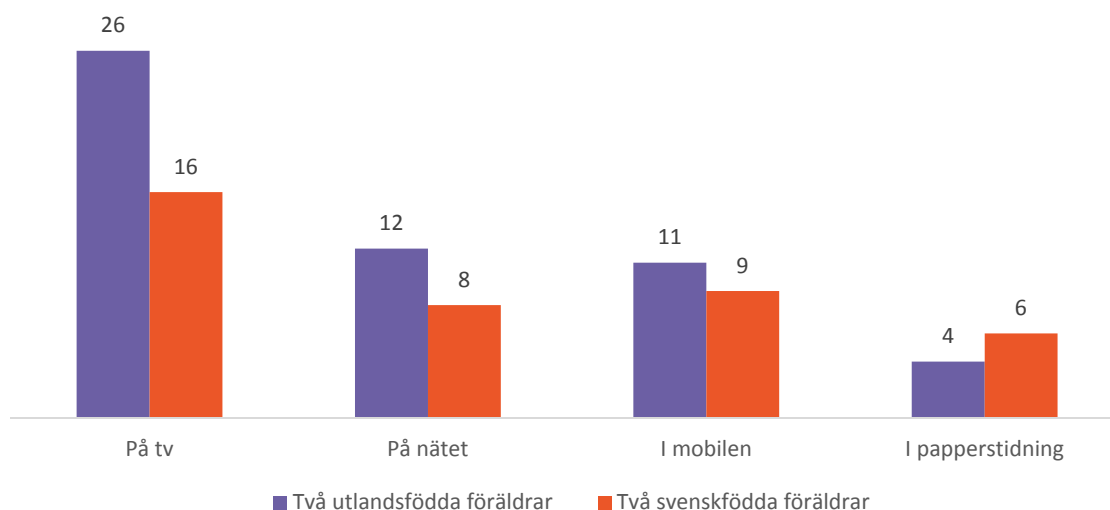
Både i åldersintervallen 5–8 och 13–16 (men inte bland 9–12) finns en tydlig tendens till att man i familjer med två utlandsfödda föräldrar i högre utsträckning anser att barnen ägnar för lite tid åt läxor och läsning än i familjer med två svenskfödda föräldrar. Avseende barnens övriga medieanvändning finns dock inga urskiljbara skillnader med hänsyn taget till föräldrarnas härkomst.

Nyheter

Respondenterna tillfrågades i vilken utsträckning de brukar ta del av nyheter på tv, på nätet och i mobilen och papperstidningar. Nedan redovisas de som angett att de tar del av nyheter varje dag.

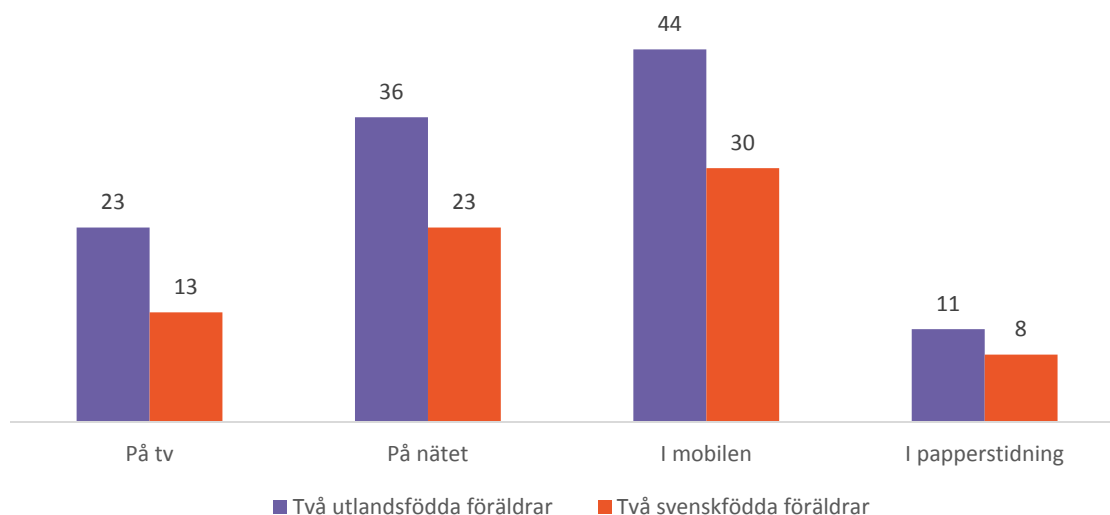
Bland de allra yngsta är det bara enstaka procent som dagligen tar del av nyheter på nätet och i mobil och papperstidning, varför jämförelser är meningslösa. Avseende tv är det dock betydligt fler med utlandsfödda föräldrar (17 %) som ser nyheter varje dag jämfört med dem med två svenskfödda föräldrar (6 %).

Diagram 21. Brukar ta del av nyheter varje dag..., (9–12 år), procent

Skillnaderna mellan de två grupperna är generellt små, även i åldersgruppen 9–12 år, men daglig konsumtion av tv-nyheter är mer spridd bland barn med två utlandsfödda föräldrar.

Diagram 22. Brukar ta del av nyheter varje dag..., (13–16 år), procent

I åldersintervallet 13–16 år är skillnaderna mer påtagliga avseende samtliga nyhetsplattformar utom papperstidningar. Mellan 10 och 14 procentenheter fler barn med utlandsfödda föräldrar tar del av nyheter varje dag.

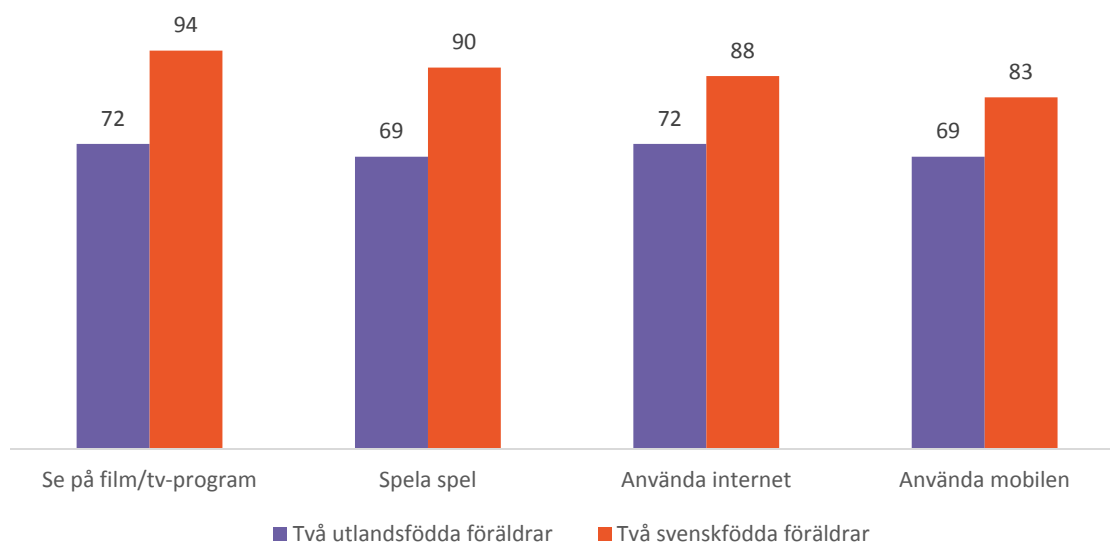
Även om skillnaderna är små i de båda lägsta åldersintervallen, framträder ett tydligt mönster som återfinns i samtliga åldersgrupper: med undantag för läsning av papperstidningar är barn till

utlandsfödda föräldrar konsekvent flitigare nyhetskonsumenter än barn med två svenskfödda föräldrar.

Regler: hur sent?

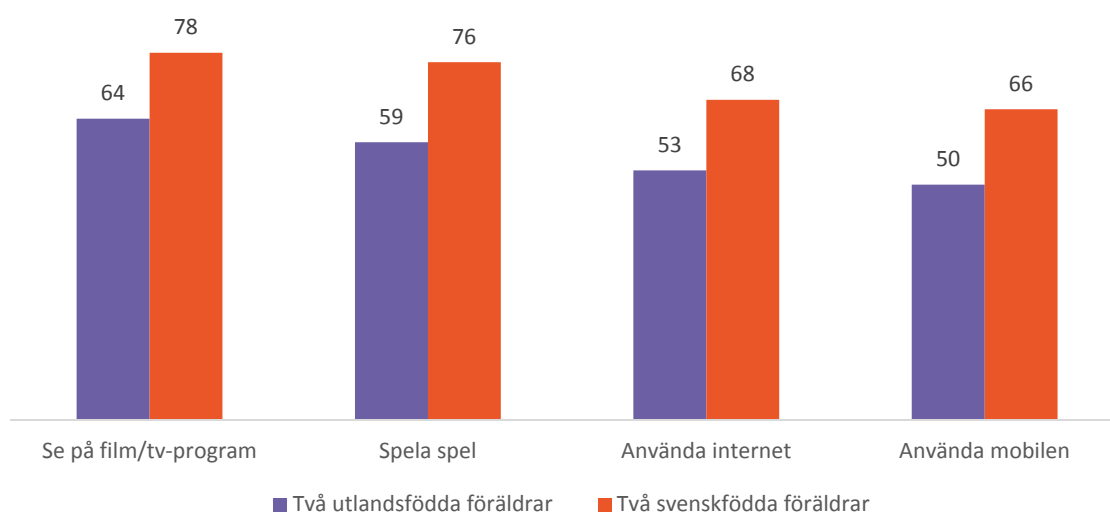
Inom medieforskningen görs en indelning av olika strategier som föräldrar använder för att hantera barnets medieanvändning, dessa strategier brukar benämnas *föräldramedling*. Den strategi som innefattar regler brukar kallas *restriktiv medling*. I följande analys har två aspekter av restriktiv medling undersökts. Dels huruvida barnet har regler kring hur sent det får använda medier och dels om det finns regler om hur lång tid på dagen/kvällen barnet får använda medier. Föga förvånande är det allt färre som har sådana regler, ju äldre barnen blir. Det finns även på detta område tydliga skillnader beroende på föräldrarnas härkomst.

Diagram 23. Har regler för hur sent barnet får..., (5–8 år), procent

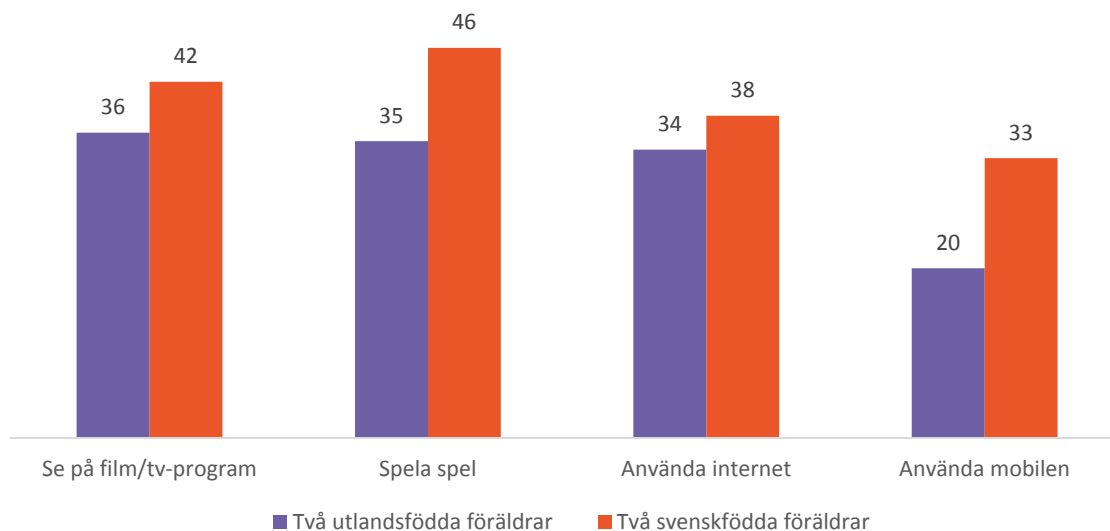
Det är konsekvent vanligare att man har regler som begränsar hur sent barnet får använda medier i familjer med två svenskfödda föräldrar, oavsett vilket medium det handlar om. Skillnaden varierar mellan 14 procentenheter (mobilen) och 22 procentenheter (spela spel).

Diagram 24. Har regler för hur sent barnet får..., (9–12 år), procent

I åldersintervallet 9–12 år är det generellt något färre som har regler jämfört med de allra yngsta. Det är även i denna grupp konsekvent vanligare med regler i familjer med två svenskfödda föräldrar. Skillnaderna mellan de två grupperna rör sig mellan 14 procentenheter (film/tv-program) och 17 procentenheter (spela spel).

Diagram 25. Har regler för hur sent barnet får..., (13–16 år), procent

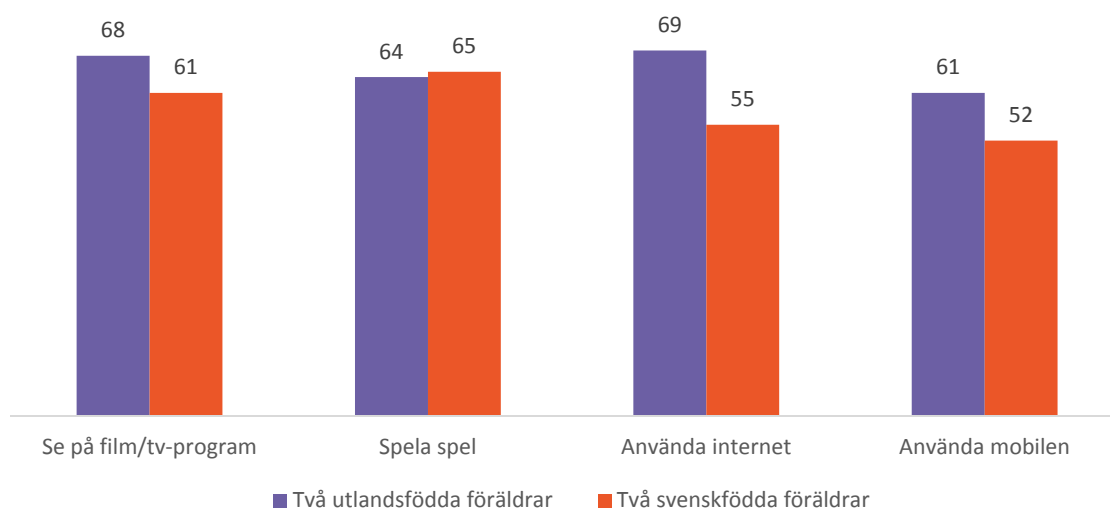

Andelarna som har regler för hur sent barnen får använda medier är lägst i åldersintervallet 13–16. Skillnaderna mellan de två grupperna är också mindre, mellan 4 procentenheter (internet) och 13 procentenheter (mobilen). Det är dock fortfarande så att regler är vanligare i familjer med två svenskfödda föräldrar.

Regler: hur lång tid?

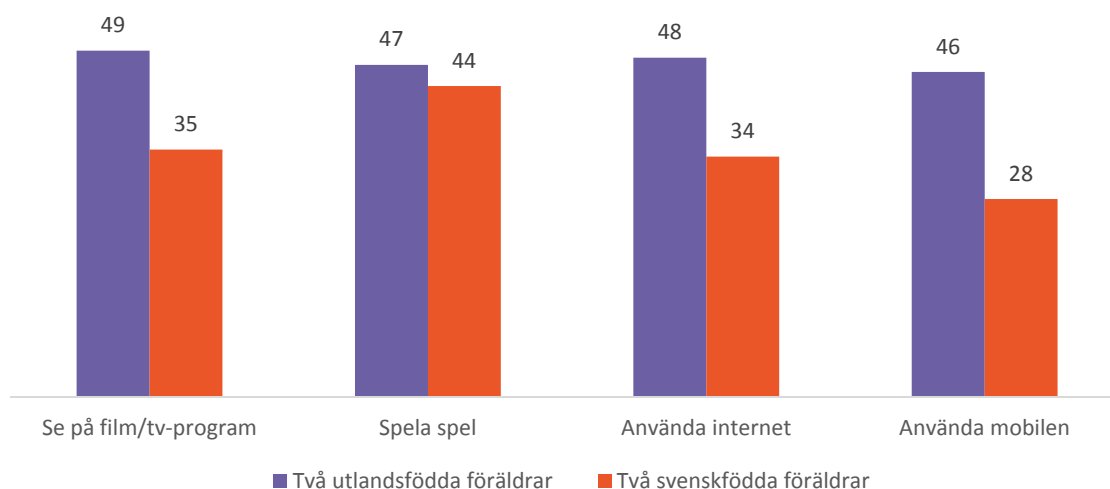
Det är vanligare att man har regler för *hur sent* barnet får använda medier, än för *hur lång tid*.

Diagram 26. Har regler för hur lång tid barnet får..., (5–8 år), procent

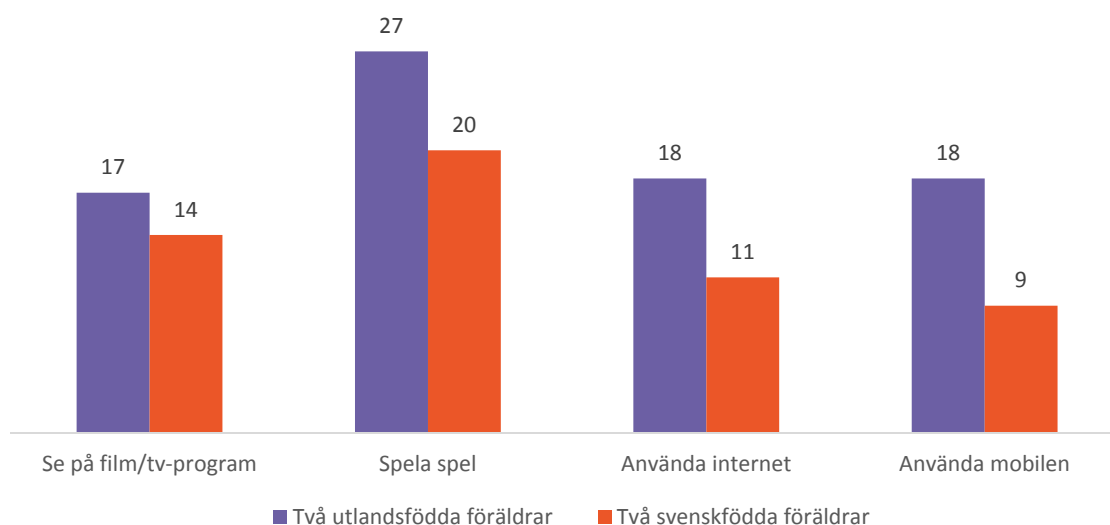
Till skillnad mot den förra frågan, är det i åldersintervallet 5–8 år vanligare att man har regler för hur lång tid barnet får använda medier i familjer med två utlandsfödda föräldrar (dock gäller detta ej spela spel, där skillnaden är obetydlig).

Diagram 27. Har regler för hur lång tid barnet får..., (9–12 år), procent

Även i åldersintervallet 9–12 år är det vanligare med regler som begränsar hur lång tid barnet får använda medier i familjer med två utlandsfödda föräldrar. Det är, i likhet med regler för hur sent, allt färre som har regler, desto äldre barnen är.

Diagram 28. Har regler för hur lång tid barnet får..., (13–16 år), procent

Även i åldersintervallet 13–16 år är det vanligare med regler för hur lång tid barnet får använda medier i familjer med två utlandsfödda föräldrar. Det är emellertid förhållandevis ovanligt med denna typ av regler för de äldre barnen, och skillnaderna mellan de två grupperna är relativt små.

Slutsatser

I samtliga tre åldersintervall har färre barn med två utlandsfödda föräldrar regler för hur sent de får använda medier (detta gäller alla fyra medieaktiviteter) jämfört med barn med två svenskfödda föräldrar. Det är däremot en större andel barn med två utlandsfödda föräldrar som har regler kring hur lång tid barnet får använda medier (med undantag för att spela spel bland 5–8, där skillnaden är närmast obefintlig). Således är förhållandet mellan föräldrarnas ursprung och andelen barn som har tidsrestriktioner kring "hur lång tid" omvänt mot hur det ser ut i fråga om "hur sent". Orsaken till detta är dock mycket svårtydd. Sammantaget tyder det på att utlandsfödda föräldrar är mindre

restriktiva kring hur sent barnet får använda medier men mer restriktiva kring hur lång tid barnet får använda medier. Det går dock inte att sluta sig varför det är på detta sätt utifrån insamlade data.

Medierelaterade konflikter

Respondenterna tillfrågades också om de brukar bli osams med föräldrarna om sin medianvändning. Två frågor ställdes: en som mäter konflikter om innehållet i medieanvändningen, och en som mäter konflikter kring tidsåtgången. Frågorna ställdes endast till åldersintervallen 9–12 år och 13–16 år.

Diagram 29. Brukar du och dina föräldrar bli osams om... (9–12 år), procent

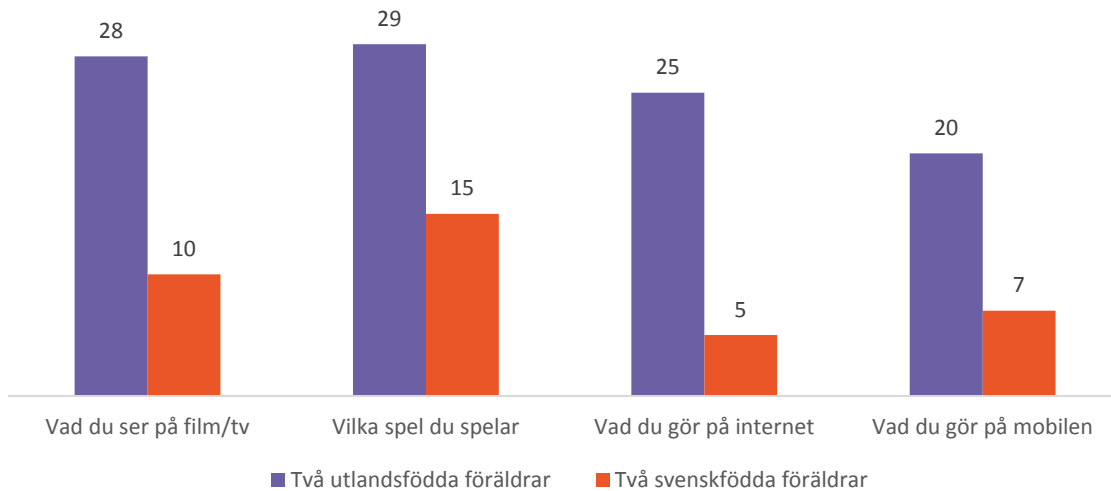
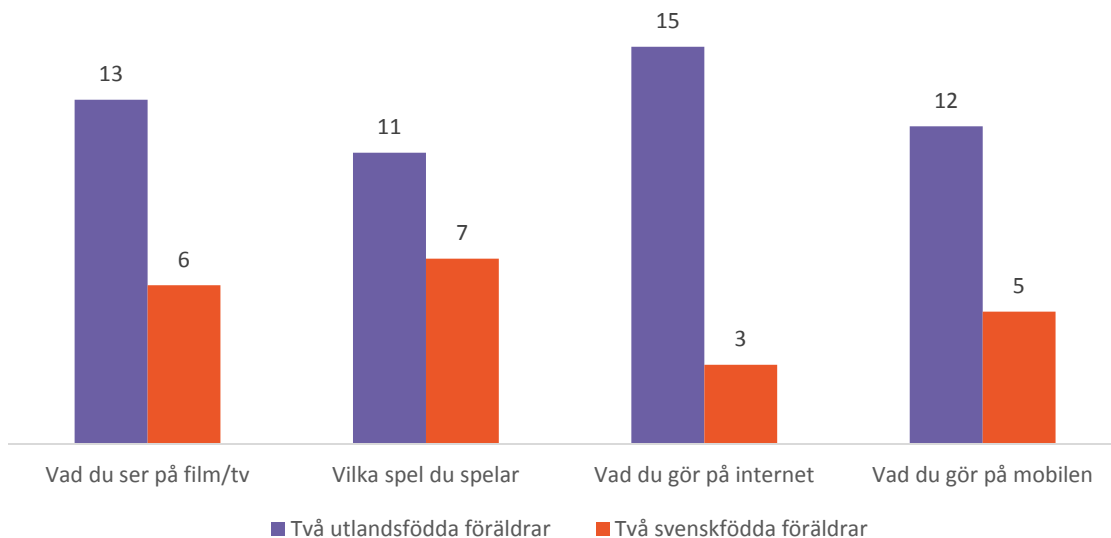

Diagram 30. Brukar du och dina föräldrar bli osams om... (13–16 år), procent

Konflikter med föräldrarna om medieinnehåll förekommer oftare bland yngre barn än bland äldre, men är generellt inte särskilt vanligt. Det är vanligare med konflikter bland barn till utlandsfödda föräldrar, särskilt bland de yngre.

Diagram 31. Brukar du och dina föräldrar bli osams om... (9–12 år), procent

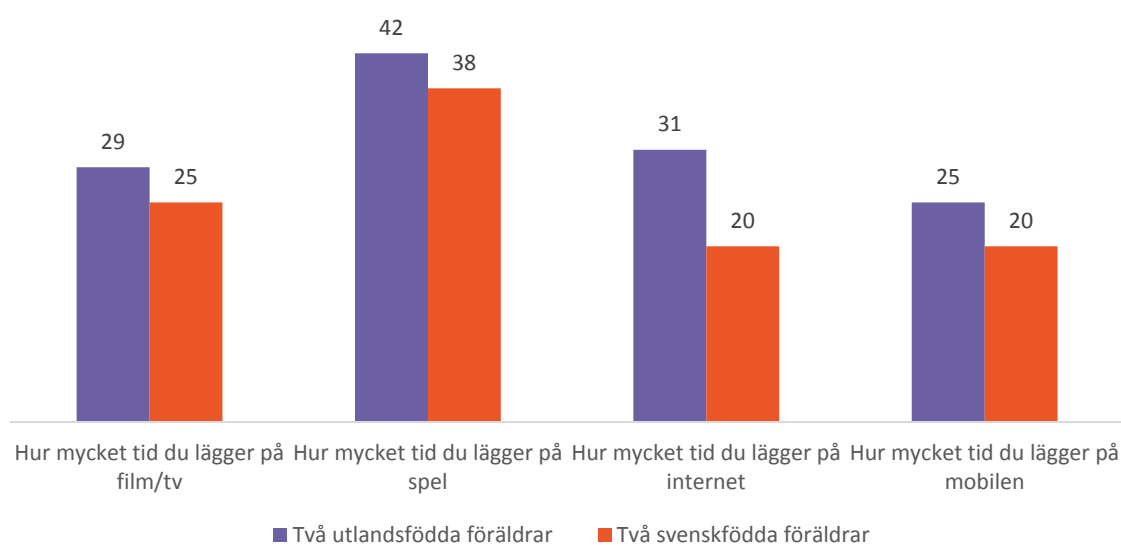
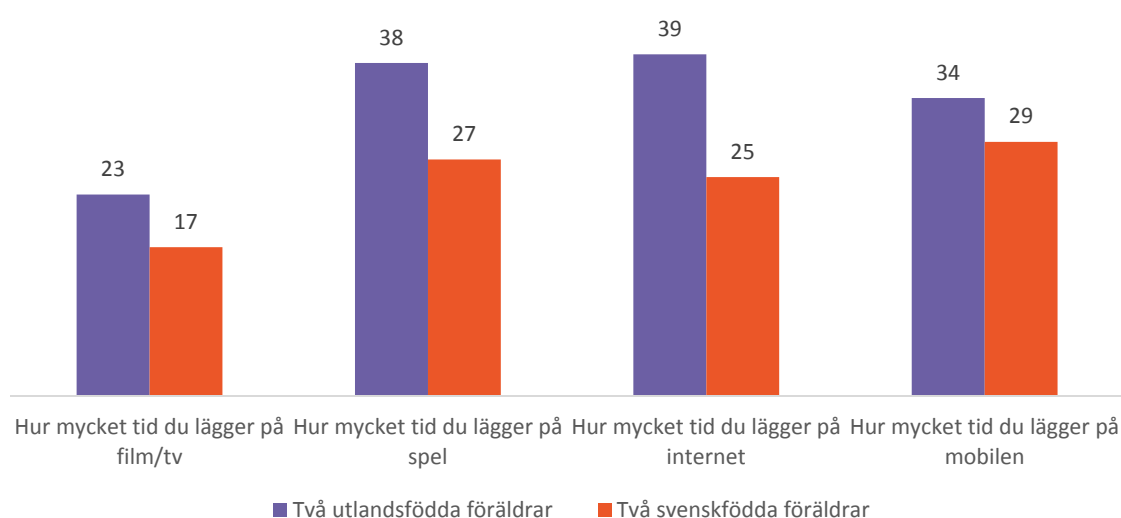

Diagram 32. Brukar du och dina föräldrar bli osams om... (13–16 år), procent

Jämfört med konflikter om medieinnehåll, är det betydligt vanligare med konflikter som rör medieanvändningens tidsåtgång. Medan konflikter om innehåll minskar kraftigt ju äldre barnen är, finns inte samma tydligt vikande tendens avseende tidsåtgången. Faktum är att det är vanligare med konflikter om tidsåtgången bland de äldre barnen när det gäller internet- och mobilanvändning. Detta beror sannolikt på att de äldre barnen använder internet och mobil betydligt mer än de yngre. Barn med två utlandsfödda föräldrar upplever även att det är mer konflikter om tidsåtgång, än vad barn med två svenskfödda föräldrar gör.

Slutsatser

Oavsett var föräldrarna är födda, är det fler konflikter om tidsåtgång än om medieinnehåll. Det är konsekvent vanligare med konflikter om medieanvändning i familjer där båda föräldrarna är födda utomlands, både avseende innehåll och tidsåtgång. Orsakerna till detta är oklara. En tänkbar förklaring till att det är vanligare med konflikter angående tidsåtgång i familjer med två utlandsfödda föräldrar är vilken typ av regler man har om medieanvändning. I denna grupp är det, som konstaterats, vanligare med regler om hur lång tid man får använda medier. Denna typ av regler

inbjuder mer till konflikt än regler som enbart begränsar hur sent man får använda medier, eftersom den kräver större kontroll – har barnet spelat kontinuerligt eller tagit pauser etc. Dessutom lämnar regler för hur lång tid ett betydligt större utrymme för tolkning och argumentation än en enkel deadline.

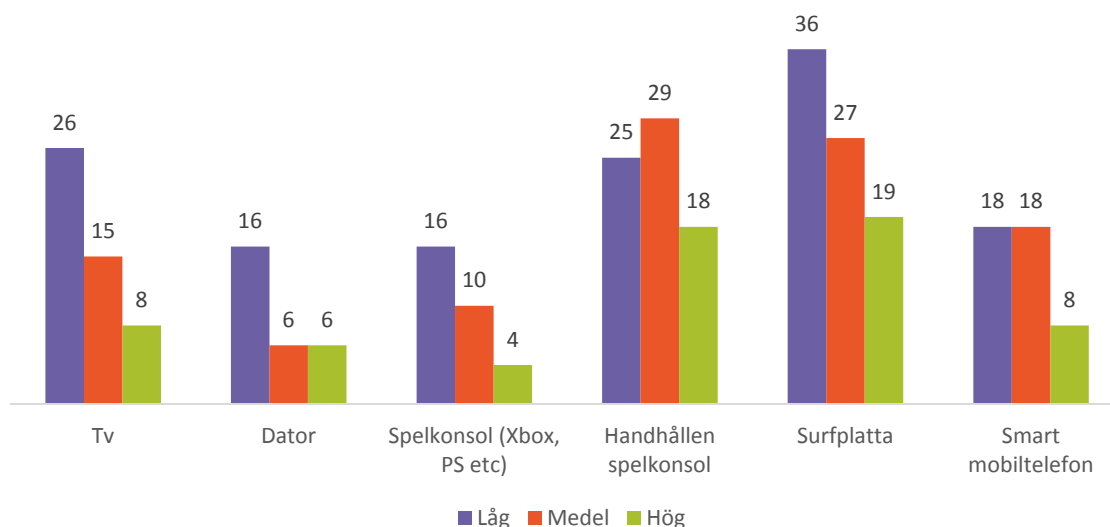
3. Föräldrars utbildningsnivå

I följande kapitel jämförs tre grupper, barn till föräldrar med låg, medelhög samt hög utbildning. Analysen inkluderar de respondenter vars båda vårdnadshavares utbildningsnivå fanns registrerade.

Ägande och tillgång

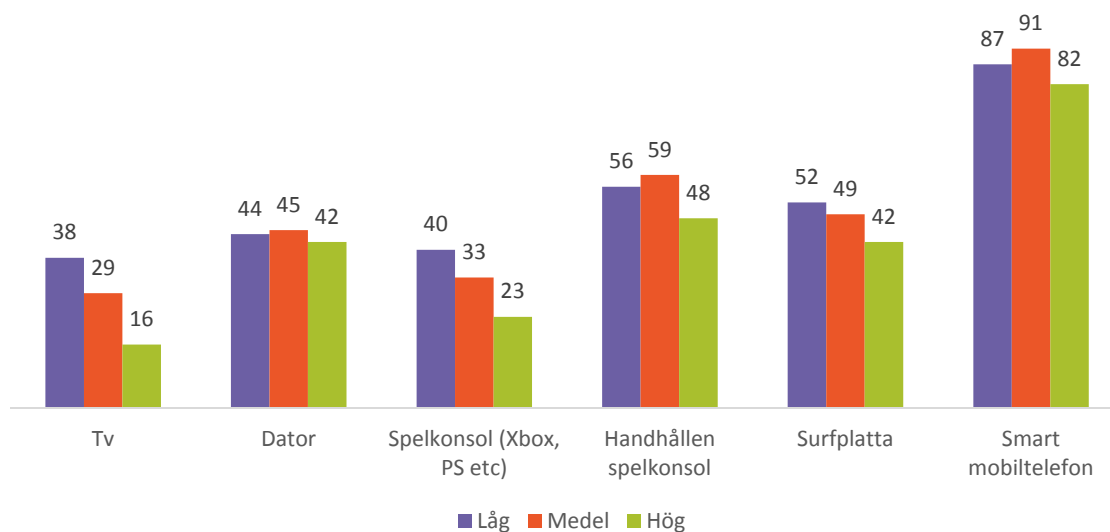
Som *ägare* av medieteknik räknades de som svarade "ja, en egen" på frågan "har du tillgång till [olika mediebärare]?". För att mäta vilka som har *tillgång* till medietekniken i fråga adderades de som svarade "ja, jag delar den med andra i familjen" till dem som uppgav att de hade en egen.

Diagram 33. Äger egna medieapparater, (5–8 år), procent

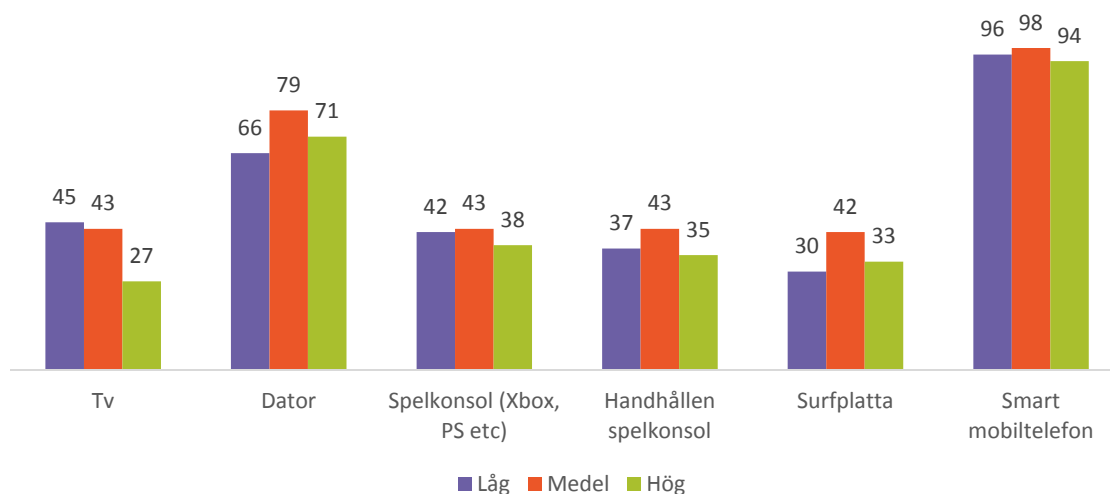
Bland de allra yngsta är det betydligt vanligare att barnen äger sina egna medieapparater bland barn till lågutbildade än bland barn till högutbildade. Detta gäller samtliga apparater. Störst är skillnaden avseende att äga en egen tv-apparat, där det skiljer 18 procentenheter mellan barn till låg- respektive högutbildade. Barn till medelutbildade placerar sig mitt emellan de båda andra grupperna, med några undantag (dator, handhållen spelkonsol samt smart mobil).

Diagram 34. Äger egna medieapparater, (9–12 år), procent

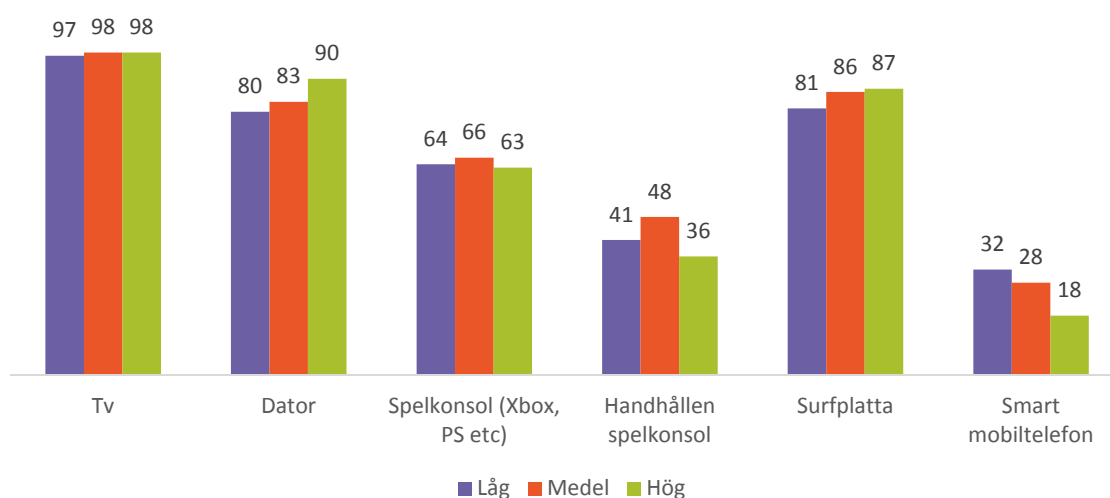
Samma tendens återfinns i åldersintervallet 9–12, även om skillnaderna generellt är mindre. Barn till lågutbildade äger samtliga apparater – utom datorer, där skillnaden är utjämnad – i högre utsträckning än barn till högutbildade. Barn till medelutbildade toppar ägandet av handhållna konsoler samt smarta mobiler. Även i denna åldersgrupp är skillnaden störst avseende tv-ägandet: 22 procentenheter mellan låg- och högutbildade.

Diagram 35. Äger egna medieapparater, (13–16 år), procent

I åldersintervallet 13–16 år är flera av skillnaderna mellan de olika utbildningsgrupperna försumbara. Gruppen medelutbildade är faktiskt de som i störst utsträckning äger egna medieapparater, avseende dator och surfplatta handlar det om påtagliga skillnader mot de andra grupperna, i övrigt är skillnaderna små. Det är också notervärt att det även i denna grupp är vanligare att äga sin egen tv bland barn med lågutbildade föräldrar, skillnaden mellan barn till hög- respektive lågutbildade är 18 procentenheter.

Diagram 36. Har tillgång till medieapparater i hemmet (äger egen + delar med andra i familjen), 5–8 år, procent

Skillnaderna mellan de olika grupperna är mindre när det handlar om att ha tillgång till apparaten i hemmet. I åldersintervallet 5–8 år är det vanligare att barn till högutbildade har tillgång till dator och

surfplatta, medan lågutbildade oftare har tillgång till en smart mobil. Barn till medelutbildade utmärker sig genom att vara de som oftast har tillgång till en handhållen spelkonsol.

Diagram 37. Har tillgång till medieapparater i hemmet (äger egen + delar med andra i familjen), 9–12 år, procent

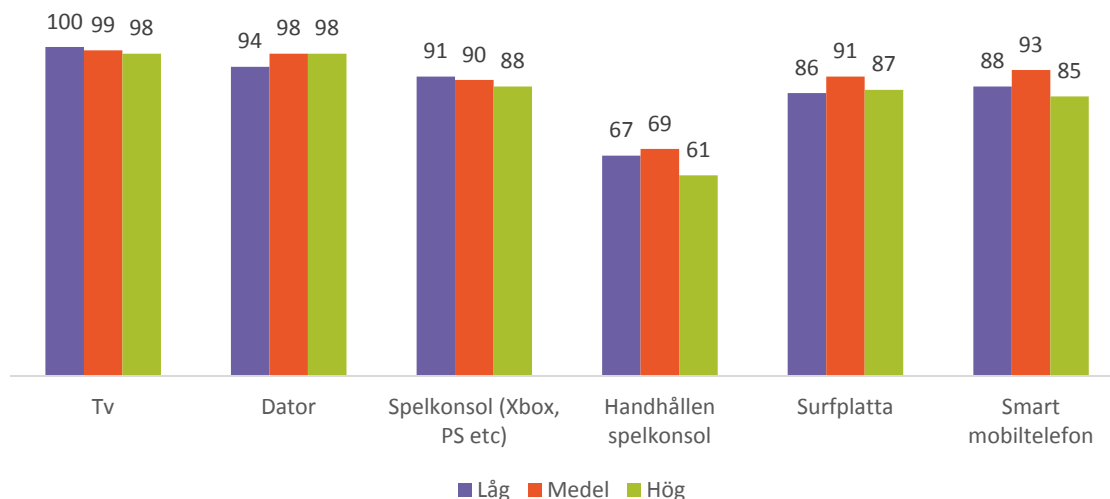
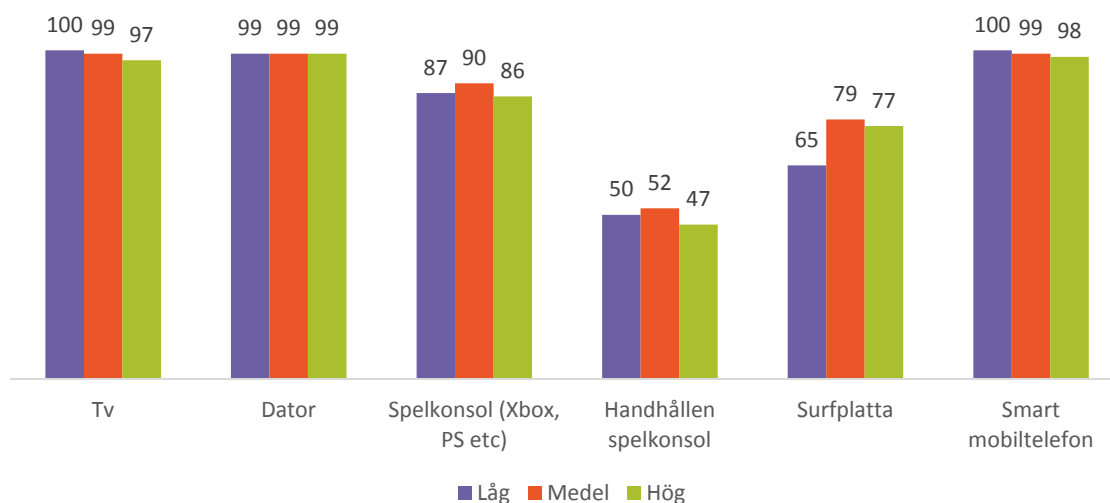

Diagram 38. Har tillgång till medieapparater i hemmet (äger egen + delar med andra i familjen), 13–16 år, procent

I de båda högsta åldersintervallen är skillnaderna i tillgång generellt mycket små. Den enda konsekventa skillnaden är att barn till högutbildade i mindre utsträckning har tillgång till en handhållen spelkonsol. Detta gäller i alla tre åldersgrupper.

Slutsatser

Det är vanligare att barn till lågutbildade äger de flesta medieapparater i den lägsta åldersgruppen, jämfört med barn till högutbildade. Skillnaderna mellan grupperna avtar avseende ägande, ju äldre barnen är. Det finns dock ett undantag: tv-ägande. Det är betydligt mindre vanligt att barn till högutbildade äger en egen tv i samtliga åldersintervall.

Skillnaderna mellan de olika grupperna är betydligt mindre avseende tillgången till medieapparater. I åldersintervallet 5–8 inskränker de sig till att tillgången till datorer, och i någon mån även surfplattor,

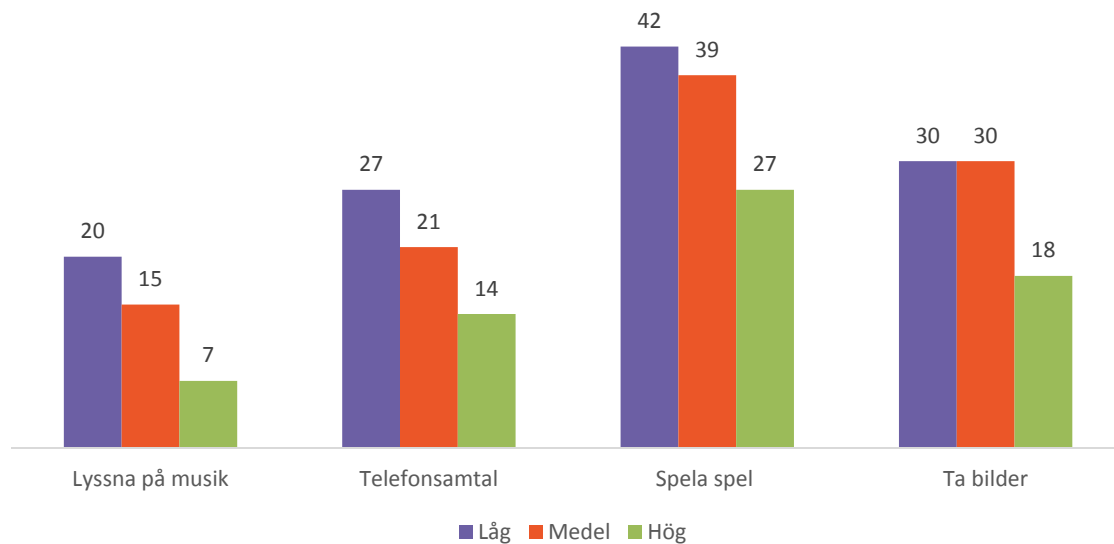
är högre medan tillgången till smarta mobiltelefoner är lägre bland barn till högutbildade. Bland de äldsta är det något mindre vanligt med tillgång till surfplatta bland barnen med lågutbildade föräldrar.

Något tillspetsat skulle man kunna hävda att tv:n och surfplattan, ur ett utbildningsperspektiv, är varandras motsatser: medan tv:n främst återfinns i familjer med lågutbildade föräldrar är surfplattan vanligare i familjer med högutbildade föräldrar

Mobilanvändning

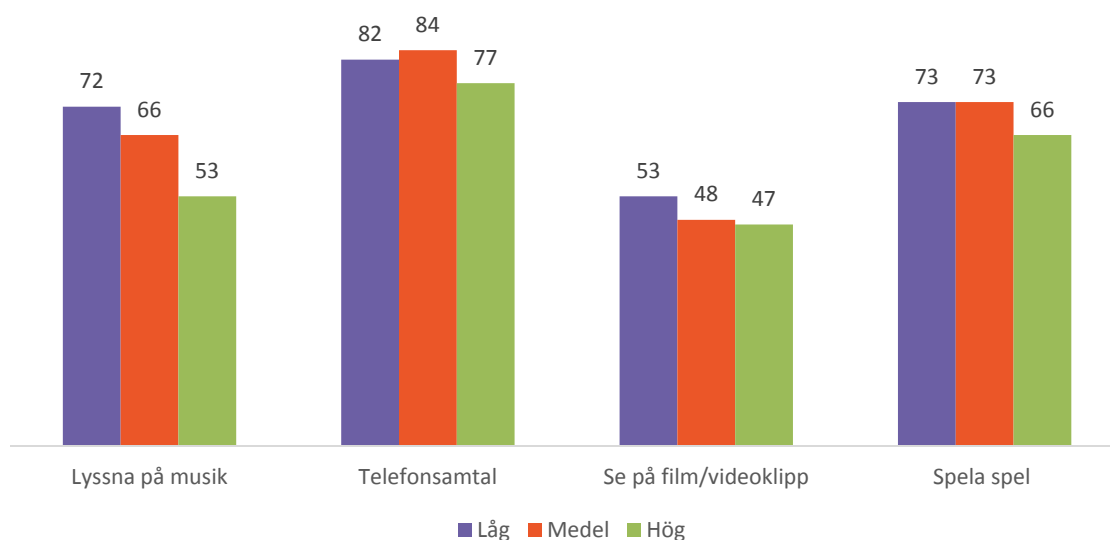
I diagrammen 33, 34 och 35 framgick det att barn med högutbildade föräldrar i mindre utsträckning äger en egen smart telefon än övriga. Skillnaderna minskar dock i takt med att barnen blir äldre (bland 13–16-åringar rör det sig endast om ett par procentenheter). Tillgången till en egen telefon får givetvis konsekvenser för hur man använder mobilen, detta märks tydligast bland de yngre. I nedanstående diagram redovisas endast de svarsalternativ där påtagliga skillnader kunnat iaktas.

Diagram 39. Vad brukar barnet använda mobilen till? (5–8), procent

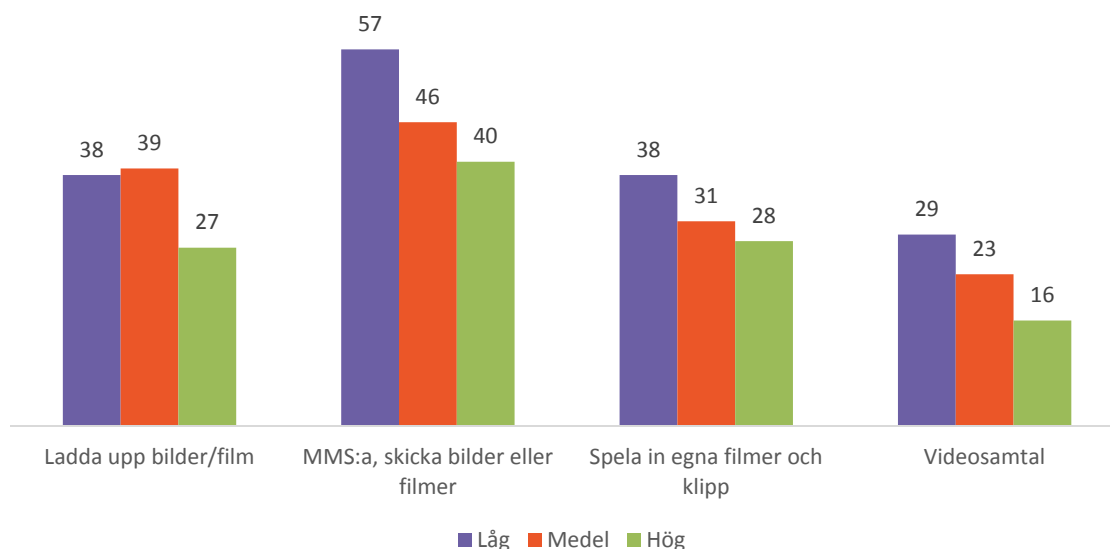
Barn till lågutbildade använder mobilerna för att lyssna på musik, ringa, spela spel, samt ta bilder i högre utsträckning än barn till högutbildade. I övrigt framträder inga urskiljbara skillnader.

Diagram 40. Brukar du använda mobilen till att... (9–12), procent

Mobilanvändningen bland 9–12 skiljer sig åt avseende att lyssna på musik, ringa telefonsamtal, titta på filmer och videoklipp samt spela spel, där lågutbildade gör detta mer än högutbildade. Skillnaderna är dock mindre i detta åldersintervall än bland de yngsta, med undantag för musiklyssnandet.

Diagram 41. Brukar du använda mobilen till att... (13–16), procent

Även bland de äldsta handlar skillnaderna om att lågutbildade i högre utsträckning använder mobilen än högutbildade. Här handlar det om att ladda upp bilder och film, MMS:a, spela in egna filmer och klipp, samt videosamtal. I övrigt föreligger inga skillnader mellan grupperna.

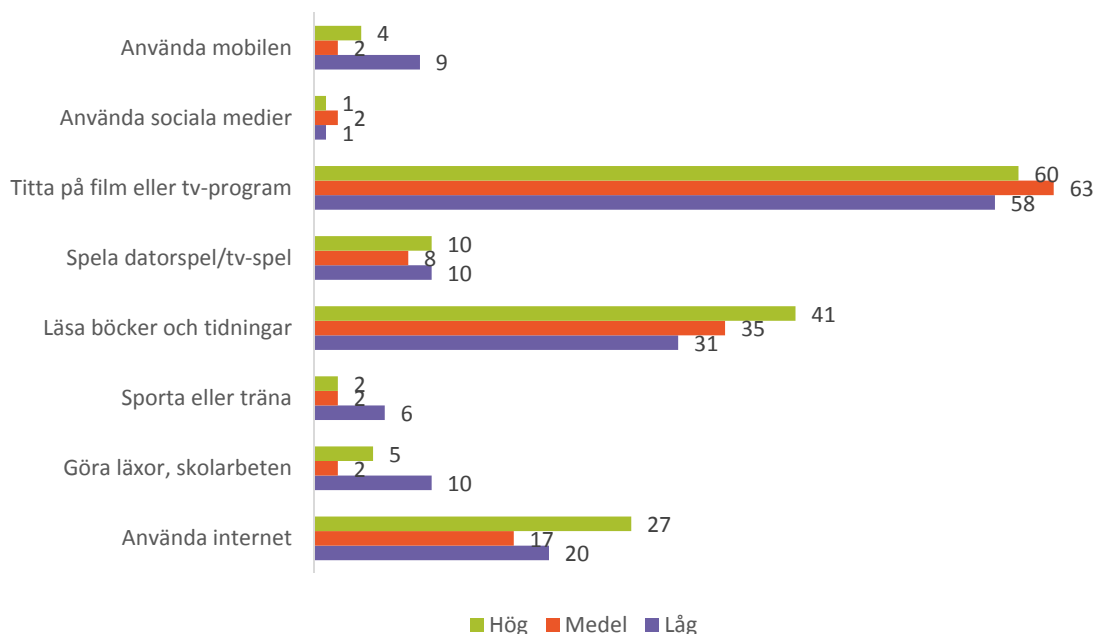
Slutsatser

Mobilanvändningen skiljer sig åt mellan barn till låg- och högutbildade på ett antal områden. Bland de yngsta kan skillnaderna förklaras med att barn till lågutbildade oftare äger en smart mobil än barn till högutbildade. I det äldsta åldersintervallet skiljer sig dock tillgången till mobiltelefoner inte åt nämnvärt, medan det finns omfattande skillnader i handhavandet av dem. De skillnader i mobilanvändning som kan iaktas i denna grupp är alltså sannolikt direkta effekter av familjens utbildningsbakgrund snarare än av tillgången till mobiltelefoner.

Medieanvändning: frekvens

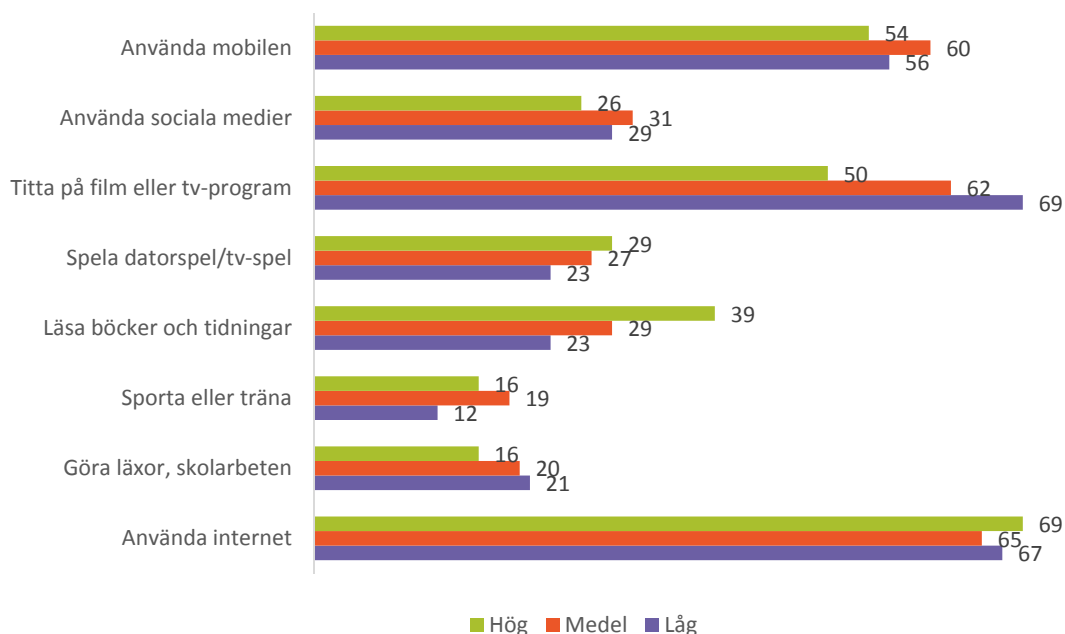
Respondenterna fick frågor om de använder olika medieformer och hur ofta de använder dem. För att mäta frekvensen i medieanvändningen ställdes frågan "Hur ofta brukar du göra något av följande", med svarsalternativen "varje dag", "några gånger i veckan", "en gång i veckan", "mer sällan" samt "aldrig". Nedan redovisas andelarna som angivit att de gör en aktivitet *varje dag*.

Diagram 42. Aktiviteter varje dag, (5–8 år), procent

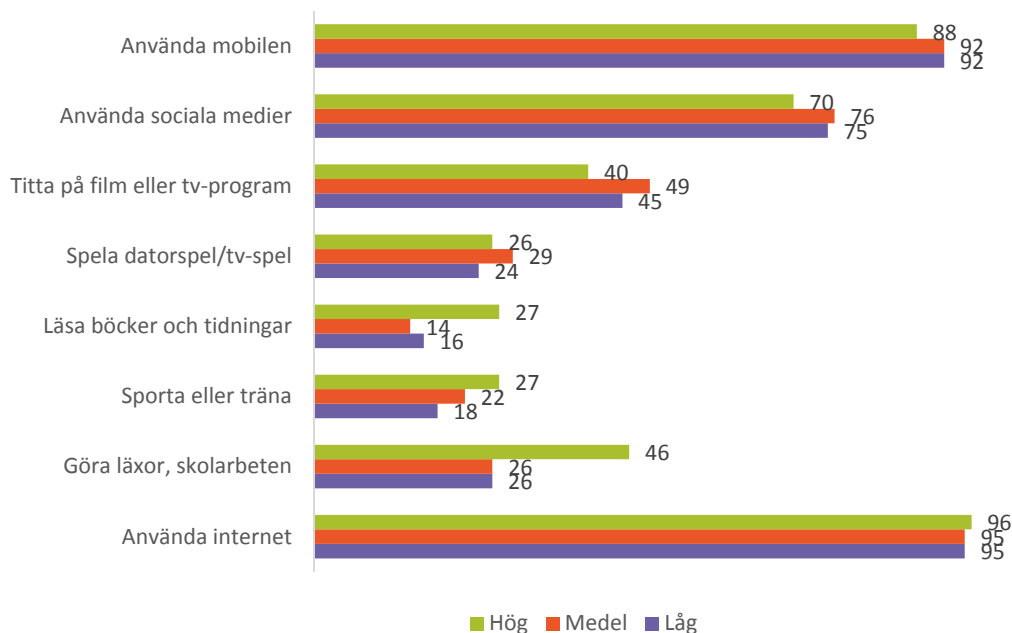
Bland de allra yngsta är skillnaderna avseende föräldrarnas utbildningsnivå generellt små. Man kan dock konstatera att barn till högutbildade i högre utsträckning använder internet samt läser böcker och tidningar varje dag än barn till låg- och medelutbildade.

Diagram 43. Aktiviteter varje dag, (9–12 år), procent

Även i åldersgruppen 9–12 läser barn till högutbildade oftare jämfört med de övriga. Till skillnad mot åldersintervallet 5–8 år finns det dock ingen skillnad avseende internetanvändning. Den största skillnaden i denna grupp gäller tv-tittande, där 19 procentenheter fler barn till lågutbildade tittar på tv varje dag jämfört med barn till högutbildade.

Diagram 44. Aktiviteter varje dag, (13–16 år), procent

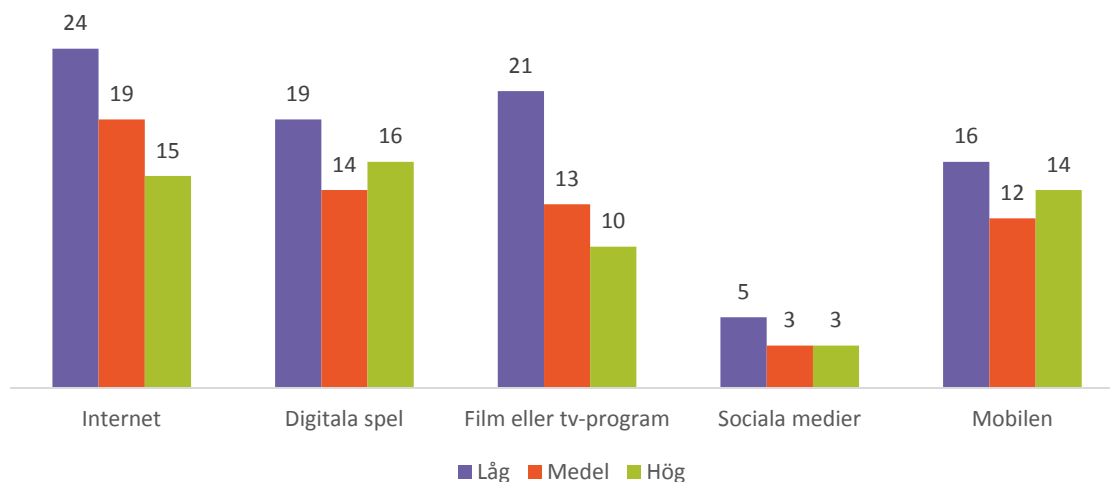
Även bland de äldsta är daglig läsning vanligast bland barn till högutbildade. Här är också läsläsning betydligt vanligare än i de båda andra grupperna (46 % daglig läsläsning jämfört med 26 % i båda de andra grupperna). Skillnaderna i övrigt är små, men barn till högutbildade sportar/tränar mer och tittar mindre på tv än de båda andra grupperna.

Medieanvändning: omfattning

Som framgått tidigare delades respondenterna upp i två grupper: de som använder ett medium mer än tre timmar/dag ("Högekonsumenter") och de som inte gör det. Nedan redovisas högekonsumenterna.

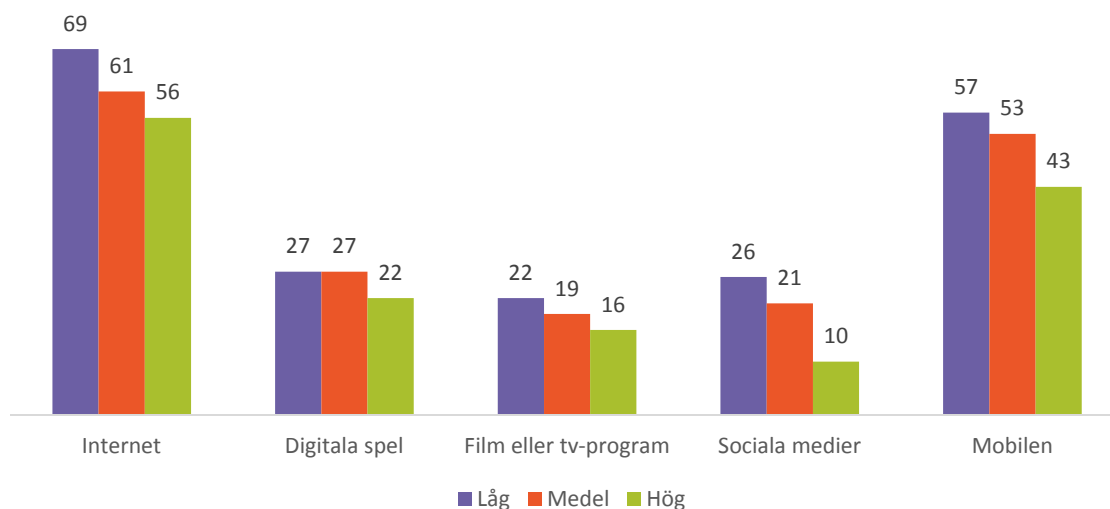
Bland de yngsta är mycket få högekonsumenter och skillnaderna mellan grupperna är marginella eller obefintliga, varför vi inte redovisar något diagram för denna åldersgrupp.

Diagram 45. Använder mer än 3 tim/dag, (9–12 år), procent

I åldersintervallet 9-12 har medieanvändningen ökat och därmed är skillnaderna också mer påtagliga. Det är bland barn med lågutbildade föräldrar man finner flest högkonsumenter oavsett vilket medium det handlar om. Skillnaderna är relativt små när det gäller sociala medier, digitala spel och mobilen (2–5 procentenheter), men påtagliga avseende internet och film/tv-program (9 respektive 11 procentenheter mellan barn till hög- respektive lågutbildade).

Diagram 46. Använder mer än 3 tim/dag, (13–16 år), procent

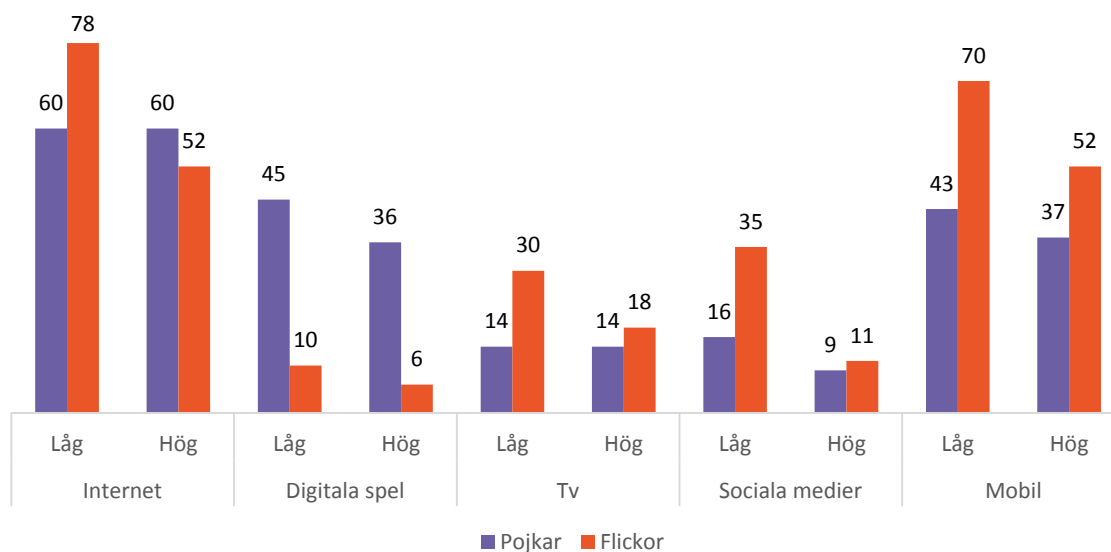
Dessa skillnader återfinns även i den äldsta åldersgruppen: barn till lågutbildade använder mest av allt, barn till högutbildade minst. Skillnaderna är relativt små avseende spel och film/tv, men påtagliga för internet, mobilen och sociala medier (13–16 procentenheter mellan barn till hög- och lågutbildade).

Kön

Det har tidigare konstaterats att könsskillnader i medieanvändning till viss del påverkas av föräldrars härkomst, dock utan att några entydiga slutsatser har kunnat dras utifrån detta. Nedan presenteras hur den könsbetingade medieanvändningen bland 13–16-åringar förhåller sig till föräldrarnas

utbildningsnivå. Av överskådlighetsskäl har gruppen föräldrar med medelhög utbildning uteslutits ur nedanstående diagram.

Diagram 47. Föräldrars utbildning, barnets kön, använder + 3 tim/dag, (13–16), procent

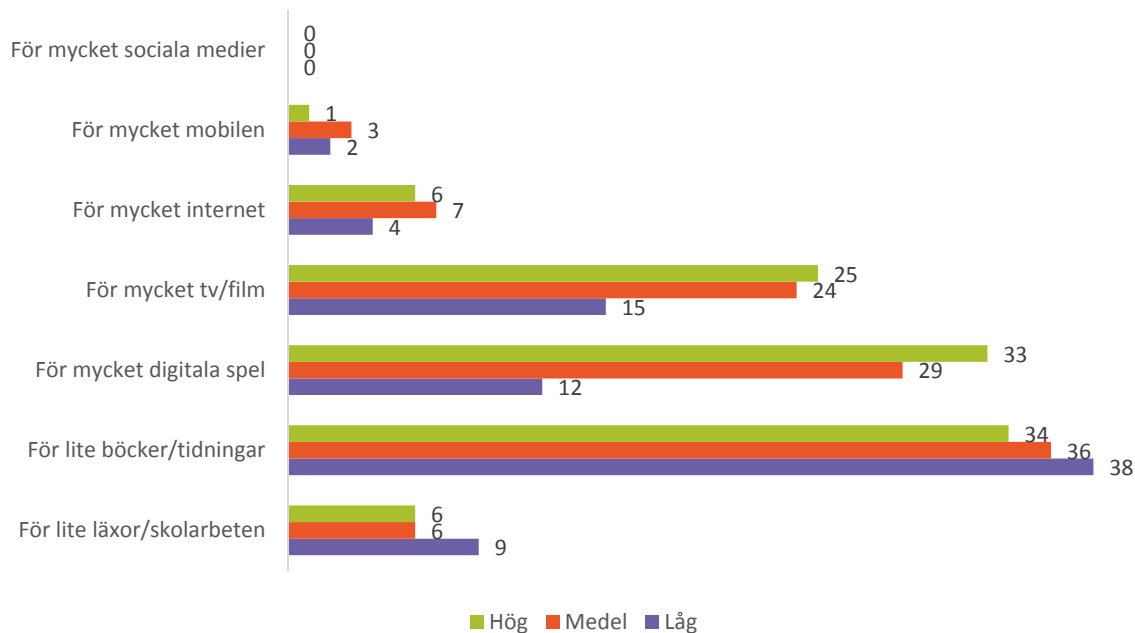

Det går att dra tre slutsatser utifrån dessa data. För det första är könsskillnaderna konsekvent större bland barn till lågutbildade. Särskilt påtagligt är detta avseende internetanvändning. För det andra är det främst flickornas medieanvändning som påverkas av föräldrarnas utbildningsnivå. Medan lika stora andelar pojkar (60 %) använder nätet mer än 3 timmar/dag i båda grupperna, är det 26 procentenheter fler flickor än pojkar som gör det bland de lågutbildade. Faktum är att samma tendens kan iaktas för samtliga medier utom digitala spel: medan andelen pojkar som använder ett medium mer än tre timmar/dag skiljer sig relativt lite åt eller är desamma bland låg- och högutbildade, är skillnaderna stora bland flickorna. För det tredje är det flickor med lågutbildade föräldrar som utmärker sig mest. Denna grupp har den största andelen högkonsumenter av samtliga medier utom digitala spel. Andelen flickor som är högkonsumenter av sociala medier är mer än tre gånger så hög bland barn till lågutbildade. Den betydligt lägre medieanvändningen bland flickor i högutbildade familjer kan möjligen spåras till en medelklassbetingad prestationskultur där flickor i högre grad än pojkar förväntas vara "duktiga" och högpresterande.

Självskattning av medievardagen – för mycket, för lite eller lagom?

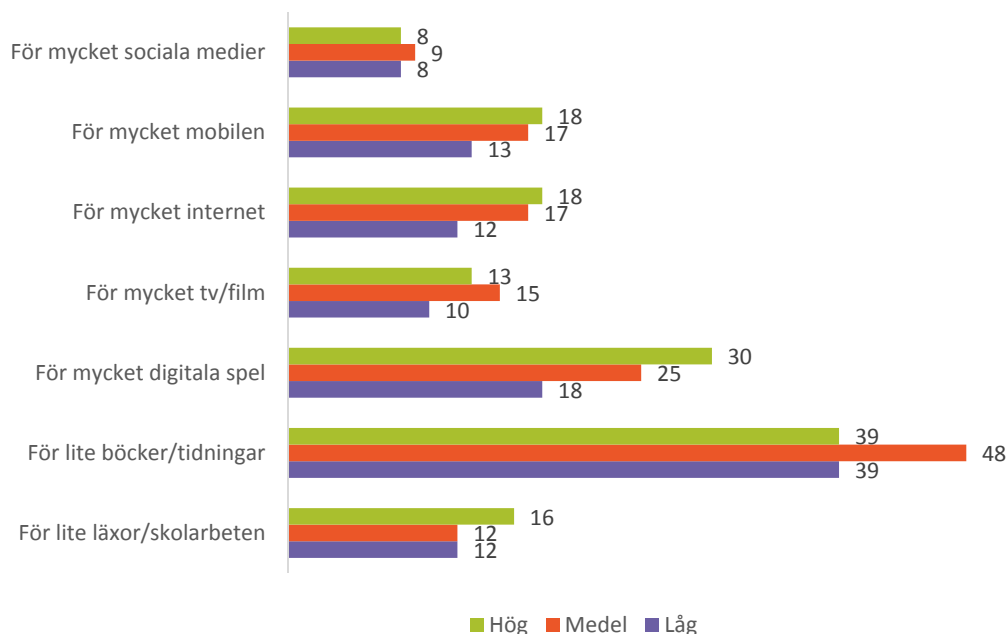
I åldersgrupperna 9–12 och 13–16 tillfrågades respondenterna om de upplevde att de ägnade "för mycket tid", "lagom med tid" eller "för lite tid" åt olika aktiviteter. I åldersintervallet 5–8 svarade föräldrarna hur de tyckte att barnen tillbringade tiden. Överlag anser både föräldrar och barn att de senare ägnar för mycket tid åt medier och för lite tid åt att läsa böcker/tidningar, skolarbeten samt sport/träning.

Diagram 48. Tycker du att barnet ägnar för mycket tid, lagom med tid eller för lite tid åt..., (5–8 år), procent

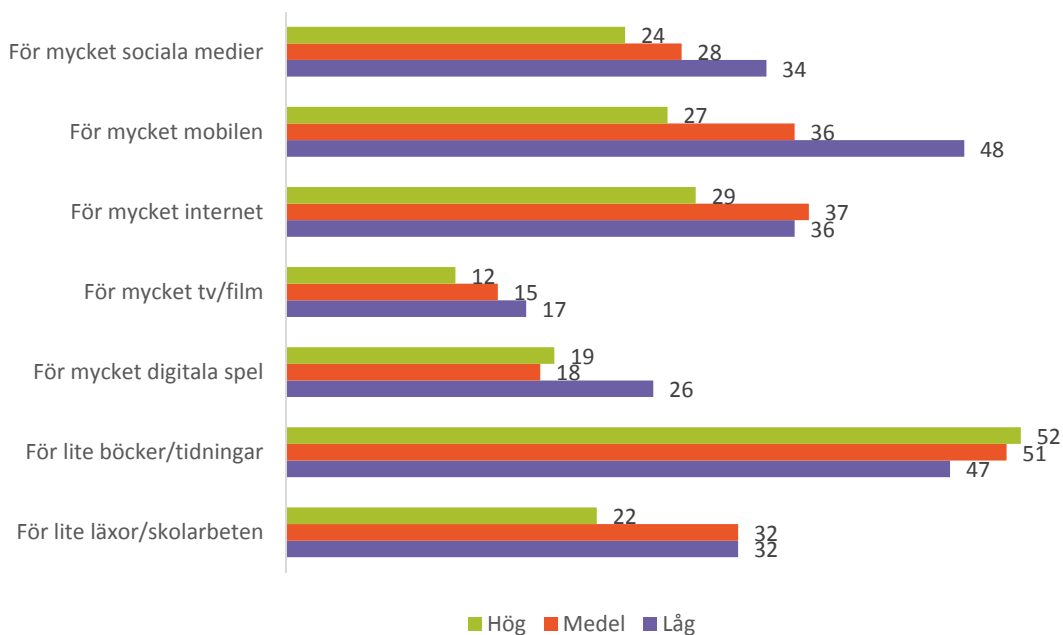
De tydligaste skillnaderna i åldersintervallet 5–8 år är att medel- och högutbildade föräldrar i betydligt högre grad än lågutbildade anser att barnen tittar för mycket på film/tv-program samt spelar för mycket digitala spel.

Diagram 49. Tycker du att du ägnar för mycket tid, lagom med tid eller för lite tid åt..., (9–12 år), procent

I åldersintervallet 9–12 år finns en svag tendens till att barn till medel- och högutbildade föräldrar i högre utsträckning tycker att de använder elektroniska medier för mycket. Skillnaderna är inte stora (och i fallet sociala medier obefintliga), men konsekventa.

Diagram 50. Tycker du att du ägnar för mycket tid, lagom med tid eller för lite tid åt..., (13–16 år), procent

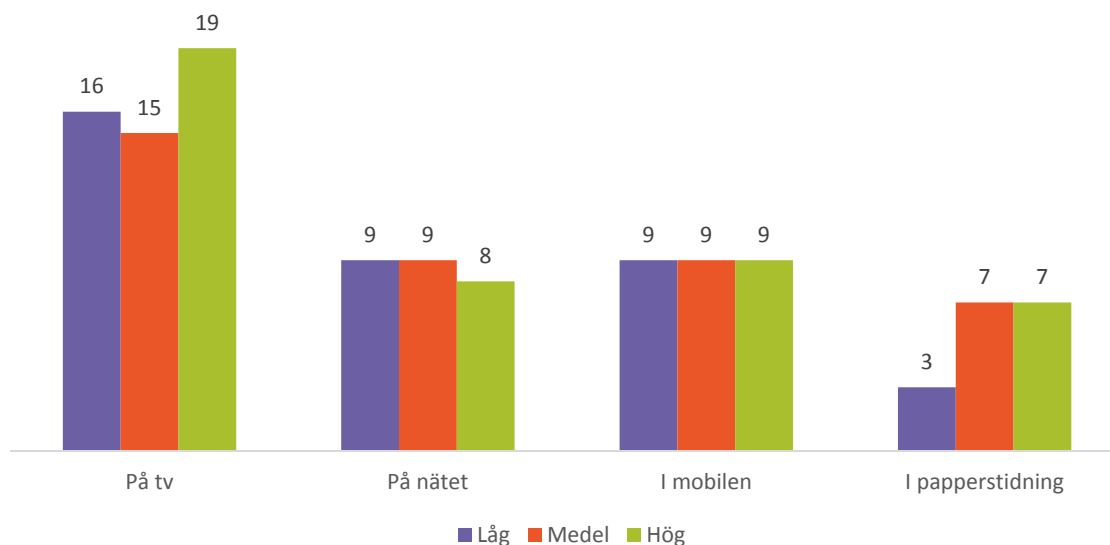
I åldersintervallet 13–16 är förhållandet det omvända mot 9–12. Här är det barn till lågutbildade som anser sig använda medier för mycket. I någon mån återspeglar detta den faktiska medieanvändningen, eftersom det finns fler högkonsumenter i gruppen barn till lågutbildade (jfr diagram 46). Det förklarar dock inte skillnaderna i inställning mellan 9–12 och 13–16. De utbildningsbetingade skillnaderna i den faktiska medieanvändningen är ungefär desamma i båda åldersintervallen, men inställningen till den egna mediekonsumtionen (att man tycker den är för stor, lagom eller för liten) skiljer sig åt. Medan barn till lågutbildade i 9–12-årsgruppen tycks underskatta sin egen mediekonsumtion, överskattar de den snarare i 13–16-årsgruppen. Det är också notervärdt att barn till högutbildade i det högsta åldersintervallet i högre grad anser att de läser för lite trots att de faktiskt läser oftare än de lågutbildade (jfr diagram 44). Det förefaller således som att barnen till högutbildade föräldrar har lärt sig att de bör läsa, och därmed har högre krav på sig själva avseende den egna läsningen.

Nyheter

Respondenterna tillfrågades i vilken utsträckning de brukar ta del av nyheter på tv, på nätet och i mobilen och i papperstidningar. Nedan redovisas de som angett att de tar del av nyheter varje dag.

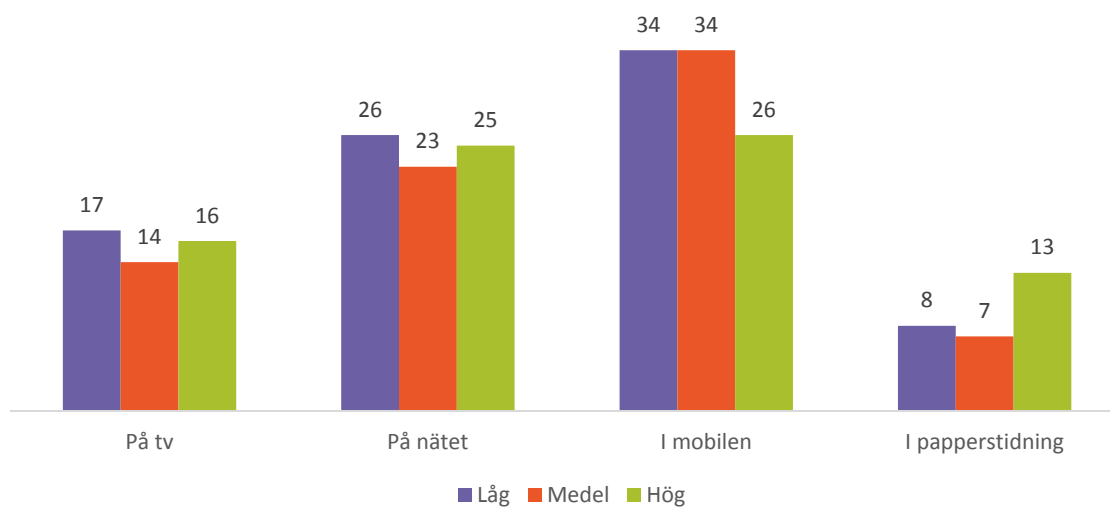
Den dagliga nyhetskonsumtionen bland de yngsta är inte särskilt omfattande, varför det inte heller är några större skillnader. Tv är den vanligaste dagliga nyhetskällan, och tv-nyheter ses något oftare av barn till lågutbildade.

Diagram 51. Brukar ta del av nyheter varje dag..., (9–12 år), procent

Inte heller i åldersintervallet 9–12 år är den dagliga nyhetskonsumtionen särskilt hög. Skillnaderna är också här små. Tv-nyheter är den populäraste nyhetskällan.

Diagram 52. Brukar ta del av nyheter varje dag..., (13–16 år), procent

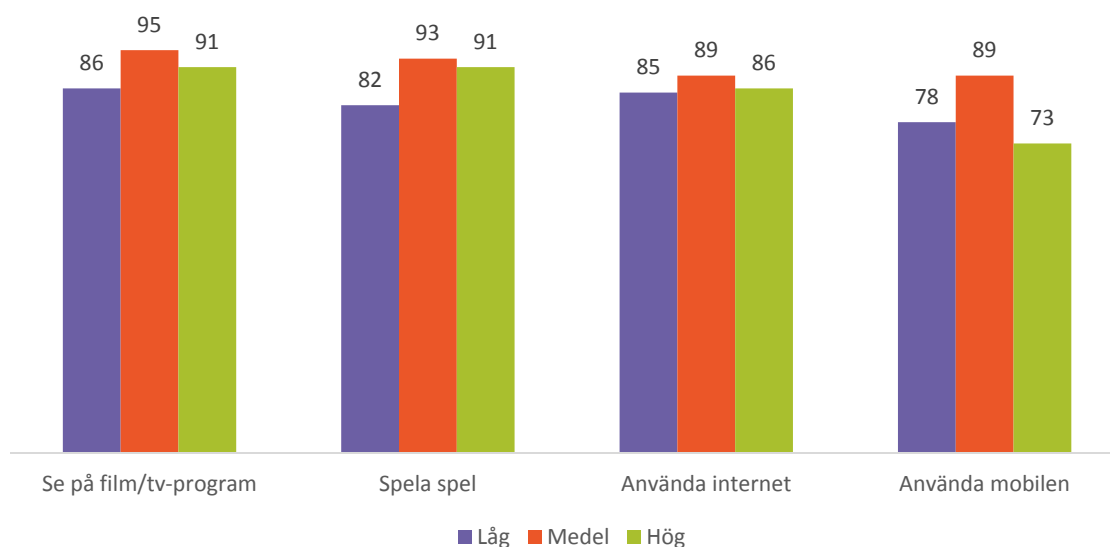

Nyhetskonsumtionen är snarlik i de tre grupperna även bland 13–16. Barn till högutbildade tar inte del av nyheter i mobilen i samma utsträckning som de övriga, men läser dagligen papperstidningar i högre utsträckning. Det är också vanligare bland barn till högutbildade att läsa böcker eller tidningar varje dag (jfr diagram 44), vilket kan vara förklaringen till den högre konsumtionen av nyheter på papper. Om man ser till skillnaderna i daglig mobilanvändning (se diagram 44) är dessa för små för att helt förklara skillnaderna i nyhetskonsumtion i mobilen. Daglig nyhetskonsumtion via mobil tycks således åtminstone delvis vara avhängig föräldrarnas utbildningsbakgrund snarare än uteslutande vara grundad i generell mobilanvändning.

Regler: hur sent

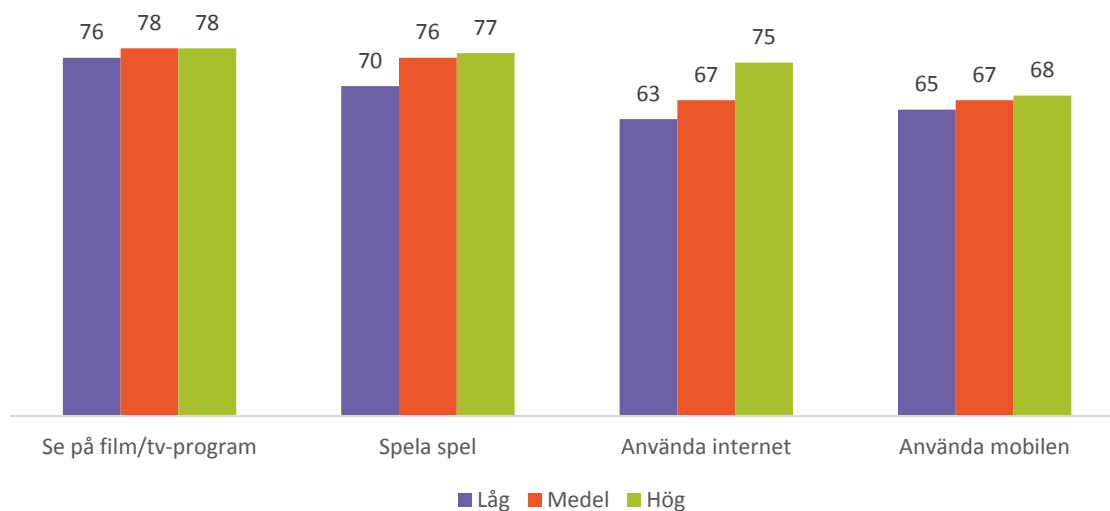
Samtliga respondenter tillfrågades om det finns regler i familjen för hur sent och hur lång tid barnen får använda olika medier. Föga förvånande är det allt färre som har sådana regler, ju äldre barnen blir.

Diagram 53. Har regler för hur sent barnet får..., (5–8 år), procent

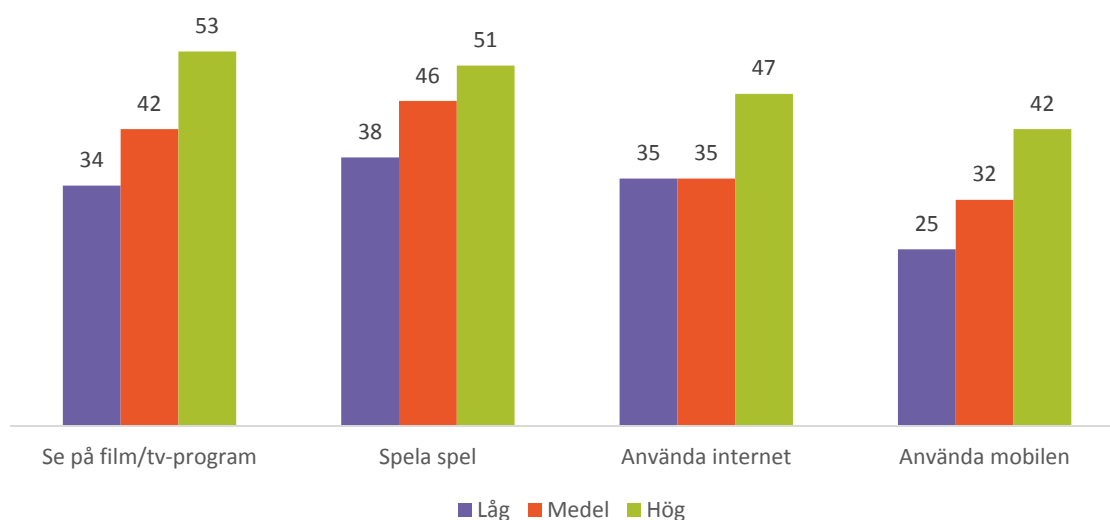
Det är vanligt med regler för hur sent man får använda medier i åldersintervallet 5–8 år, i allmänhet har mer än fyra femtedelar av de tillfrågade sådana regler. Det finns en tendens till att barn till lågutbildade i något mindre utsträckning har regler för hur sent de får använda medier. Dock har dessa i högre utsträckning än barn till högutbildade regler för hur sent de får använda mobilen. Detta kan ha sin grund i att de oftare äger egna mobiler. Regler är allra vanligast bland barn till medelutbildade.

Diagram 54. Har regler för hur sent barnet får..., (9–12 år), procent

Det är mindre vanligt med regler för hur sent man får använda medier i åldersgruppen 9–12 år, men det är fortfarande mellan två tredjedelar och tre fjärdedelar av familjerna som har sådana. Vanligast är det med regler för tv-tittande, och där är det inga skillnader mellan de tre grupperna. Minst vanligt är det med regler för mobilanvändning och inte heller där är skillnaderna notervärda. Vad det gäller spelande och internetanvändning finns däremot en tydlig tendens till att regler är vanligare i högutbildade familjer än i lågutbildade.

Diagram 55. Har regler för hur sent barnet får..., (13–16 år), procent

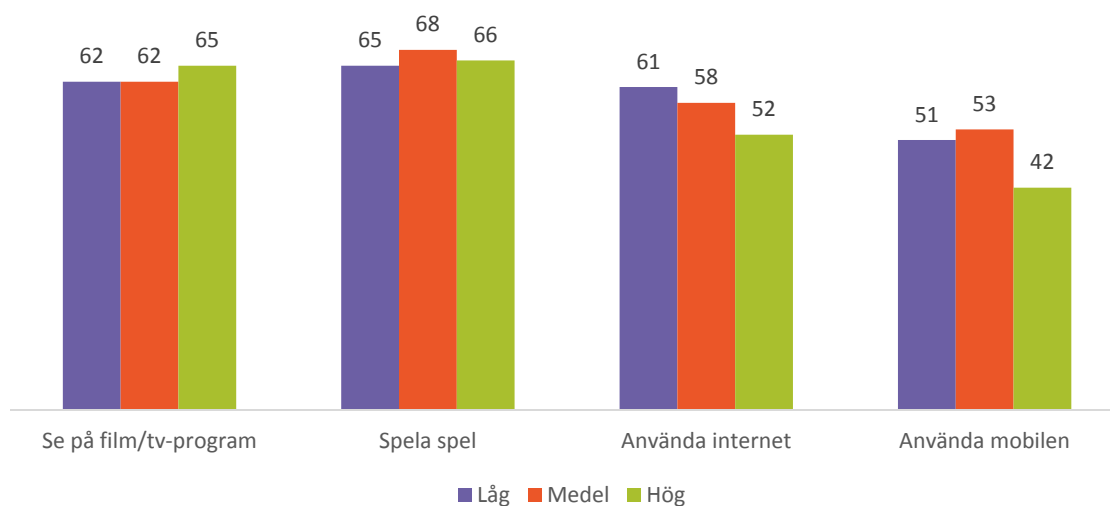

Reglerna avtar ytterligare i åldersgruppen 13–16 år. Det är dock i denna grupp som skillnaderna mellan de olika utbildningsnivåerna är störst. Det är betydligt vanligare att barn till högutbildade har regler för hur sent man får använda medier än bland barn till medel- och lågutbildade. Skillnaden är störst avseende att titta på film/tv-program (19 procentenheter).

Regler: hur lång tid?

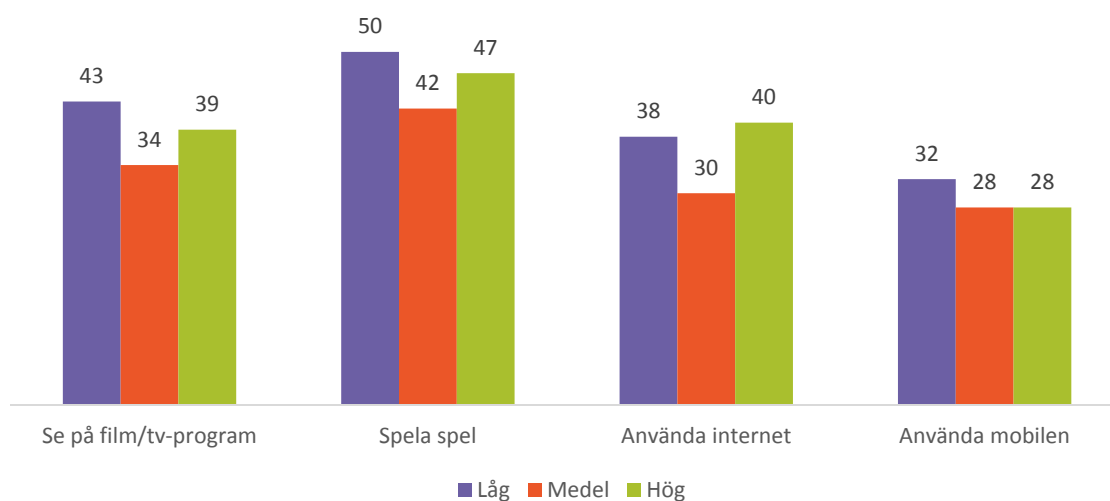
Det är vanligare att man har regler för *hur sent* barnet får använda medier, än för *hur lång tid*.

Diagram 56. Har regler för hur lång tid barnet får..., (5–8 år), procent

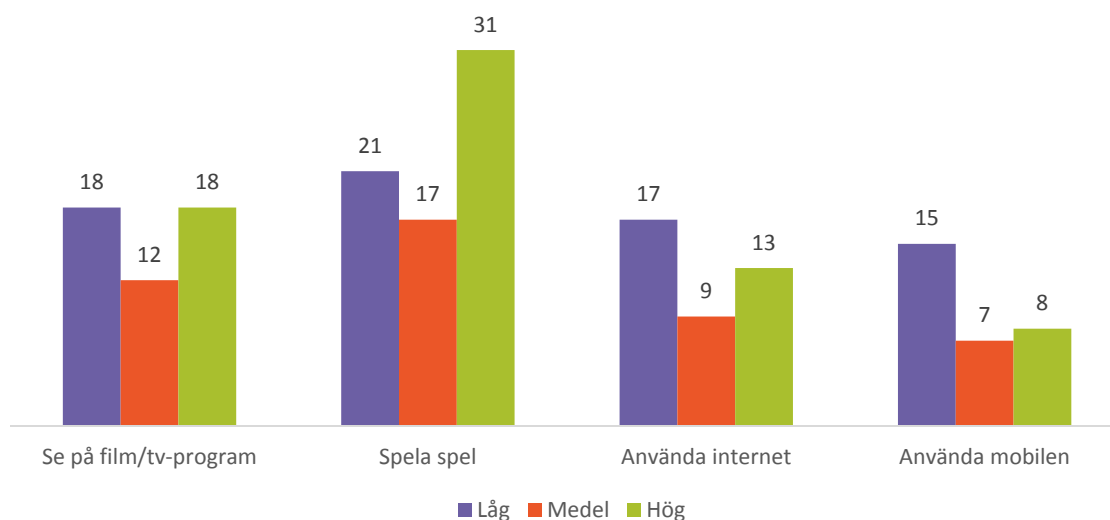
När det gäller regler för hur lång tid man får titta på film/tv-program samt spela spel är skillnaderna försumbara i åldersintervallet 5–8 år. Avseende internet- och mobilanvändning är det något vanligare att sådana regler finns i låg- och mellanutbildade familjer än i högutbildade.

Diagram 57. Har regler för hur lång tid barnet får..., (9–12 år), procent

Även i åldersintervallet 9–12 är det något vanligare med denna typ av tidsbegränsande regler i lågutbildade familjer. Skillnaderna är dock inte särskilt stora, och avseende internetanvändning är det vanligare i högutbildade familjer.

Diagram 58. Har regler för hur lång tid barnet får..., (13–16 år), procent

I åldersintervallet 13–16 är denna typ av regler vanligast bland lågutbildade avseende internet- och mobilanvändning. Däremot har barn till högutbildade oftare denna typ av tidsbegränsning när det gäller spelande. Medelutbildade har lägst förekomst av regler i denna grupp.

Slutsatser

Som tidigare påpekats är det betydligt enklare att ha regler för hur sent barnen får använda medier än hur lång tid de får det. Det förra kräver bara en kontroll vid ett tillfälle – sluttiden – medan det senare behöver följas upp kontinuerligt. Det är därför knappast förvånande att regler för hur sent medieanvändningen får pågå är vanligare. Man kan också konstatera att regler är konsekvent mer förekommande i familjer med högutbildade föräldrar. Detta tycks dock inte bero på att högutbildade föräldrar generellt har en mer negativ inställning till medieanvändning än lågutbildade. Föräldrarna tillfrågades även om sina attityder gentemot tv, spel och internet. Frågorna avsåg bl.a. om de ansåg

medierna beroendeframkallande, lärorika och om de stal tid från viktigare aktiviteter. På dessa frågor framträder inga skillnader mellan föräldrar med olika utbildningsnivåer.

Medierelaterade konflikter

Respondenterna tillfrågades också om de brukar bli osams med föräldrarna om sin medieanvändning. Två frågor ställdes: en som mäter konflikter om innehållet i medieanvändningen, och en som mäter konflikter kring tidsåtgången. Frågorna ställdes endast till åldersintervallen 9–12 år och 13–16 år.

Avseende föräldrars utbildningsnivå är skillnaderna mellan konfliktbenägenheten i låg-, medel och högutbildade familjer mycket små (i regel 1–3 procentenheter). Det är aningen vanligare med konflikter om medieinnehåll i familjer med lågutbildade föräldrar, men skillnaderna är marginella.

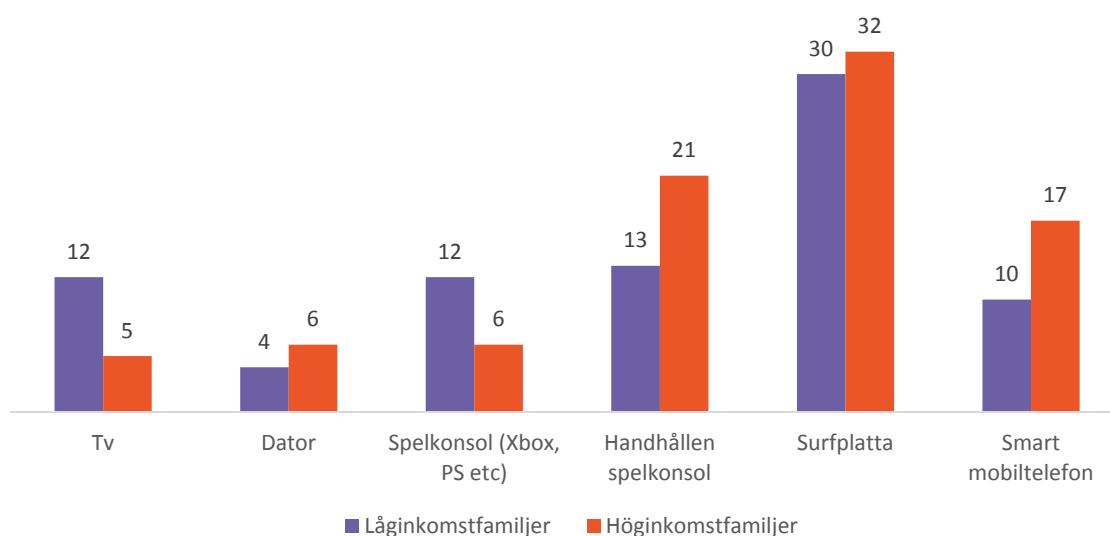
4. Familjeinkomst

I detta avsnitt jämförs två grupper: de tio procent som har lägst hushållsinkomst per konsumtionsenhet och de tio procent som har högst dito. De resterande 80 procenten har uteslutits ur analysen. Analyserna ger alltså inte någon helhetsbild av hur föräldrarnas inkomst påverkar barns medieanvändning, utan visar hur extremerna förhåller sig till varandra: hur medieanvändningen ser ut hos de rikaste 10 procenten och de fattigaste 10 procenten.

Ägande och tillgång

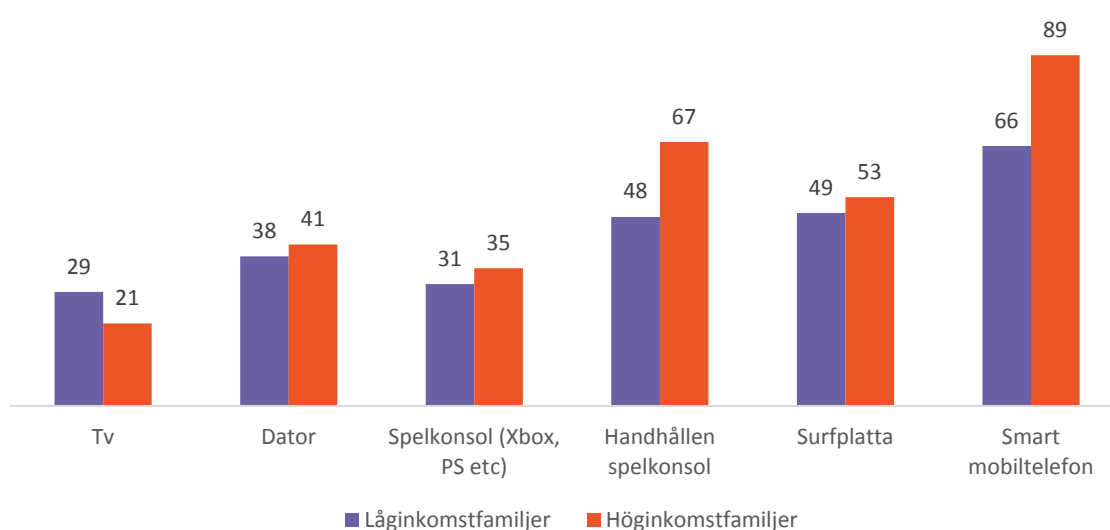
Som *ägare* av medieteknik räknades de som svarade "ja, en egen" på frågan "har du tillgång till [olika mediebärare]?". För att mäta vilka som har *tillgång* till medietekniken i fråga adderades de som svarade "ja, jag delar den med andra i familjen" till dem som uppgav att de hade en egen.

Diagram 58. Äger egna medieapparater, (5–8 år), procent

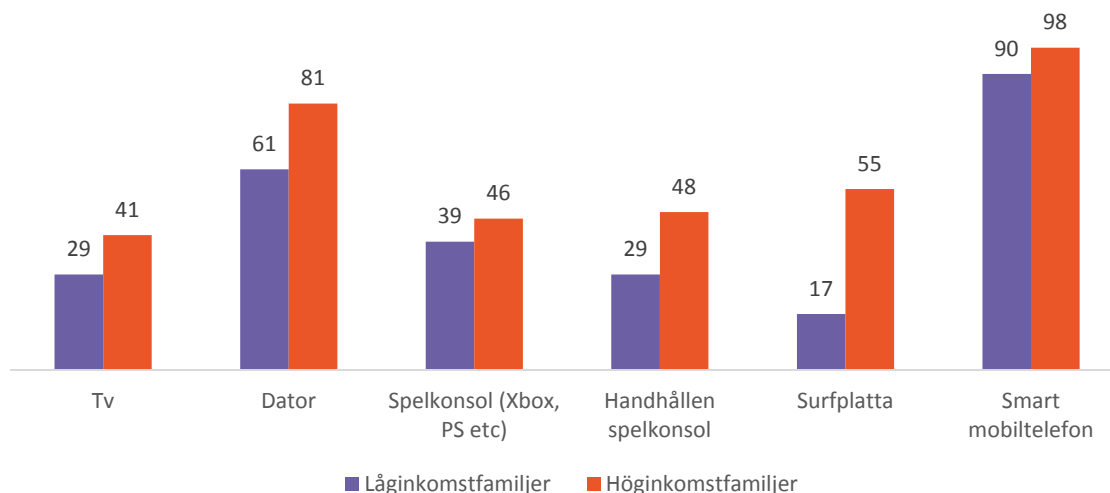
Hos de yngsta är ägandet förhållandevis lågt och skillnaderna därmed små. Det kan dock konstateras att barn i höginkomstfamiljer äger mer av allt utom tv och spelkonsoler, som barn i låginkomstfamiljer oftare äger.

Diagram 59. Äger egna medieapparater, (9–12 år), procent

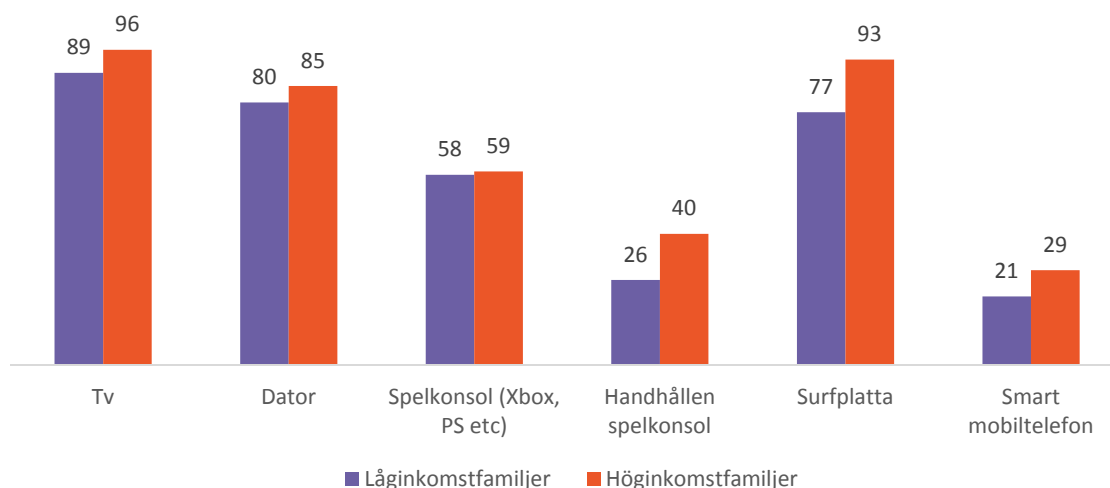
I åldersintervallet 9–12 år äger barn i höginkomstfamiljer oftare alla medieapparater utom tv. Skillnaderna är inte så stora avseende dator, spelkonsol samt surfplatta, men omfattande avseende handhållen spelkonsol (19 procentenheter) och smart mobiltelefon (23 procentenheter).

Diagram 60. Äger egna medieapparater, (13–16 år), procent

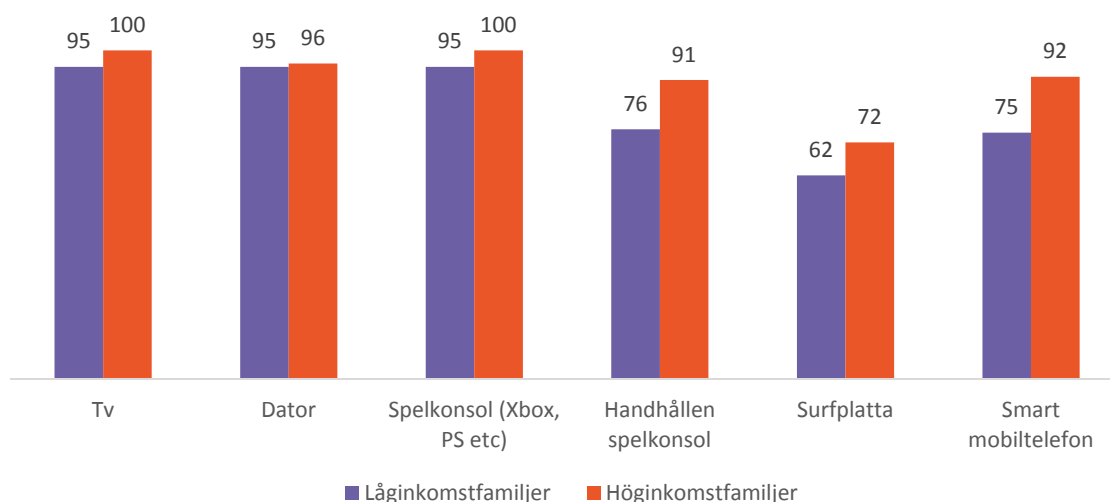
Bland de äldsta äger barnen i höginkomstfamiljer oftare samtliga medieapparater. Det är också i denna åldersgrupp som skillnaderna i ägande är störst (utom avseende smarta mobiltelefoner där skillnaden är större i åldersgruppen 9–12 år). De största skillnaderna rör ägande av handhållen spelkonsol (19 procentenheter), dator (20 procentenheter) samt surfplatta (38 procentenheter). Man kan alltså konstatera att skillnaderna i innehav mellan de fattigaste familjerna och de rikaste familjerna generellt ökar, ju äldre barnen blir.

Diagram 61. Har tillgång till medieapparater i hemmet (äger egen + delar med andra i familjen), 5–8 år, procent

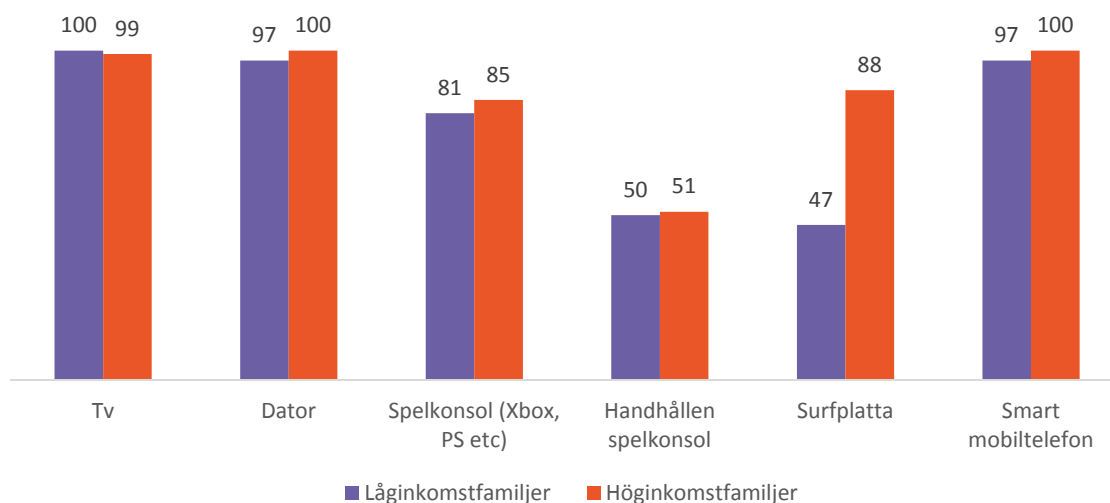
I åldersintervallet 5–8 år har höginkomsttagarbarn oftare tillgång till samtliga medieapparater än låginkomsttagarbarn (skillnaden är marginell avseende spelkonsoler). Skillnaderna mellan de fattigastes och de rikastes tillgång till medieapparater är i flera fall större än skillnaderna i ägande. Det gäller dator, handhållen spelkonsol, surfplatta och smart mobil.

Diagram 62. Har tillgång till medieapparater i hemmet (äger egen + delar med andra i familjen), 9–12 år, procent

Även i åldersintervallet 9–12 år är det vanligare att barn i höginkomstfamiljer har tillgång till samtliga medieapparater. Skillnaderna är små avseende tv, dator och spelkonsol, men påtagliga gällande handhållen spelkonsol, surfplatta och smart mobiltelefon. Det är dock inte som bland de yngsta, att skillnaderna mellan inkomstgrupperna är större avseende tillgång än avseende ägande.

Diagram 63. Har tillgång till medieapparater i hemmet (äger egen + delar med andra i familjen) 13–16 år, procent

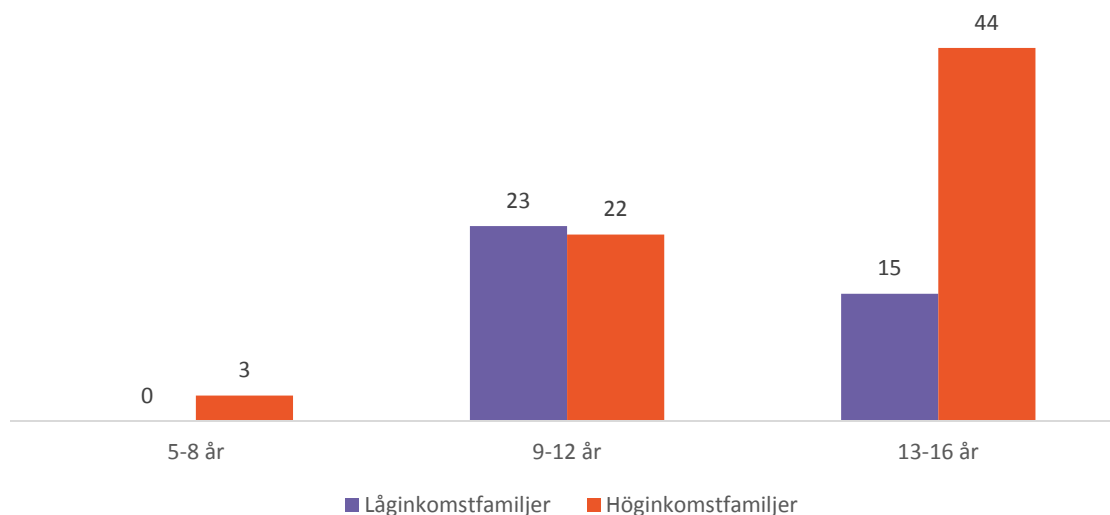

I den äldsta åldersgruppen är skillnaderna i tillgång mycket små, med ett undantag: surfplatta. Medan 88 % av de rikaste har tillgång till surfplatta, är motsvarande andel bland de fattigaste endast 47 %.

Slutsatser

Surfplattan är en medieapparat som i samtliga åldersgrupper främst återfinns bland barn till höginkomsttagare, både avseende ägande och tillgång. Vid en analys av hur många som äger både en surfplatta och en dator är skillnaderna tydliga:

Diagram 64. Äger både dator och surfplatta (5–16 år), procent

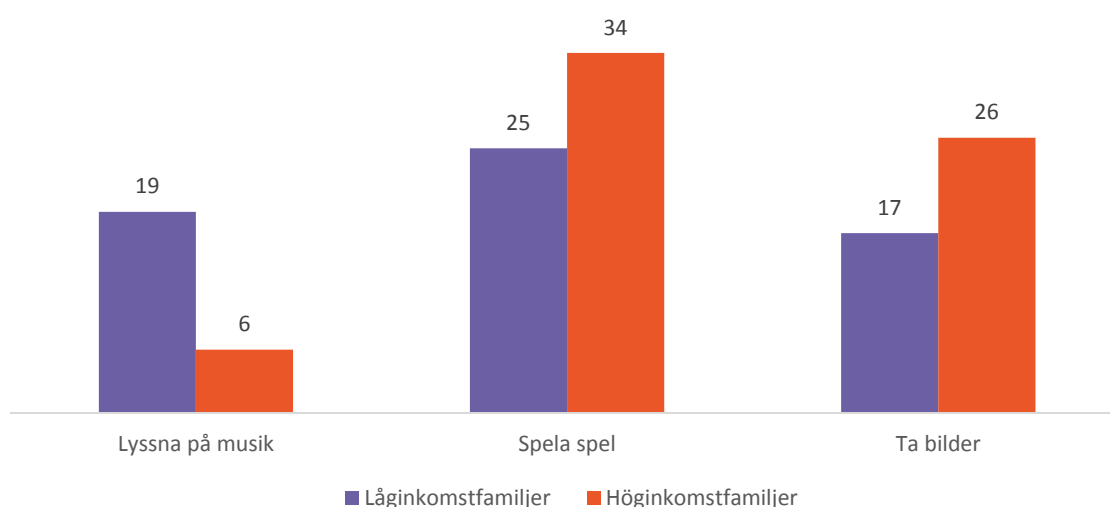

Medan skillnaden mellan de båda inkomstgrupperna är små i de båda lägsta åldersintervallen, är det bland de äldsta nästan tre gånger så vanligt att äga både en dator och en surfplatta i höginkomstfamiljer. Generellt äger barn till höginkomsttagare mer av alla medieapparater (förutom tv i de båda yngsta åldersintervallen). Även tillgången till apparater är högre bland barnen i höginkomstfamiljer, men skillnaderna är mindre än avseende ägande.

Mobilanvändning

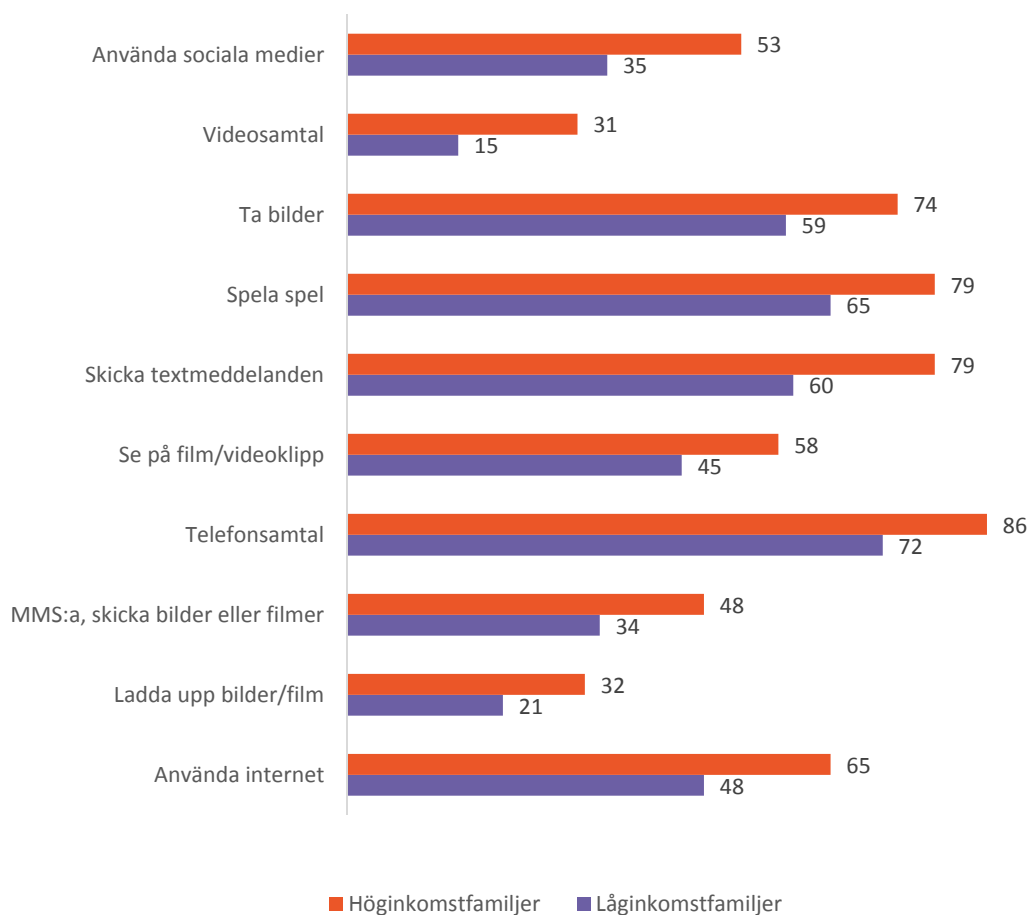
I diagrammen 58, 59 och 60 framgick det att barn i låginkomstfamiljer mindre ofta äger en egen smart telefon än barn i höginkomstfamiljer. Skillnaderna är dock mindre i åldersgruppen 13–16 år. Tillgången till en egen telefon får konsekvenser för hur man använder mobilen.

Diagram 65. Vad brukar du använda mobilen till? (5–8 år), procent

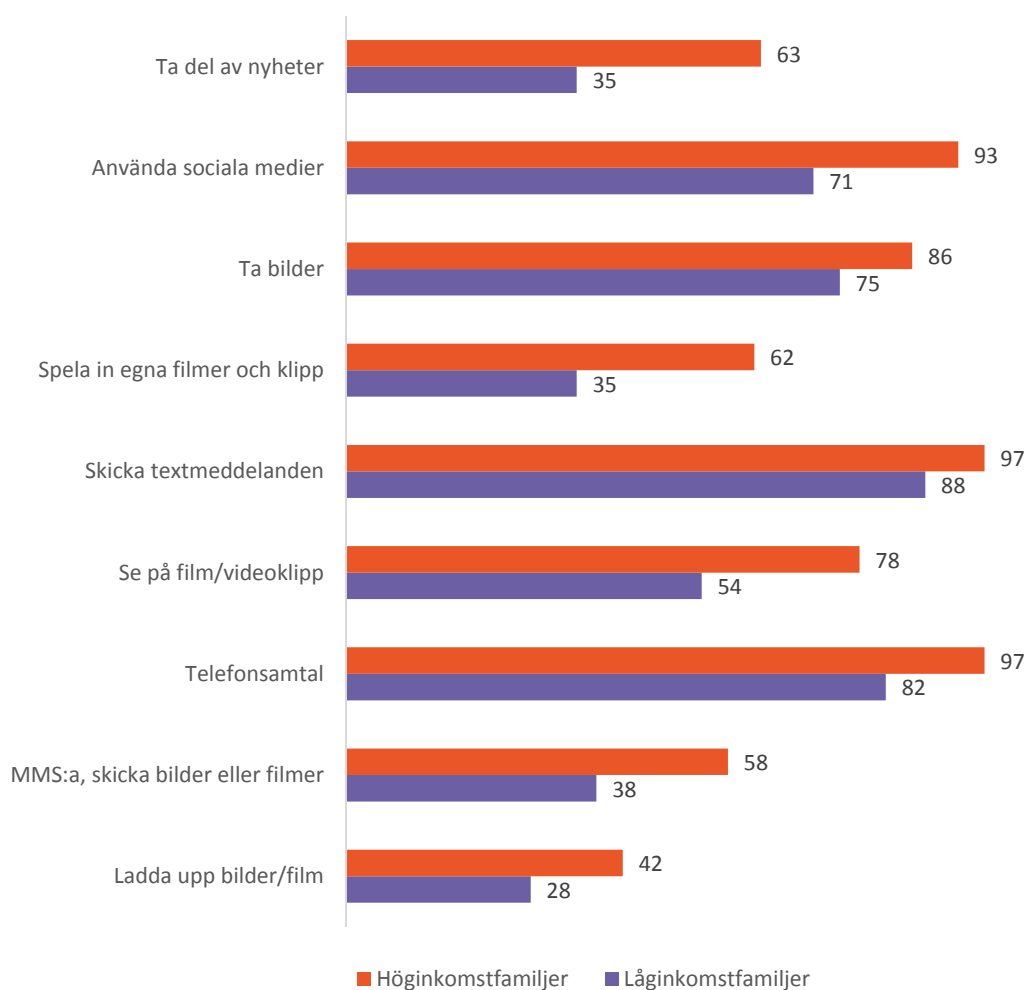
Bland de yngsta barnen finns påtagliga skillnader i mobilanvändningen avseende tre områden. Låginkomsttagarbarn lyssnar mer på musik, medan höginkomsttagarbarn i högre utsträckning använder mobilen för att spela spel och ta bilder. Dessa skillnader är svårtolkade.

Diagram 66. Vad brukar du använda mobilen till? (9–12 år), procent

Skillnaderna mellan de två inkomstgrupperna är betydligt större i åldersintervallet 9–12. Detta förvånar inte, då det är i denna åldersgrupp som skillnaden är störst i att äga en egen smart mobil. Det finns inte något användningsområde som är vanligare bland barn i låginkomstfamiljer. Skillnaderna gäller såväl kommunikativ användning som t.ex. telefonsamtal, textmeddelanden eller sociala medier, som mer nöjesorienterad mediekonsumtion som att titta på filmer eller spela spel.

Diagram 67. Vad brukar du använda mobilen till? (13–16 år), procent

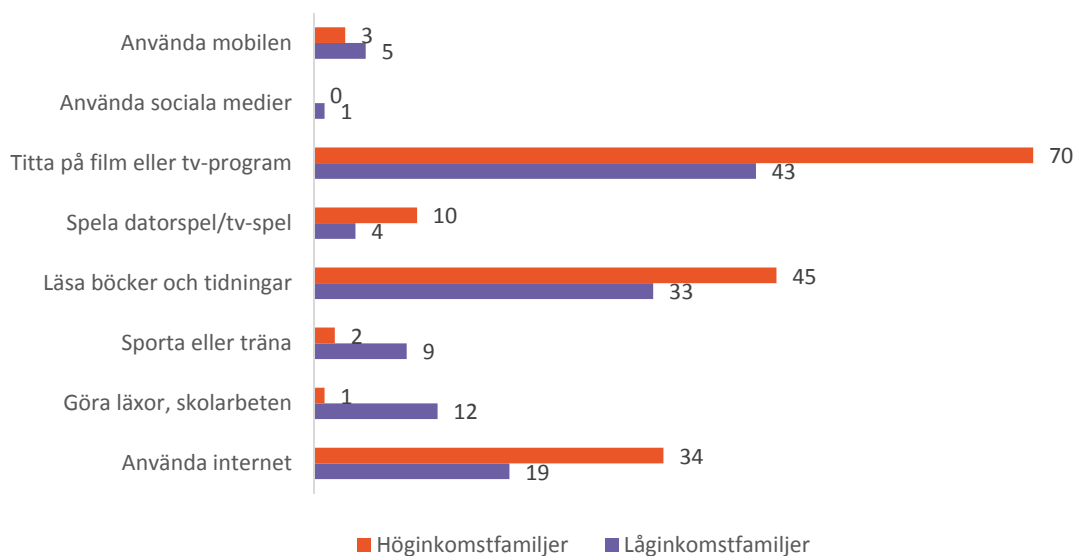

Även i åldersintervallet 13–16 är samtliga användningsområden vanligare bland höginkomsttagarbarn. I de flesta fall är skillnaderna mellan de två inkomstgrupperna mindre i detta åldersintervall än i 9–12, vilket är naturligt eftersom skillnaden i mobilnehav inte är lika stor. I några fall är skillnaderna större. Det gäller spela in egna filmer och klipp (27 procentenheter), titta på film/videoklipp (24 procentenheter), telefonsamtal (15 procentenheter) samt MMS:a, skicka bilder eller filmer (20 procentenheter).

Medieanvändning: frekvens

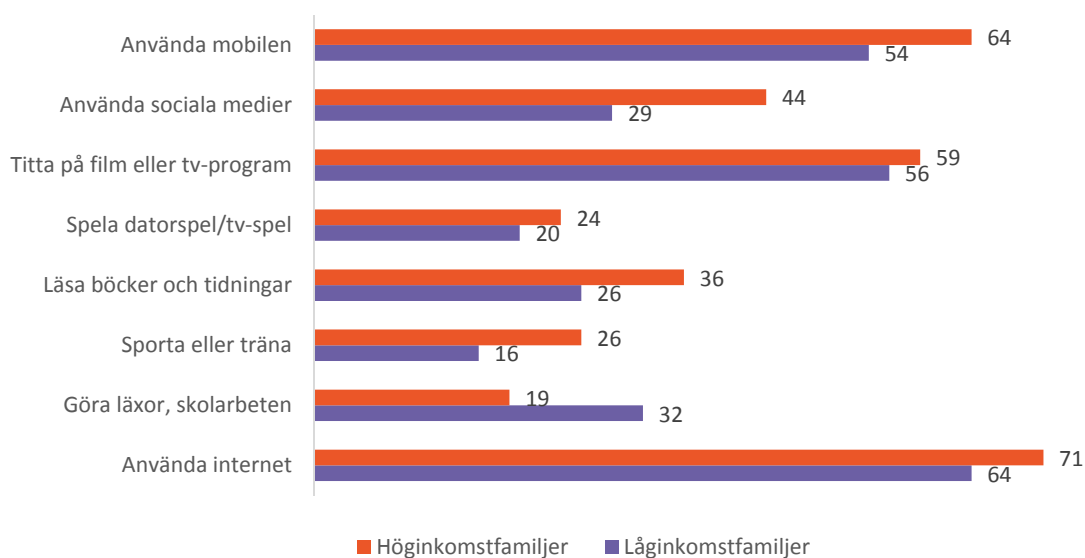
Respondenterna fick frågor om de använder olika medieformer och hur ofta de använder dem. För att mäta frekvensen i medieanvändningen ställdes respondenterna frågan "Hur ofta brukar du göra något av följande", med svarsalternativen "varje dag", "några gånger i veckan", "en gång i veckan", "mer sällan" samt "aldrig". Nedan redovisas andelarna som angivit att de gör en aktivitet *varje dag*.

Diagram 68. Aktiviteter varje dag, (5–8 år), procent

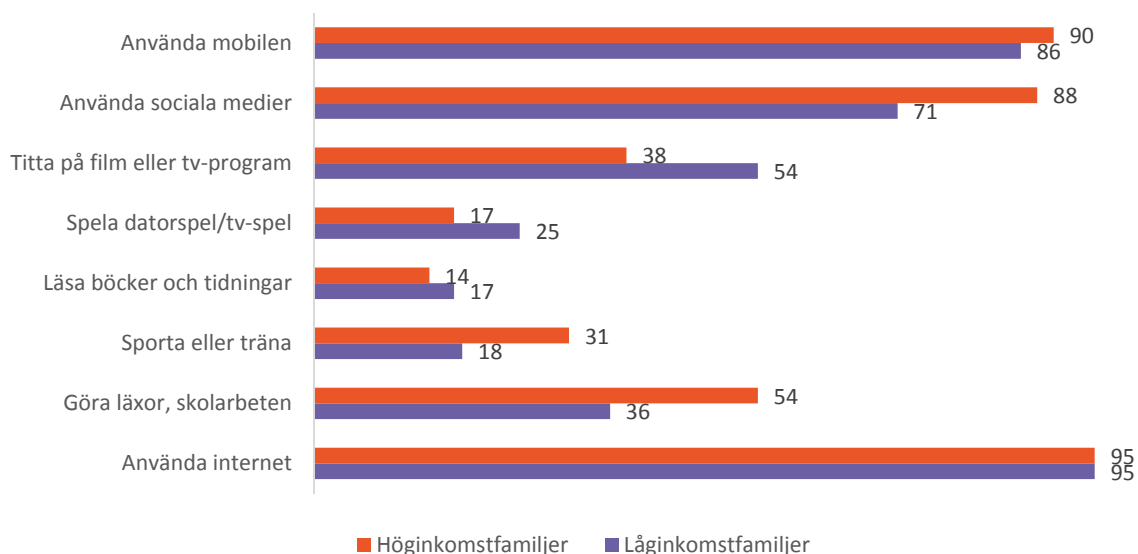
I åldersintervallet 5–8 år är det betydligt vanligare att barn i höginkomstfamiljer tittar på tv varje dag och något vanligare att de läser böcker och tidningar samt använder internet. Daglig träning och läxläsning är generellt sällsynt, men något vanligare bland barn i låginkomstfamiljer.

Diagram 69. Aktiviteter varje dag, (9–12 år), procent

Bland 9–12-åringarna är alla former av daglig medieanvändning vanligare bland barn i höginkomstfamiljer, liksom sportande och tränande. Skillnaderna är dock små avseende att titta på film eller tv-program (3 procentenheter) samt spela datorspel (4 procentenheter). Det enda barn i låginkomstfamiljer gör oftare, är läxor och skolarbeten.

Diagram 70. Aktiviteter varje dag, (13–16 år), procent

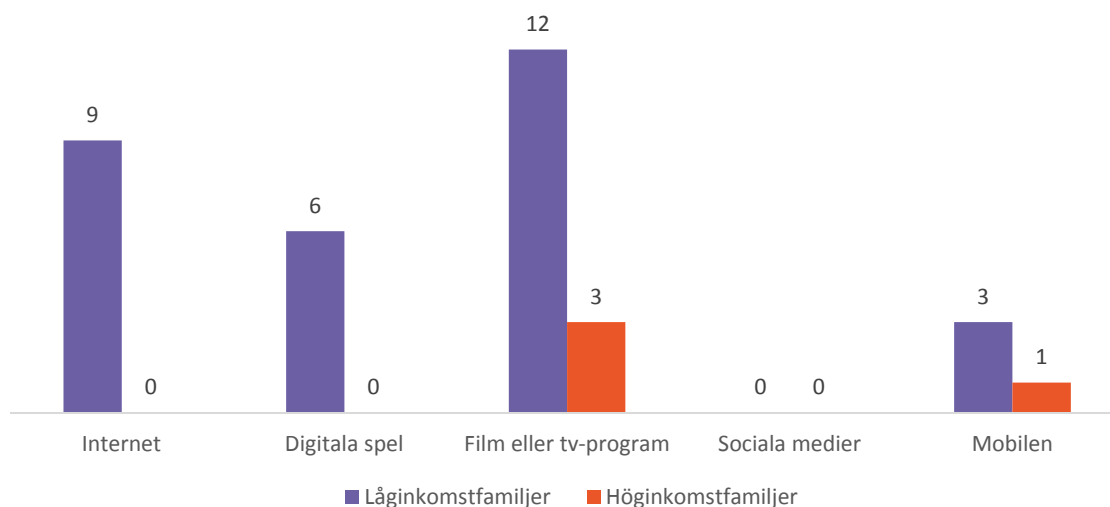
Den dagliga medieanvändningen bland de äldsta skiljer sig markant från mönstren i de yngre åldersgrupperna. Skillnaderna är små eller obefintliga avseende internet- och mobilanvändning samt läsning. Läsläsning och skolarbeten, som bland de yngre är vanligare bland barn i låginkomstfamiljer är nu betydligt vanligare (18 procentenheter) bland höginkomstbarn. Omvänt är det med spelande och tv-tittande: bland de yngre är detta vanligare bland barn till höginkomsttagare, i åldersintervallet 13–16 är det vanligare bland barn till låginkomsttagare. Sportande och träning är, liksom i åldersintervallet 9–12 vanligare bland de med högst disponibel hushållsinkomst.

Spekulativt skulle denna utveckling kunna förklaras med att barnen från höginkomstfamiljer successivt internaliserar en prestationskultur där "nyttiga" aktiviteter som träning och läsläsning prioriteras, medan "onyttiga" aktiviteter som spelande och tv-tittande minskar i popularitet. Det kan också ha sin förklaring i att idrottande kostar pengar, en vara det finns med av i höginkomstfamiljerna.

Medieanvändning: omfattning

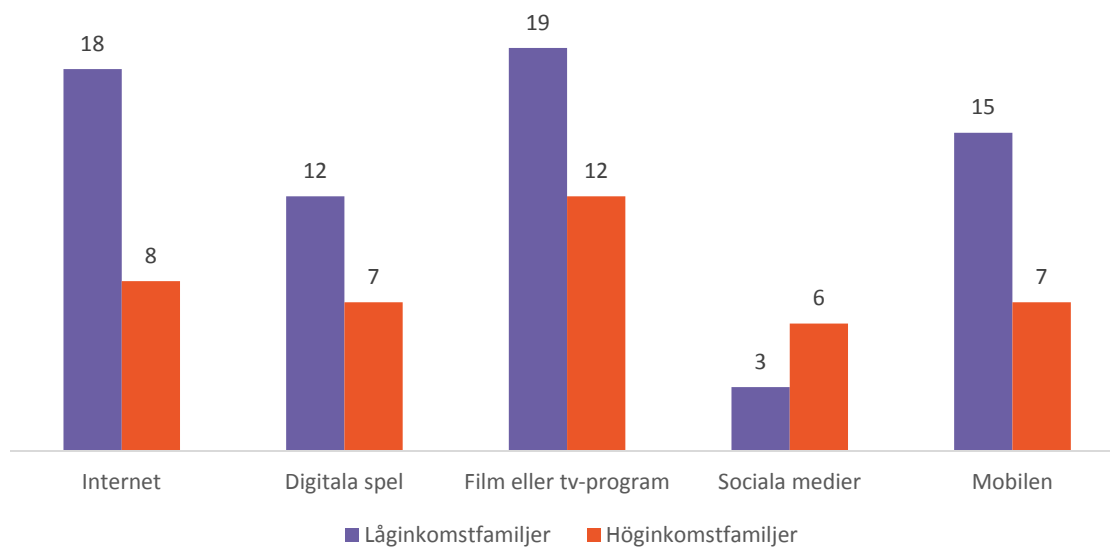
För att mäta omfattningen av medieanvändningen fick respondenterna svara på hur lång tid de ägnar åt olika medieformer "en vanlig dag". I de följande analyserna har resultaten dikotomiserats i två grupper: de som använder mediet i fråga mer än 3 timmar per dag ("högkonsumenter") och de som använder det mindre än 3 timmar per dag.

Diagram 71. Använder mer än 3 tim/dag, (5–8 år), procent

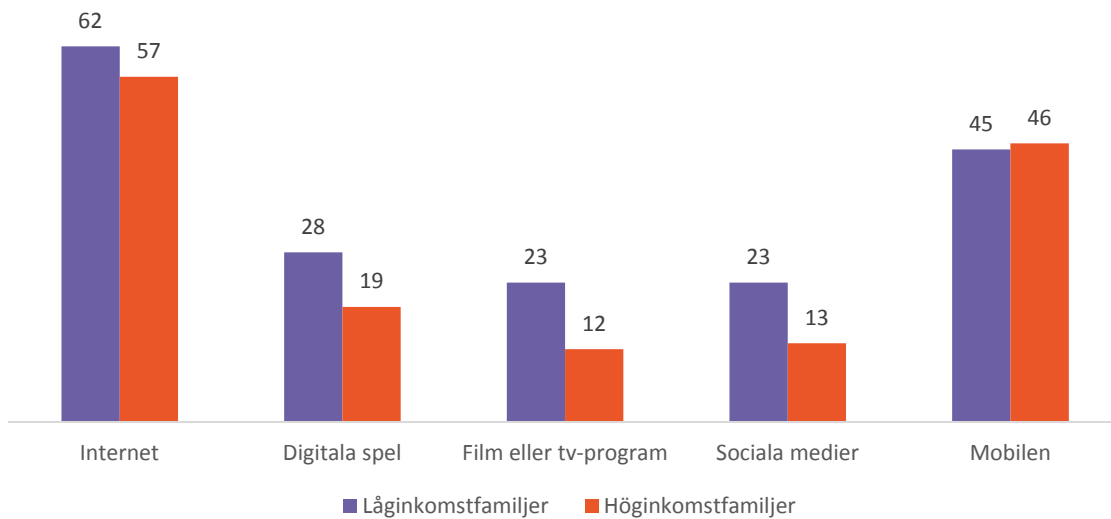
Det finns överlag inte många högkonsumenter i detta åldersintervall och nästan inga alls bland barnen i höginkomstfamiljer. Man hittar dem dock oftare bland barn i låginkomstfamiljer när det gäller internet (9 %, Höginkomstfamiljer 0 %), digitala spel (9 %, Höginkomstfamiljer 0 %) samt film eller tv-program (12 %, Höginkomstfamiljer 3 %).

Diagram 72. Använder mer än 3 tim/dag, (9–12 år), procent

Även bland 9–12-åringarna är det något vanligare med högkonsumenter bland barn i låginkomstfamiljer. Undantaget är sociala medier, där skillnaden dock inte är mer än 3 procentenheter.

Diagram 73. Använder mer än 3 tim/dag, (13–16 år), procent

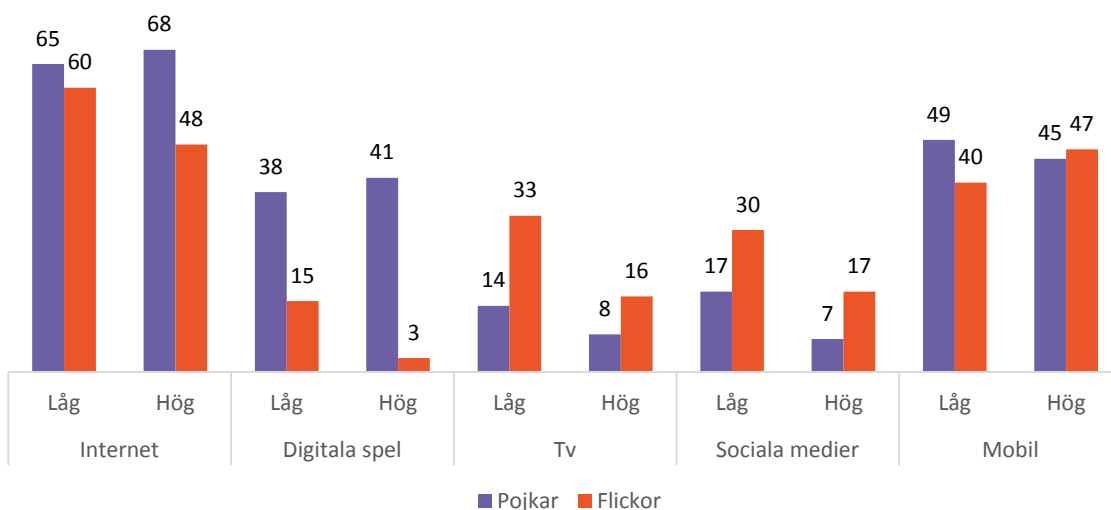
Bland de äldsta finns ingen skillnad mellan inkomstgrupperna avseende mobilanvändning. Barn från låginkomstfamiljer är oftare högkonsumenter av samtliga andra medier. Skillnaden är liten avseende internet (5 procentenheter), men tydlig avseende övriga medieformer (9–11 procentenheter).

Trots att daglig användning i de flesta avseenden är vanligare bland de rikaste, är högkonsumenter vanligare bland de fattigare. Skillnaderna mellan de två grupperna ökar också ju äldre barnen blir. När det gäller medieanvändning blir alltså effekterna av att leva i en relativt sett fattig familj och en relativt sett rik större, ju äldre man blir.

Kön

I *Ungar & medier 2015* konstateras, liksom i tidigare rapporter, att det i många fall föreligger könsskillnader i medieanvändningen. Bland yngre barn är skillnaderna inte så stora, men bland tonåringar är de omfattande. Nedan presenteras hur könsskillnaderna påverkas av föräldrarnas inkomstnivå. Av utrymmesskäl inskränker sig jämförelserna till åldersgruppen 13–16 år.

Diagram 74. Föräldrars inkomst, barnets kön, använder + 3 tim/dag, (13–16 år), procent

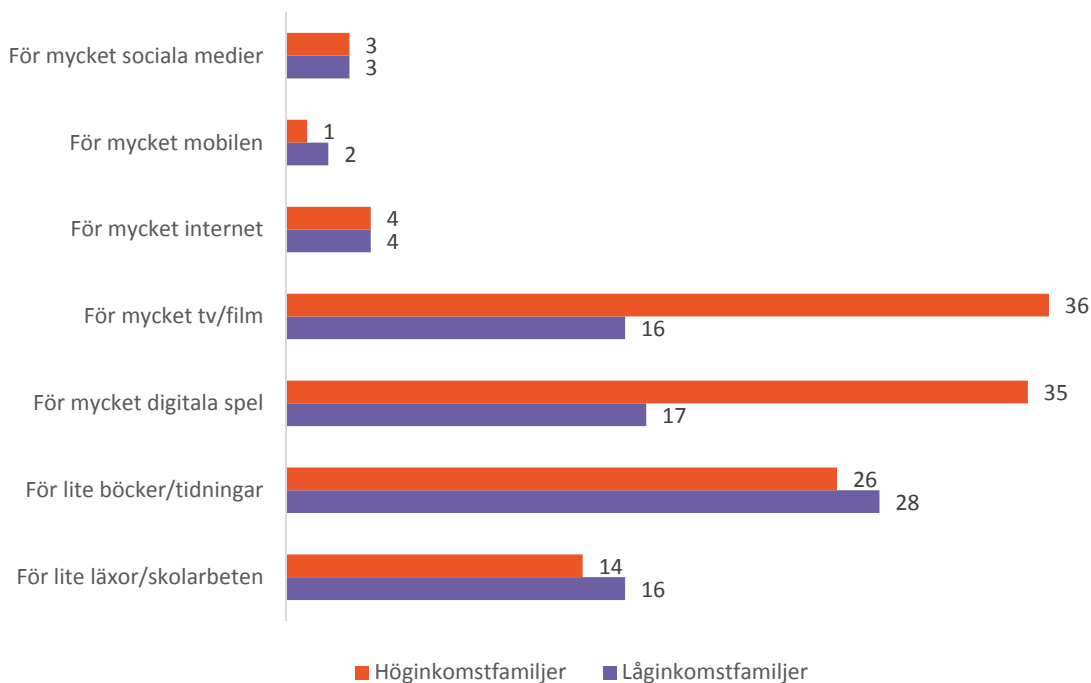

Könsskillnaderna är betydligt större bland barn från höginkomstfamiljer avseende digitala spel och något större avseende internetanvändning och sociala medier. Det är konsekvent så att flickornas medieanvändning skiljer sig mer åt mellan de rikaste och de fattigaste, än vad pojkarnas gör. Notervärt är att det är fem gånger vanligare att flickor från låginkomstfamiljer spelar digitala spel mer än tre timmar/dag (15 %), än vad flickor från höginkomstfamiljer gör (3 %). I övrigt är könsskillnaderna kopplade till inkomst nästintill obefintliga.

Självskattning av medievardagen – för mycket, för lite eller lagom?

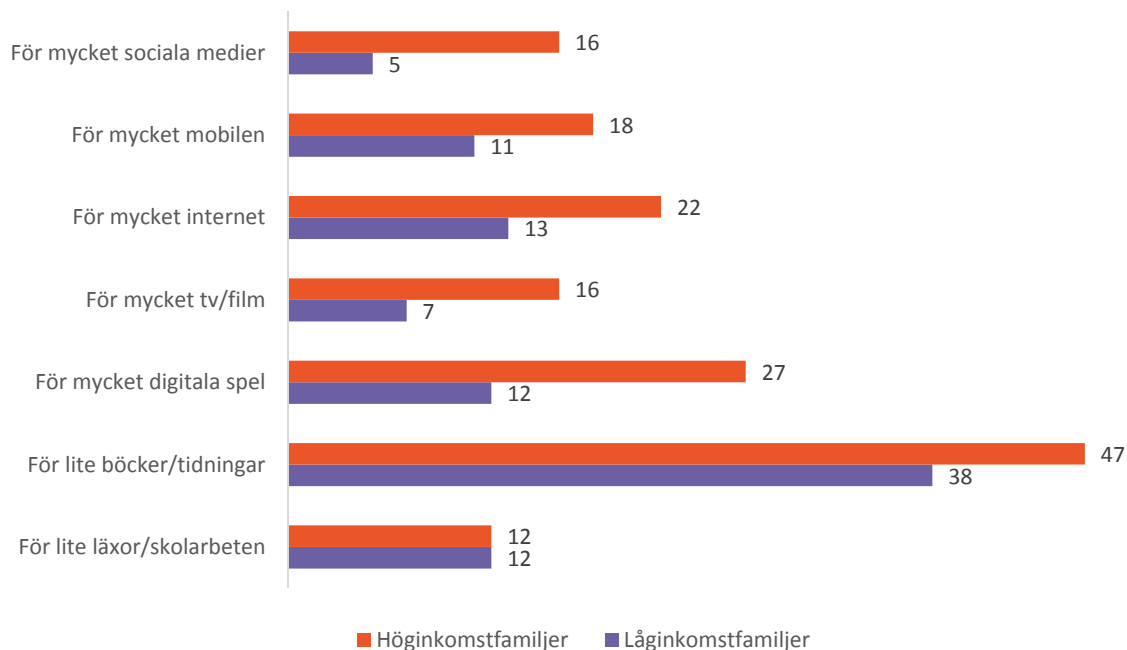
I åldersgrupperna 9–12 och 13–16 tillfrågades respondenterna om de upplevde att de ägnade "för mycket tid", "lagom med tid" eller "för lite tid" åt olika aktiviteter. I åldersintervallet 5–8 svarade föräldrarna hur de tyckte att barnen tillbringade tiden. Överlag anser både föräldrar och barn de att de senare ägnar för mycket tid åt medier och för lite tid åt att läsa böcker/tidningar, skolarbeten samt sport/träning.

Diagram 75. Tycker du att barnet ägnar för mycket tid, lagom med tid eller för lite tid åt..., (5–8 år), procent

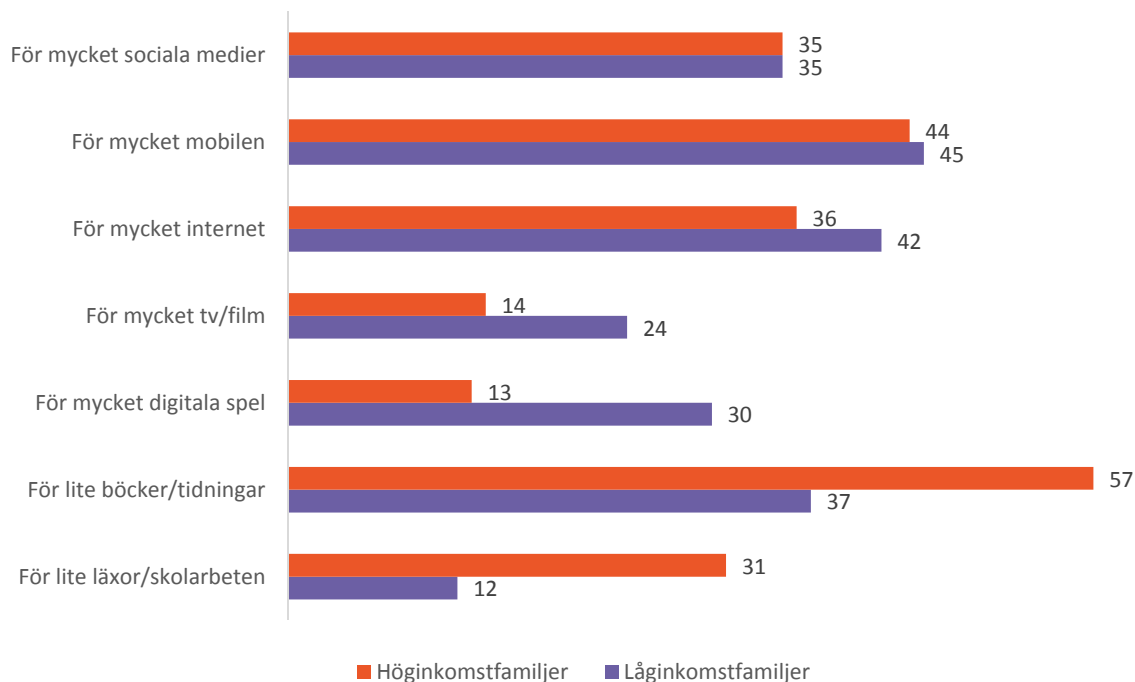
I det yngsta åldersintervallet är det mer än dubbelt så vanligt att föräldrarna anser att barnen ägnar för mycket tid åt att spela spel och titta på tv/film i höginkomstfamiljer. I övrigt framträder inga påtagliga skillnader.

Diagram 76. Tycker du att du ägnar för mycket tid, lagom med tid eller för lite tid åt..., (9–12 år), procent

Bland 9–12-åringarna anser barnen i höginkomstfamiljer konsekvent oftare att de ägnar för mycket tid åt medieanvändning. Det är också vanligare att de tycker att de ägnar för lite tid åt läsning, än vad man tycker i låginkomstgruppen.

Diagram 77. Tycker du att du ägnar för mycket tid, lagom med tid eller för lite tid åt..., (13–16 år), procent

I det äldsta åldersintervallet är åsikterna mer blandade. Det föreligger inga inkomstbetingade skillnader avseende sociala medier och mobilanvändning, men barn i låginkomstfamiljer anser i högre utsträckning att de använder internet, tv/film samt digitala spel för mycket. Detta återspeglar

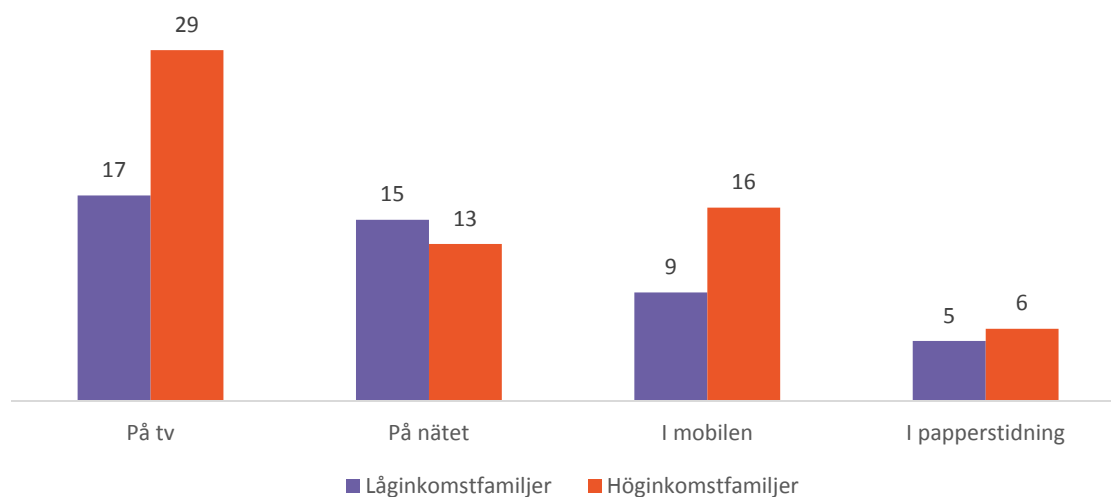
till viss del deras faktiska medieanvändning (jfr diagram 73). Notervärt är dock att medan låginkomstbarn använder sociala medier längre tid, så finns inga skillnader i deras åsikter om den egna användningen. Barnen i höginkomstfamiljer utmärker sig genom att i betydligt högre utsträckning anse att de ägnar för lite tid åt läsning och skolarbeten, vilket möjligen kan ha sin förklaring i större krav hemifrån/en internaliserad prestationskultur.

Nyheter

Respondenterna tillfrågades i vilken utsträckning de brukar ta del av nyheter på tv, på nätet och i mobilen och i papperstidningar. Nedan redovisas de som angett att de tar del av nyheter varje dag.

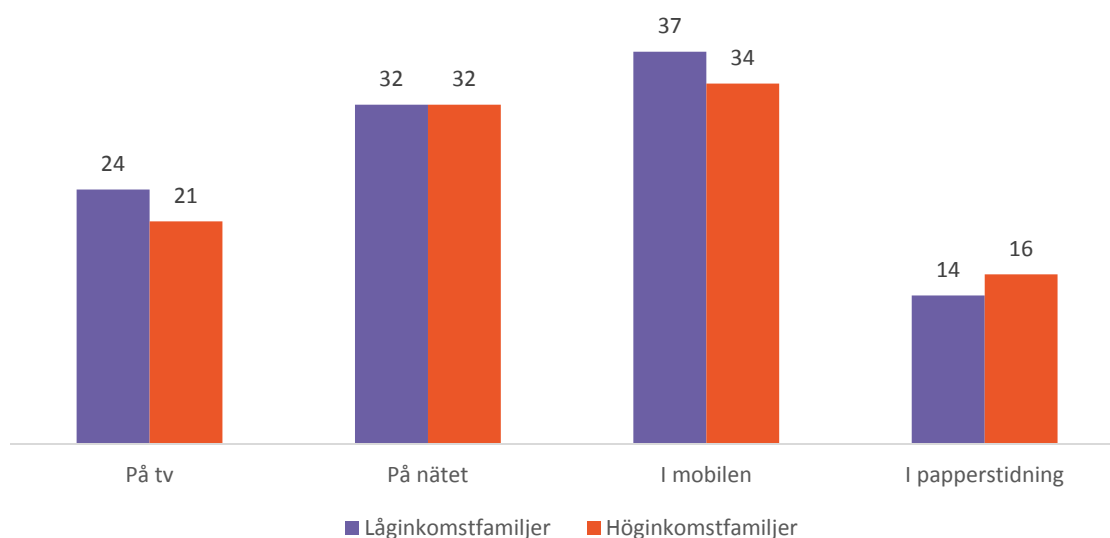
Bland de allra yngsta är det få som dagligen konsumerar nyheter, oavsett medium. Skillnaderna mellan inkomstgrupperna är därmed också små. Avseende tv är det dock något fler barn i låginkomstfamiljer som ser nyheter varje dag (8 %, jämfört med höginkomstfamiljer 2 %), medan barn i höginkomstfamiljer tar del av nyheter på nätet något oftare (8 %, jämfört med låginkomstfamiljer 2 %) och i papperstidning (6 %, jämfört med låginkomstfamiljer 2 %).

Diagram 78. Brukar ta del av nyheter varje dag..., (9–12 år), procent

Den största skillnaden i åldersintervallet 9–12 år är att barn i höginkomstfamiljer tittar mer på tv-nyheter. De konsumerar också något mer nyheter i mobilen. I övrigt framträder inga tydliga skillnader.

Diagram 79. Brukar ta del av nyheter varje dag..., (13–16 år), procent

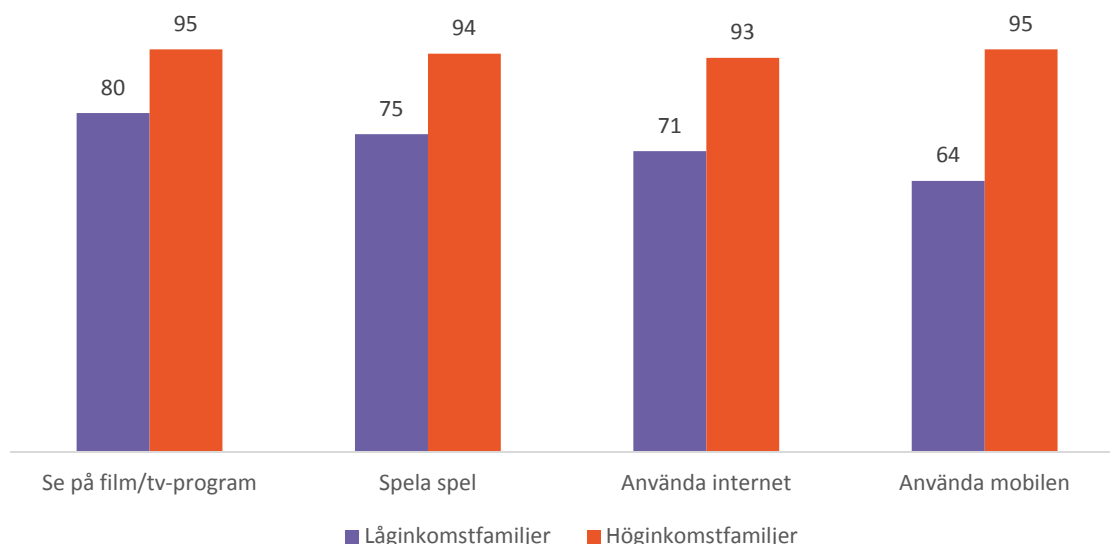
I den äldsta gruppen föreligger det inga skillnader mellan de båda inkomstgrupperna avseende nyhetskonsumtion.

Skillnaderna mellan de två inkomstgruppernas nyhetskonsumtion är mycket små och uppvisar inget tydligt mönster. Hushållsinkomsten tycks alltså ha obefintlig effekt på den dagliga nyhetsanvändningen.

Regler: sent

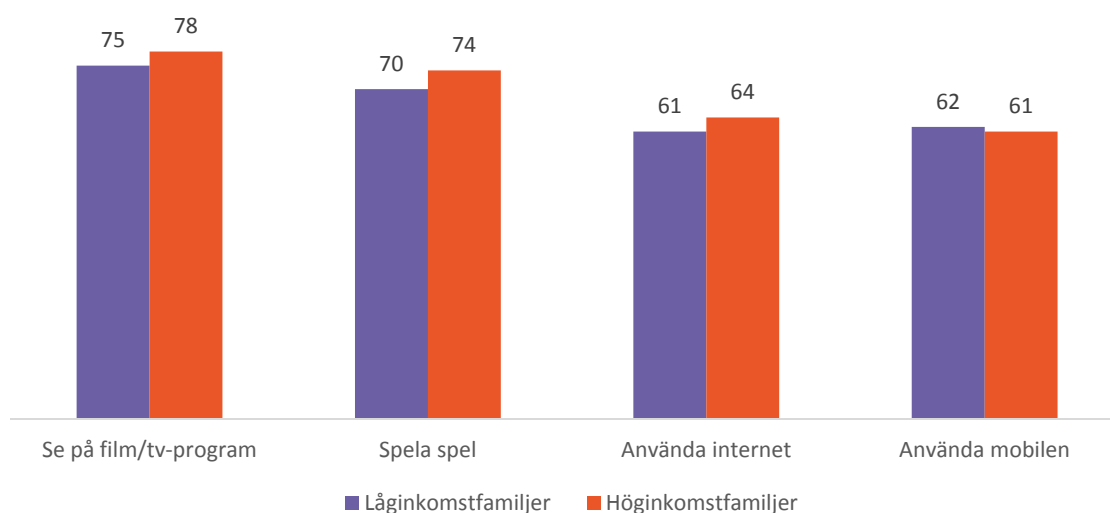
Samtliga respondenter tillfrågades om det finns regler i familjen för hur sent och hur lång tid barnen får använda olika medier. Föga förvånande är det allt färre som har sådana regler, ju äldre barnen blir. På detta område finns det tydliga skillnader mellan barn från de fattigaste och de rikaste familjerna.

Diagram 80. Har regler för hur sent barnet får..., (5–8 år), procent

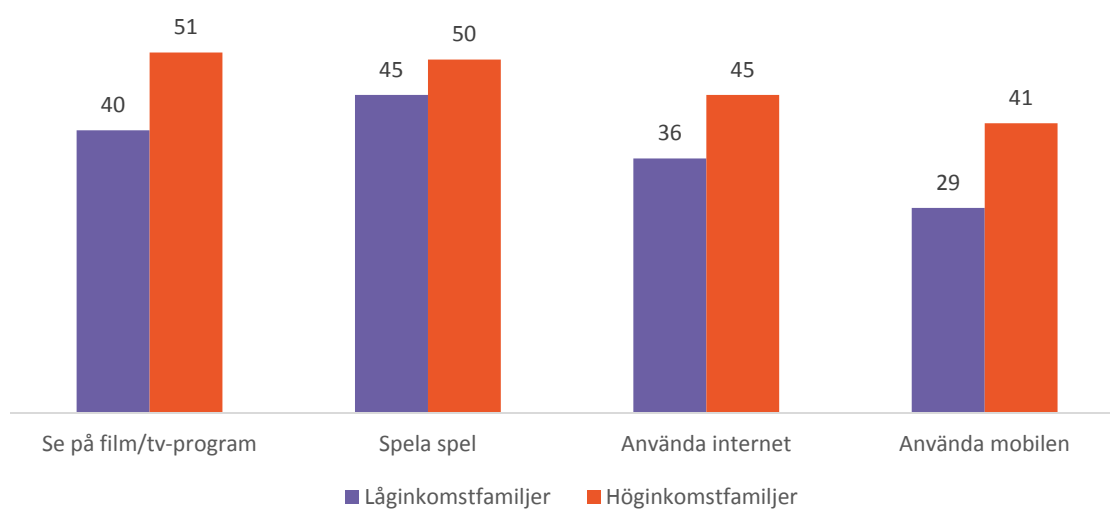
Bland de yngsta är det betydligt vanligare att man i höginkomstfamiljer har regler för hur sent man får använda medier. Skillnaderna sträcker sig från 15 procentenheter (film/tv-program) till 31 procentenheter (mobilen).

Diagram 81. Har regler för hur sent barnet får..., (9–12 år), procent

Bland 9–12-åringarna är skillnaderna avseende regler mycket små, men mönstret är fortfarande att det är aningen vanligare med tidsregler i höginkomstfamiljerna (mobiltelefonanvändning undantaget).

Diagram 82. Har regler för hur sent barnet får..., (13–16 år), procent

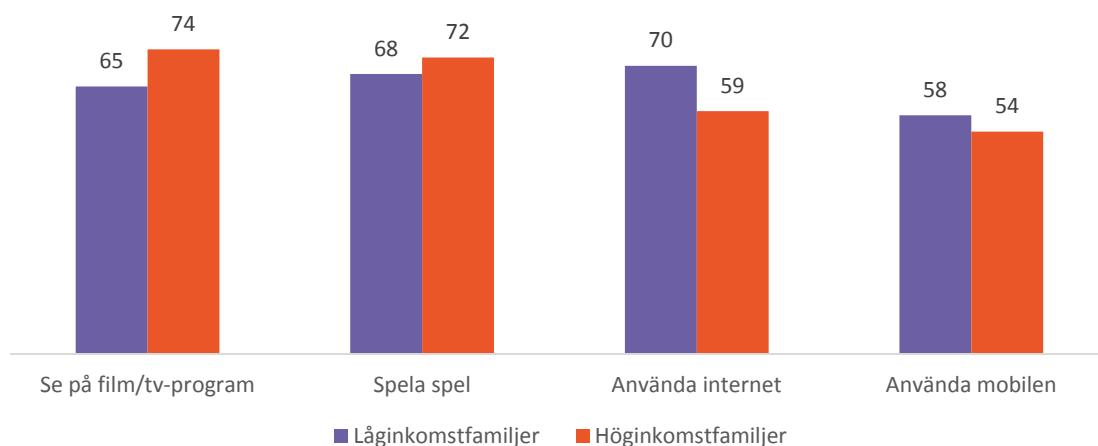

I åldersintervallet 13–16 är det inte lika många som har regler för hur sent de får använda medier, men det är konsekvent något fler som har det i gruppen barn i höginkomstfamiljer. Faktum är att skillnaderna mellan inkomstgrupperna är något större i detta åldersintervall än bland 9–12-åringarna.

Regler: hur lång tid?

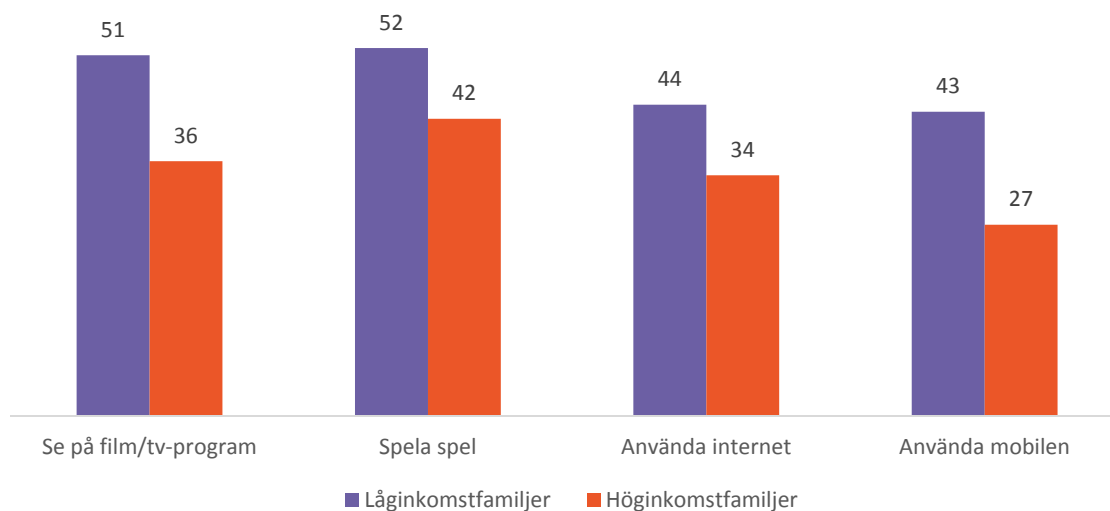
Det är, som tidigare påpekats, vanligare att man har regler för *hur sent* barnet får använda medier än för *hur lång tid*.

Diagram 83. Har regler för hur lång tid barnet får..., (5–8 år), procent

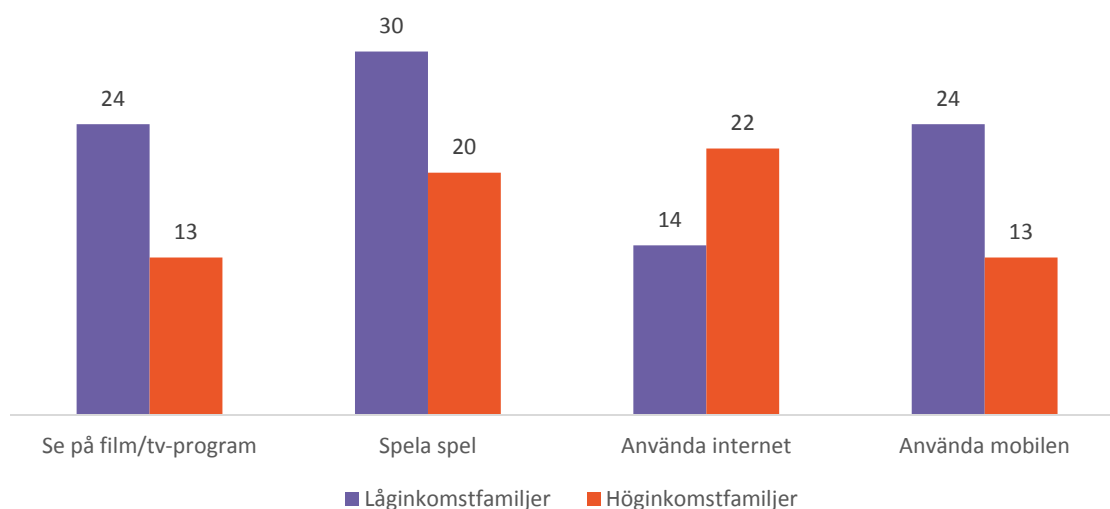
Medan det är betydligt vanligare med regler som begränsar hur sent de yngsta barnen får använda medier i höginkomstfamiljer, är skillnaderna mindre avseende hur lång tid barnen får tillbringa med medier. Medan det är något vanligare med regler i höginkomsttagarfamiljer avseende film/tv-program och spel, är förhållandet det omvända gällande internet och mobilen.

Diagram 84. Har regler för hur lång tid barnet får..., (9–12 år), procent

I åldersintervallet 9–12 år är det generellt färre som har denna typ av regler. Det är konsekvent vanligare med regler i låginkomstfamiljer än i höginkomstfamiljer.

Diagram 85. Har regler för hur lång tid barnet får..., (13–16 år), procent

Liksom med regler som begränsar hur sent, är det mindre vanligt med regler för hur lång tid barnet får använda medier, ju äldre det är. I åldersintervallet 13–16 år är det fortfarande vanligare i låginkomstfamiljer, med undantag för internet där det är vanligare i höginkomstfamiljer.

Det tycks finnas två olika strategier för att begränsa barnens medieanvändning och dessa är till viss del inkomstbetingade. Medan det nästan helt konsekvent är vanligare med regler för hur sent barnen får använda medier i höginkomstfamiljer, är det i huvudsak vanligare med regler för hur länge i låginkomstfamiljer. Det är svårt att dra några entydiga slutsatser utifrån detta, men det är ett tydligt mönster.

Medierelaterade konflikter

Respondenterna tillfrågades också om de brukar bli osams med föräldrarna om sin medianvändning. Två frågor ställdes: en som mäter konflikter om innehållet i medieanvändningen, och en som mäter konflikter kring tidsåtgången. Frågorna ställdes endast till åldersintervallen 9–12 år och 13–16 år.

Diagram 86. Brukar du och dina föräldrar bli osams om... (9–12 år), procent

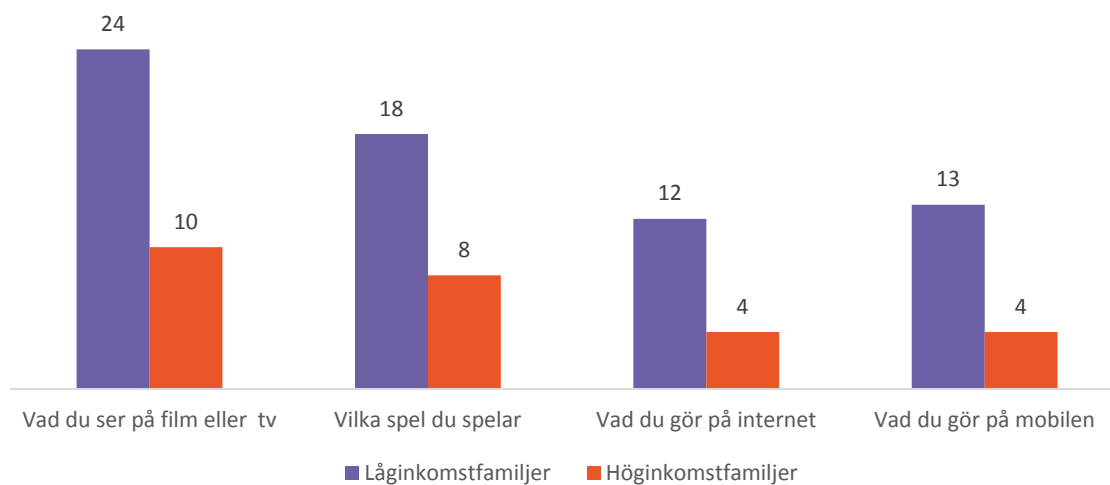
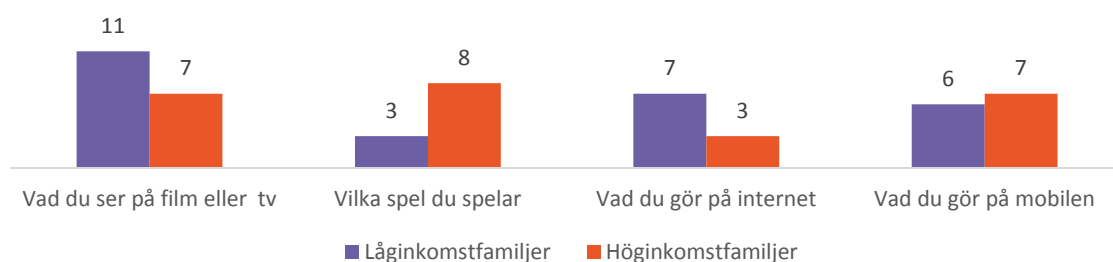

Diagram 87. Brukar du och dina föräldrar bli osams om... (13–16 år), procent

Konflikter med föräldrarna om medieinnehåll är vanligare bland yngre barn än bland äldre, men är generellt inte särskilt vanliga. I åldersintervallet 9–12 är det vanligare med konflikter i låginkomstfamiljer, medan skillnaderna i den äldre gruppen är mindre och inte pekar i någon tydlig riktning.

Diagram 88. Brukar du och dina föräldrar bli osams om... (9–12 år), procent

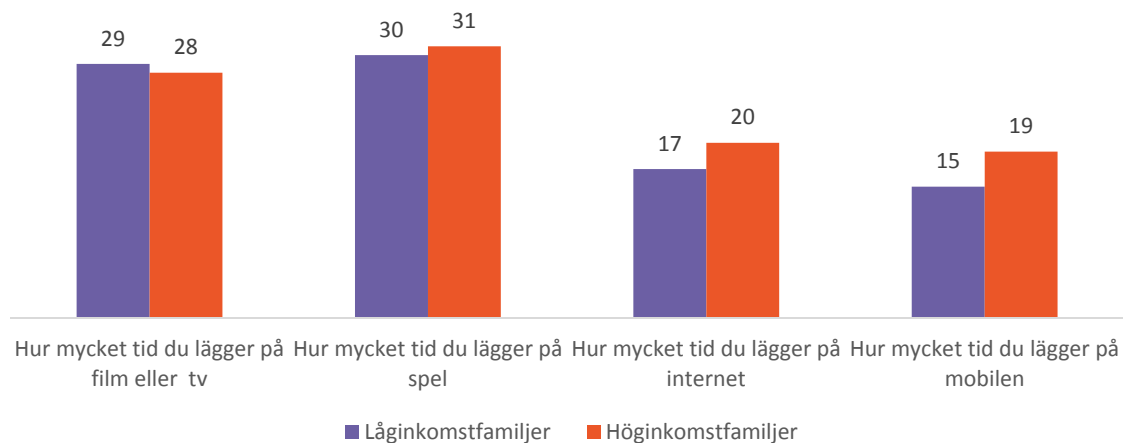
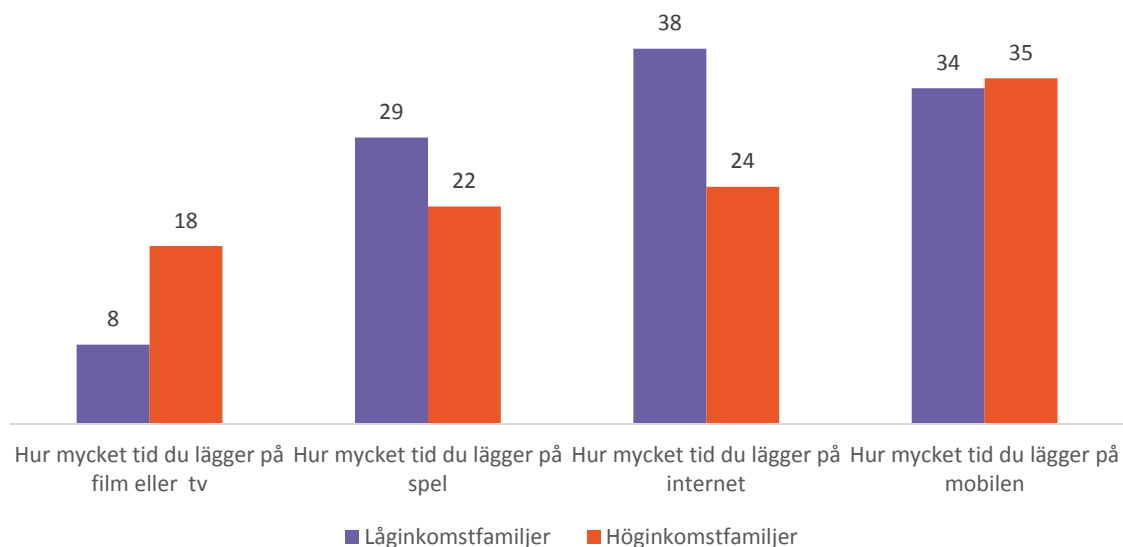

Diagram 89. Brukar du och dina föräldrar bli osams om... (13–16 år), procent

Jämfört med konflikter om medieinnehåll, är det betydligt vanligare med konflikter som rör medieanvändningens tidsåtgång. Medan konflikter om innehåll minskar kraftigt ju äldre barnen är, finns inte samma tydligt vikande tendens avseende tidsåtgången. Faktum är att det är vanligare med konflikter om tidsåtgången bland de äldre barnen när det gäller internet- och mobilanvändning, vilket sannolikt beror på att äldre barn också ägnar betydligt mer tid åt dessa användningsområden. Skillnaderna är generellt små och utan tydlig tendens bland de yngre barnen. I åldersintervallet 13–16 uppträder fler tidsrelaterade konflikter avseende spel och internet i låginkomstfamiljer än i höginkomstfamiljer. De senare har dock fler konflikter om film och tv.

Slutsatser

I gruppen med barn i åldrarna 9–12 återfinns stora skillnader avseende föräldrarnas inkomst och konflikter kopplade till medieinnehåll. Tydligt är att konflikter om medieinnehåll i högre utsträckning förekommer i familjer med lägst hushållsinkomst (se diagram 86). Störst är skillnaderna avseende vad barnet gör på mobilen, där är konflikter i låginkomstfamiljer drygt tre gånger så vanligt förekommande (13 procent) jämfört med motsvarande konflikter i höginkomstfamiljer (4 procent). Detta kan delvis förklaras med att barn med två utlandsfödda föräldrar är överrepresenterade i den lägsta inkomstpercentilen (se även diagram 29 och 30).

Avslutande kommentarer

Sammanfattningsvis kan det konstateras att de demografiska variabler som analyserats i denna rapport påverkar barns medieanvändning på mycket olika sätt. I många fall samverkar de också. Exempelvis kan medievanor som ser ut att vara betingade av föräldrarnas härkomst sannolikt till viss del förklaras av skillnader i inkomst, då utlandsfödda föräldrar generellt tjänar mindre än svenskfödda. I de flesta fall är det emellertid svårt att isolera de demografiska faktorerna från varandra.

Eftersom detta är första gången data från *Ungar & medier* har kunnat analyseras utifrån föräldrarnas demografiska bakgrund går det inte att säga något om förändringar över tid. Det är dock Statens medieråds ambition att fortsätta detta arbete i kommande datainsamlingar och därmed kunna jämföra förändringar i barns och ungas medieanvändning även med hänsyn taget till föräldrars utbildning, inkomst och härkomst.

Statens medieråd

Box 27204 102 53 Stockholm Besöksadress: Borgvägen 1, pl 5

Tel: +46(0)8 665 14 60 Fax: +46(0)8 21 01 78

www.statensmedierad.se registrator@statensmedierad.se

ISSN 2001-6840